Nicolae Niță

Sărbătorile Crăciunului şi Anului Nou

Reflectate în Presa Naționalistă

Culegeri

Editura "Libertatea", Jacksonville, 2018

Catul Bogdan: *Naşterea lui Iisus*

Desenele din cuprins: *Demian, Catul Bogdan, Radu Boureanu, ş.a.*

CRĂCIUNUL

În loc de introducere...

Chiar dacă nu mai suntem la vârsta visurilor din copilărie, iar multe din frumoasele momente trăite atunci s'au pierdut iremediabil de-acum în negura timpului care s'a scurs, amintirile care ne leagă de clipele petrecute în ajunul sărbătorilor din zilelele Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei ne-au rămas în cea mai mare parte vii şi neschimbate. Mulți, privim înapoi cu duioşie la aceste momente care ne-au marcat pentru totdeauna, neasemuite ca frumusețe şi înălțare spirituală, trăite după toate canoanele tradiției moştenite de veacuri. Şi astăzi, obiceiurile şi datinile rămase din strămoşi încă se mai păstrează cu sfințenie pe meleagurile noastre, chiar dacă acum ele nu mai cunosc amploarea avută în vremurile dinapoi, iar în unele părți, din varii motive, încetând chiar să se manifeste, copleşite de alte "îndeletniciri" care nu au nimic comun cu datinile şi tradițiile adevărate.

Primele manifestări care ne pregăteau şi anunțau sărbătorile ce urmau să vină, se petreceau la noi în casă încă de pe la începutul lunii Decembrie, cu ziua Sfântului Nicolae, căruia părinții îi mai spuneau şi "Moş Crăciun", sărbătorit cu mare fast încă din primele ore ale dimineții, odată cu slujba dela biserica satului pe care ne-o ținea părintele, sosit de peste câmpuri în toiul nopții şi la noi, în "locşorul nostru de credință" lipsit de păstor, ca să ne aducă "lumina cea cuvenită". Părintele care se'ncumeta să treacă peste câmpiile ce ne despărțeau de satul Islaz unde slujea, înfruntând toate urgiile naturii de peste an, fie cu viscol, ploaie şi noroi "pân' la genunchi", se numea Vasile Țepordei, proaspăt eliberat din gulagurile sovietice după mulți şi îndelungați ani de pătimiri şi suferințe. Mi-l amintesc cam de la vârsta de 4-5 ani când, încă pe la 4 dimineața, "cu noaptea n' cap", mama mă trezea din somnul dulce să mă spăl şi "să mă îmbrac frumos" că mergem la biserică "să ne spovedească popa". Cam la ora 5 dimineața începea slujba, şi până mă trezeam din aşternut, mama nu mă slăbea cu vorba să mă grăbesc, că "nu stă popa după noi" şi "nu suntem păgâni" ca să nu mergem la biserică. Uneori, cu plapuma peste cap, cuprins încă de somnul dulce, întârziind sub tot felul de motive, o auzeam muştruluindu-mă: "-Hai, scoal' te, păgânule, că te las acasă şi te spun lu' popa că nu eşti cuminte şi nu vrei să vii la sfânta biserică", iar eu îi răspundeam că "sunt păgân" şi vreau să stau acasă. Când se 'ngroşau lucrurile, mă alegeam cu un tras de urechi şi cu o spălătură în apă rece care mă trezea imediat din "păgânism", ba apucam să o *ajut* şi "cu un braț de

lemne”, apă la “mioare” sau altele din cele începute de mama pe care nu mai prididea să le sfârşească în graba ce-o avea.

Bunicii, pregătiți deja cu mult înaintea noastră, ne aşteptau în curte tot îndemnându-ne să ne grăbim ca “să n’ajungem ultimii, şi să ne facem de râsu’ lumii”. Biserica se afla tocmai în partea de sus a satului şi, în drum, ne întâlneam cu alți consăteni, aflam “cine a uitat să-şi ia lumânări de-acasă”, dacă “o s’avem iarnă grea, ploaie ori secetă” anu’ ce vine, chestiuni caracteristice ce se discutau până aproape de intrarea în biserică când începeam să ne facem cruce şi pregăteam aprinderea lumânărilor înainte de a păşi în sfântul locaş. Noi, copiii, ne strângeam în spatele celor mari şi aşteptam nerăbdători să se încheie slujba, să luăm anafură şi să ne împărtăşim, cu gândul la mâncarea ce ne-aştepta acasă şi de care n’am avut voie să ne-atingem, fiind mare păcat înainte de împărtăşanie…

Iarna, înduram cu greu frigul în biserică… Mulți ani nu am avut nici o sursă de căldură. Ceva mai târziu, oamenii au strâns cu greu bani pentru procurarea unui mic “godin” care, chiar plin de lemne şi în foc continuu mai multe ore, nu reuşea niciodată să producă mult aşteptata căldură. Lemnele le aduceau oamenii de credință ai satului, iar Curcă - dascălu’ (țârcovnicul care se’ngrijea cu mult înainte de sosirea preotului să facă ceva căldură şi toate cele), în pofida eforturilor depuse, nu reuşea niciodată să aducă vreun comfort oamenilor înfofoliți din cap şi până ‘n picioare din cauza frigului ce răzbătea din pereții rămaşi în permanență reci.

Trecând sărbătoarea Sf. Nicolae, aşteptam nerăbdători să încropim “cetele” pentru colinde; cei circa 25 de copii ai satului, băieți şi fete, începeau cu această dată să se aleagă, întâietatea având-o cei mai mari, iar ceilalți, de seama noastră, “picii”, mai la urmă.

De “Ignat”, când se obişnuia tăiatul porcilor, oamenii alergau pe uliță dela unii la alții, înarmați cu cuțite lungi, fie să prindă ori să *ție* porcu’ nărăvaş al vreunui ins ce-i alerga prin curte, scăpat momentan, fie să ajute la tranşat, la o țuică, sau pentru “pomana porcului” care se pregătea imediat după primele tranşări. Noi, copiii, în complexul de împrejurări eram simpli spectatori, indiferent că ne urcam pe spinarea porcului să-l ținem la tăiere, ori, în vremurile crude de atunci, să înfigem primii (la îndemnul părinților), cuțitul aducător de moarte în *guşa* porcului disperat ce guița din toți bojocii şi rărunchii de ni se făcea părul măciucă. Ca exemplu, pe Ghiță-al-nostru căruia obişnuiam să-i dau mâncare în timpul anului şi îl mângâiam cu tandrețe de frate, l-am şi visat câteva nopți la rând, cu gândul la privirea din ochi ce încă-i strălucea şi ne *înregistra* mişcările, şi la clipitul ochilor care n’au încetat nici după ce tata l-a declarat *mort în regulă* şi *bun de prăjit*.

Nu cred că au fost vreodată mai mult de cinci cete de colindători în satul nostru, cu toate acestea, cu fiecare seară ce se apropia de Crăciun, răzbăteau parcă din toate colțurile cătunului sute de glasuri minunate care reverberau până, hăt-hăt,

în liniştea codrilor dimprejur cuprinşi de veşmântul tăcut al ninsorilor. Până şi câinii se retrăgeau în muţenie…

Inutil să mai spun că eram deja *în post* până la ziua Crăciunului, dar, cu toate acestea, aproape că-i dispăreau urechile porcului (puse de-oparte cu mare grije de mama pentru piftie), sau şoriciul *condimentat* cu sare colţuroasă, din bucăţile date oilor pentru lins în obor, zdrobite în chip barbar, cu piatra.

Câteva zile înainte de Crăciun, se alegeau în două grupe copiii mai mari ai satului pentru a merge cu "Brezaia", un fel de barză cu cioc de lemn împodobită în panglici colorate, iar noi, copiii mai mici, încercam să *îngrozim* "Brezaia" care se lua după noi clămpănind ca o barză supărată în cuib. "Brezaia" mergea la toate casele, dela un cap la altul, de unde se primeau bani *"de socotinţă"*, cel mai adesea în monezi de 15, 25 ori 50 de bani ("dela zgârciţi"), sau 1 leu ("de căciulă") dela cei cu mai multă dare de mână şi "buni la suflet". "Brezaia" o mai repetau copiii mai mari de peste 10 ani şi în ziua Anului Nou, rebotezată "Capra" de-acum (*"Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa! / Stă 'n poartă ţaţa Mariţa, / Stă pe umăr cu doniţa / Cu grebla şi cobiliţa… / Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa!…"*), când şi cei câţiva *flăcăi* din sat porneau cu plugul şi trăgeau simbolic *brazdă nouă* prin ogrăzile oamenilor urându-le an nou mănos şi îmbelşugat, iar cei mici cutreierau prin sat cu "sorcovitul"…

Ne abţineam să colindăm pe atunci dela câteva case "ştiute" în sat (5 sau 6), unde nu se zărea "lumină", case de "oameni" pe care nu-i vedeam deloc pe la biserică şi de care, din instinct de conservare, ne feream să-i provocăm în vreun fel.

Pe vremea aceea, la începutul anilor '60, Vadul Anei, sătucul nostru patriarhal şi izolat, se compunea din circa 60-65 de gospodării; la unele dintre ele, colindam câteodată şi de două ori, retraşi mai în întuneric, în speranţa că nu vom fi dibuiţi de gazdă, care se prefăcea întotdeauna că ne vedea pentru întâia oară când ne înmâna "darurile". Alţii, recunoşteau ceata încă dela intrarea în curte şi ne luau din scurt: "- Măi, da' voi parcă aţi mai fost odată, nu!?", iar noi făceam cale 'ntoarsă ruşinaţi că am fost descoperiţi şi în speranţa că nu vom fi *spuşi* părinţilor care, cel mai adesea, în astfel de cazuri de necinste, nu se mulţumeau doar cu admonestatul. Desigur, din exclamările de admiraţie la adresa noastră ce le auzeam, toate se rezumau la caracterizări generale pe seama vârstei în genul: "- Ai văzut ce mare s'a făcut al lu' Gogoaşă?", sau: "- Ce voinic a crescut al lu' Ţârcodie!" (subsemnatul), ori: "- Ce fată frumoasă şi voinică are alde Tigaie!"; bine 'nţeles că *polocrul* era distinctual numelui propriu şi se folosea cu prevalenţă. Pitorescul numelor căpăta contururi hazlii când se brodeau la rând, în aceiaşi ceată: "al lui Iepure", "al lui Cioflic" sau "al lui Cioară", ş.a.m.d… Din totalul gospodăriilor pomenite mai sus, cam 10 dintre ele aparţineau rudelor noastre prime, fiecare cu grad de rudenie adecvat: sora bunicii cu fiii, surorile tatălui şi unchiului meu, Tudora şi Maria, "ţăţicile" cum le spuneam, ş.a.m.d. În timpul corvoadelor din acel timp, în ascuns, se ajutau unii pe alţii, dintre toţi bunicul fiind în permanenţă persecutat sub diverse forme şi cel mai în nevoie, fiind considerat "capu' tuturora"

şi al relelor, "înrăit reacționar, burghez şi moşier". Rarii străini care se abăteau prin sat erau urmăriți cu cea mai mare grije, iar vestea apariției lor trezea întotdeauna suspiciuni, transmise imediat vecinilor care, la rândul lor, dădeau semnal de alarmă celor din preajmă. Cele trei uliți desfundate, orientate dela râu către est, spre câmp, erau străbătute cam pe la mijlocul lor de "şoseaua pietruită" (pietruită doar cu numele): ulița noastră purta numele vestitului Împărat "Traian", cea de la stânga noastră se numea "Războieni", iar în dreapta, simplu, "Cloşca" (fără Horia şi Crişan)..

În ziua de ajun, bunica şi mama începeau să facă pregătirile pentru fastul Crăciunului: se scotea făina "la aer", se frământa coca şi se *dijmuia* de felul cum avea să fie împărțită: pentru colacii mari, pentru "scovergi", pentru colăcei şi covrigi, pâine sau cozonac.

"Scovergile" sau "turtele" se făceau rotunde, numai din făină cu apă (cam de mărimea unei farfurii), se băgau în "toba" cuptorului şi când erau gata, se punea zahăr deasupra lor şi se stropeau cu puțină apă. Cât erau calde, fugeam să le împărțim. Porțile se lăsau deschise, vecinii făcând şi ei acelaşi lucru; uneori se întâmpla să fie mai mulți vecini la aceiaşi casă, şi atunci, întâlnindu-se în grup, se lăsau cinstiți cu un pahar de vin sau țuică, la o vorbă, două sau mai multe, spre disperarea femeilor care nu-şi mai vedeau capul cu atâta treabă ce nu suferea nici un fel de amânare.

Colăceii, de mărimi variate, mama îi făcea întotdeauna în semn de cruce: cei mici, puşi de-o parte pentru colindători, cei mari de împărțeală la biserică, pentru a doua zi, în dimineața Crăciunului. Tot acum se împleteau şi se coceau covrigii, iar femeile se apucau de "bătutul" cozonacilor ce dura uneori chiar şi câteva ore'n şir, după care urma pregătirea foilor pentru sarmale, alese fiecare în parte cu mare grije, tocatul cărnii, scosul nucilor şi alesul poamelor ce erau de împărțit, aranjatul colăceilor şi covrigeilor lângă fereastră, împodobitul de jur împrejur cu ştergare frumoase scoase "din ladă", dar şi altele, de cum era nevoie...

În vremea aceea, oamenii trăiau momente de crâncenă urgie şi de sărăcie, totuşi, se îngrijeau încă din timpul anului să-şi adune cele necesare şi să prăznuiască aşa cum se cuvine Ziua Sfântă, de cele mai multe ori rupându-şi chiar dela gură.

Noi, copiii, ne apucam încă din zorii zilei la curățatul zăpezii din fața casei, curățatul prispei, făceam potecile necesare prin curte, ajutam cât puteam cu nutrețul, tăiatul şi căratul lemnelor pentru foc, cum şi alte lucruri de trebuință care se cereau în jurul gospodăriei.

După prânz, cu fiecare oră ce se scurgea spre seara de ajun, deveneam tot mai nerăbdători, *fierți* în euforia care ne consuma şi aşteptarea ce ni se părea că se prelungeşte la infinit. Strânşi deja în cete la ivirea întunericului, cu trăistuțele pe umăr şi cu steaua 'n frunte, înfruntând nămeții şi zăpada care pe-atunci era aproape nelipsită, porneam pe la casele oamenilor cu uratul de Moş Ajun, să le vestim cu bucurie Naşterea lui Iisus:

"Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua străluceşte
Şi lumii vesteşte
Şi lumii vesteşte.

Că astăzi Curata
Preanevinovata
Fecioara Maria
Naşte pe Mesia
Naşte pe Mesia…"

"Repertoriul" se consuma aproape în aceiaşi formă de la o casă la alta, după o ordine ce o conveneam cu mult înainte, totuşi, uneori, la cererea gazdelor, "vătaful" cetei îngăduia să adăugăm listei şi alte colinde pe care le ştiam:

"Am plecat să colindăm,
Domn, domn să'nălţăm,
Când boierii nu-s acasă,
Domn, domn să'nălţăm…"

ori:

"Ne-au sosit colindători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători.

Şi ne zic mereu, mereu,
Florile dalbe,
Şi-L aduc pe Dumnezeu…"
("Florile dalbe")

Cuprinşi de emoţia momentului, mulţi din oameni ni se alăturau şi cântau împreună cu noi, şi nu de puţine ori le surprindeam la final lacrimi ce se prelungeau pe obraji, radiind transfiguraţi de incantaţia magică, copleşiţi de fericirea clipelor petrecute, singurele poate de care se bucurau la fiecare an, din încordarea pe care erau siliţi s'o îndure de la stăpânire:

"Astăzi se vesteşte
Şi se preamăreşte

Astăzi s'a născut
Cel făr' de 'nceput…"

Încheiam de cele mai multe ori cu *"Ce vedere minunată"*:

"Ce vedere minunată
Lângă Viflaem s'arată
Cerul strălucea,
Îngerul venea,
Pe-o rază curată…"

sau *"Colindița"*:

"Colindiță, colindiță,
Zgâie ochii pe poliță,
Că e carne şi cârnaț,
Scoală gazdă şi ni-l dați !"

Îmbrăcați de obicei în straiele tradiționale de sărbătoare, membrii familiei ieşeau în pridvorul casei să ne asculte, la lumina lampei cu petrol*), la final împărțindu-se fiecăruia nucile, merele, biscuiții şi covrigii cuveniți, cu mulțumire pentru colindele şi vestea bună adusă a Naşterii lui Iisus. Părăsind ograda, uram gazdelor "La mulți ani!" şi treceam la casa următoare care aştepta nerăbdătoare din prag să afle la rândul ei transmiterea măreței ştiri, în urări şi colinde.

Bătuți de vânt şi ninsoare, zgribuliți de frig, mulți ne invitau să facem urările în casă, unde, ne aşezam în cerc, după mărimea fiecăruia, mai toți cu ochii la darurile pregătite de gazdă şi pe care ni le închipuiam, deja, puse în traistă.

Obosiți, terminam târziu, în noapte, pretutindeni fiind primiți cu mare dragoste de gospodarii satului ce - apropiindu-se de-acum miezul nopții -, luau şi ei loc în fața meselor, să petreacă în linişte şi bucurie.

Întorşi fiecare pe la casele noastre, purcedam "riguros" inventarul darurilor din trăistuță şi, obosiți şi moleşiți de căldura sobei încărcată cu lemne, adormeam pe nesimțite până la mijlocul dimineții următoare.

De multe ori, preotul alerga şi la noi în ziua Crăciunului sau cele următoare, iar de avea timp, trecea din loc în loc şi pe la casele oamenilor. Tot în această zi sau cele de apoi, obişnuiam împreună cu familia să ne vizităm rudele în sat, primeam în dar sau schimbam cozonaci şi plăcintă, însă cel mai adesea, casa ne era plină de oameni care veneau să ureze familiei *sărbători fericite*, prilej să-i colindăm de la fereastră şi să fim răsplătiți cu larghețe, pe măsura momentului:

"Bună dimineața la Moş Ajun!
Foaie verde portocală,
Noi suntem copii de şcoală,
Am venit şi noi odată,
La un an cu sănătate,

Maica Sfântă să ne-ajute
La covrigi şi la nuci multe!
Bună dimineața la Moş Ajun!”

Tot în cursul acestor zile, soseau şi rudele depărtate de prin localitățile din jur (Fundeni sau Plătăreşti), şi împreună cu copiii veniți, mergeam să colindăm neamurile răsfirate prin sat…

În freamătul atâtor evenimente ce se consumau pe nesimțite, aşteptam cu nerăbdare de-acum să întâmpinăm sosirea Anului Nou. În funcție de vârstă, ne pregăteam biciurile de cânepă înădite “cu sfârc”, alegeam “pluguşorul” ce trebuia învățat sau le repetam pe cele ştiute din anii trecuți, fiecare colindător având partea lui de spus.

Spre seara ajunului de Anul Nou, în clinchete de clopoței, cu vuiete şi pocnitori de bici, într’o veselie şi exaltare fără margini, porneam “pluguşorul” pe la casele oamenilor:

“Aho, aho!
Mâine anul se’noieşte
Pluguşorul se porneşte
Şi începe-a colinda
Pe la case a ura.

Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belşug
Ca şi brazda de sub plug.
Mânați măi, hăi, hăi, hăi!...”

Pe deasupra capului, cei mari roteau şi pocneau biciurile în colțurile ogrăzii vizitate, iar cei mici strigau la finele strofelor “Mânați măi, hăi, hăi, hăi!” scuturând cu zgomot clopotele şi urându-le în cor gazdelor “La mulți ani să trăiți şi fericiți!”.

Încă de la mijlocul dimineții zilei următoare a Noului An, la 1 Ianuarie, de ziua Sf. Vasile, în cete mai mici de 2-3 copii, începeam să mergem cu Sorcova, urând spor şi belşug oamenilor care ne primeau în casă şi ne răsplăteau cu bani sau dulciuri:

“Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să 'mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,

Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fieru',
Iute ca oțelu',
La anu' şi la mulți ani!"

ori:

"...iar la vară,
holdă rară;
în hambar,
porumbar;
iar din vie
vin să fie
să trăiți cu bucurie!"

Sărbătorile nu erau trecute până de ziua "Bobotezei" când, după Liturghia făcută la biserică, preotul mergea din casă în casă cu agheasma să le sfințească, iar cei ce țineau post negru în acea zi, erau "dezlegați" de preot după ce beau din apa sfințită.

Emoția şi farmecul momentelor trăite în cursul sărbătorilor ne stăpânea pentru mult timp; credința, cuviința discretă a oamenilor dela noi şi respectul ce l-am moştenit dela ei de venerație a datinilor şi tradițiilor strămoşeşti, ne-au ancorat, la rându-ne, pe făgaş curat de trăire şi de simțire, făgaş pe care, în lucrarea de față, dorim să-l împărtăşim şi noilor generații. Este meritul acestor oameni care ne-au îndreptat paşii pe calea cea dreaptă, care nu şi-au abjurat credința în care au fost crescuți, îndurând cu seninătate de-a lungul anilor drama tuturor nelegiuirilor la care au fost supuşi, strâns uniți în jurul bisericii amenințate şi preoților ei care n'au părăsit-o, cu toate piedicile ce le-au fost puse.

Obiceiurile specifice, miturile străvechi şi diverse care dăinuiesc şi se păstrează intacte în numeroase regiuni ale țării (cu predilecție în lumea satelor), sunt dovadă de încredere că ele vor fi perpetuate din generație în generație şi de acum înainte, ca un tezaur inestimabil şi în acelaşi timp unic al poporului nostru, fie prin caracterul lor esențial de natură religioasă, bucuria întâmpinării Naşterii lui Iisus Hristos şi sărbătorirea Crăciunului, ori quasi-laică, în tradiția speranței de belşug şi de prosperitate a Noului An.

Nicolae Niță

*)____

- Satul nu a avut electricitate până în… 1990.

COLINDE, DATINI ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN

Crăciunul - vechea şi străbuna sărbătoare a iubirii de oameni - este însoţită pe meleagurile noastre, de datini şi obiceiuri, de cântece îndătinate din moşi-strămoşi. De acele minunate colinde, care răsună dela un capăt la celălalt al românismului, cu deosebiri dialectale - e adevărat! - dar cu acelaş fond, cu acelaş farmec, cu aceiaşi frumuseţe poetică fără seamăn, transmise ca supremă moştenire dela o generaţie la alta. Şi nu numai atât, dar şi ca mărturie a-tot-grăitoare a prezenţei noastre înaintea oricui pe pământul pe care ne aflăm, splendidă mărturie a unităţii noastre sufleteşti, care înfruntă toate potrivniciile ca şi toate vremelnicile răşluiri teritoriale.

COLINDELE

Feluritele colinde de Crăciun fac parte şi ele din inepuizabilul tezaur al poeziei şi gândirii populare, păstrătoare a tradiției și a permanenței noastre naționale. Ele sunt aceleași pretutindeni, pe întinsul țării, deopotrivă de fermecătoare, prin cuprinsul lor adânc şi etern omenesc, prin simplitatea şi adesea prin naivitatea exprimării lor. Poezie şi muzică de veşnică durată, ele leagănă sufletul Românului din pruncie, ținând piept vremei şi rafinamentelor ei. Căci ele sunt şi rămân la temelia neamului nostru, făcând parte din acea comoară de virtuți specifice cu care şi-a despicat drum în civilizație.

Înainte de creştinism, Romanii aveau la 25 Decembrie marea sărbătoare a desfătărilor: *Saturnaliile*. Lumea creştină asezând ziua Naşterii Mântuitorului tot la această dată a înțeles să continuie o milenara tradiție populară, schimbându-i însă fundamental semnificația. Iar denumirea de Crăciun, au arătat osârdici cercetători pe târâm linguistic şi istoric (Pârvan, O. Densuşianu, Papahagi, etc.), că ea nu-i alta decât latinescul *Calatio*, transformat în graiul nostru în decursul

veacurilor. În adâncul vremii acest cuvânt exprimă momentul statornicirii sărbătorilor lunare, iar începând din al treilea veac al erei creştine, însăşi data Naşterii Domnului, considerată ca începutul anului bisericesc şi deci al fixării sărbătorilor de peste an, a devit un "Calatio".

Sărbătoare a sărbătorilor prin faptul că simbolizează naşterea Aceluia care "de nu s'ar fi născut nu s'ar fi săvârşit mântuirea", Crăciunul este prăznuit ca atare, în ziua de 25 Decembrie şi în următoarele două, din anul 354 în biserica creştină romană, introdus de Papa Liberius, şi din 386 în biserica creştină răsăriteană, după hotărîrea Sinodului din Antiohia şi stăruința Sfântului Ioan Gură de Aur.

"Moş Ajunul" anticipează venirea Crăciunului. Primele colinde de Crăciun se zic şi se cântă atunci: în noaptea de 23-24 Decembrie. De veacuri obiceiurile se păstrează. Copiii satelor şi oraşelor, înotând prin troiene şi zgribuliți de frig, merg voioşi, în cete, dela casă la casă, cu traista după gât, aşteptând după urările rostite: covrigi, colaci, mere şi nuci. Dar, de câtăva vreme, pe lângă vechiul şi pitorescul obicei, au intervenit "corurile", care foarte adesea cântă orice, dar niciuna din frumoasele şi străbunele colinde specifice acestei zile. Tradiția o perpetuează tot micuții, porniți încă din fapt de seară după covrigi, colaci, mere şi nuci...

...Dați-ne un covrig
Că murim de frig
Dați-ne un măr
Că ne luăm de păr…
Ne dați, ne dați,
Ori nu ne dați!

În Banat de pildă, colindătorii spun, între altele, aceste cuvinte:

Domnul Sfânt când s'a născut
Ziurel de zi,
Maica sfântă-aşa zicea
Ziurel de zi,
Lăudați Naşterea mea
Ziurel de zi,
C'am născut pe Mesia
Ziurel de zi.

Tot în Banat se cântă în noaptea de Ajun:

Gazde mari nu mai dormiți,
Lilioară trandafir!
Că nu-i vreme de dormit

Lilioară trandafir!
Şi Crăciunul a sosit,
Lilioară trandafir!
Da-i vreme de colindat
Lilioară trandafir!
Şi cocoşii au cântat,
Lilioară trandafir!
Da-i vreme de 'mpodobit,
Lilioară trandafir!
Şi Crăciunul a venit,
Lilioară trandafir!

În Oltenia poate fi auzit următorul colind:

Astă seară-i seară mare
Florile dalbe
Dar de ce e seară mare?
Florile dalbe
Seară mare-a lui Crăciun
Florile dalbe
Când s'a născut Domnul bun
Florile dalbe
Noi umblăm şi colinăm
Florile dalbe
Vestea bună să v'o dăm
Florile dalbe
La mulți ani cu sănătate
Florile dalbe
Că-i mai bună decât toate
Florile dalbe

Sau varianta munteană:

Astă seară-i seară mare
Dar dece mi-e seara mare?
Mi-este seara de Crăciun
Când s'a născut fiul bun
Din prea maica preacurată
Din fecioara lăudată...

În Ardeal, colindul acesta începe astfel:

Asta-i seara de Ajun
Mâine-i ziua de Crăciun
Când Dumnezeu s'a născut
Şi pământul l-a făcut...

În părțile Maramureşului, în general colindele au o savoare deosebită. Cele de Crăciun sunt excepțional de frumoase.

Iată două din cele mai caracteristice:

Sculați, sculați, boieri mari,
Sculați voi, Români plugari,
Că vă vin colindători
Noaptea pe la cântători
Nu vă aduc nici un rău
Ce n'aduc pre Dumnezău
Să vă mântuiască de rău,
Un Dumnezeu nou născut
În răntil e învăscut,
Că pre ceri s'o arătat,
Un luciafăr minunat,
Foarte tare luminat,
Inima să'ntinerească,
Oamenii să-i înfrățească,
Noi vă zicem să trăiți,
Întru mulți ani fericiți,
Şi ca pomii să rodiți,
Şi ca ei să'mbătrâniți.

Sau colindul Naşterii Domnului, care se zice în părțile Ieudului maramureşean:

Sculați, gazde, nu durmiti,
Sculați, gazde, nu durmiti,
Demineața lui Crăciun
Că nu-i vreme de durmit
Ci vreme de prăznuit.
Că vine o sărbătoare,
Cea mai sfântă de sub soare.
. . . . .
Dintr'această mică casă
Binele să nu mai iasă,
De oameni fie iubita,
Totdeauna pomenită,
De Domnul blagoslovită.

Tot la Ieud, o cuprinzătoare colindă sfârşeşte cu această "mulţumită" pentru gazdă:

Şi colinda o gătăm
Sus la ceri c'o înălţăm.
O'nchinăm pe sănătate
Să traiască gazdele toate
O'nchinăm cu cuget bun
C'am ajuns Sfântu Crăciun.
Să fii gazdă veselos
Ca să mergem la itros,
La naşterea lui Hristos.
Să fii gazdă'n veselie
Ca să mergem la litie,
La naşterea lui Mesie.
Şi colinda nu-i mai multă
Să trăiască cine-o ascultă.
Şi colindu-i atâta
Cine-ascultă să trăiască!

Pe aceiaşi temă, însă cu alte cuvinte şi cu înflorituri şi nuanţe caracteristice, este desvoltat colindul de mai jos din judeţul Neamţ:

Sus boieri, nu mai dormiţi,
Vremea e să vă gătiţi,
Casa o măturaţi,
Masa o încărcaţi,
Căci umblăm şi colindăm
Şi pe Domnul căutăm,
Căci s'a născut Domnul Sfânt
În locaşul lui Crăciun,
S'a nascut un Domn frumos,
Numele lui e Hristos
Nu dormim de astăseară
Ci şedem în priveghează
Din seara Ajunului,
Până'ntr'a Crăciunului,
Ş'aşteptăm pe Domnul Sfânt
Ca să vie pe pământ
Căci e fiul Cerului
Şi Domnul pământului.
În seara lui Moş Ajun
Vin copiii lui Crăciun,

Să cânte, să colindeze
Viață lungă să ureze
Tuturor ce sunt în casă
Şi se veselesc la masă.
Hristos să le dea de toate
Viață bună, sănătate,
Şi acum şi la mulți ani,
Ca sa crepe cei duşmani.

Dar, unul dintre cele mai vechi şi mai mari colinde este colindul moldovenesc, de mai jos, înfățişat de G. Dem. Teodorescu şi cuprinzător şi al altor obiceiuri de mult apuse:

Astă seară-i seară mare,
Florile dalbe,
Seara mare a lui Crăciun,
Florile dalbe,
Când s'a născut Domnul bun,
Florile dalbe,
Noi umblăm şi colindăm
P'astă noapte'ntunecoasă
Nemerirăm l'astă casă
L'astă casă, l'ăst domn bun,
Domnul bun, jupân (numele),
El de veste cum prindea
Înainte ne ieşea
C'un clondir plin de rachiu:
Cu clondirul d'a dreapta,
Cu paharul d'a stânga;
Din clondir turnându-ne,
Din gură grăindu-ne:
Voi, patru colindători
Vă alegeți doi
Din voi,
Doi din voi mai tinerei,
Şi săriți în cea grădină:
Rupeți un fir
De calomfir
Ş'o șteblă de busuioc
Treceți
Mergeți
La fântană
La fântâna lui Iordan

Muiaţi fir
De calomfir
Şi şteble de busuioc,
Şi-apoi mergeţi colindând
Doi pe urmă botezând:
Stropiţi casa,
Stropiţi masa,
Stropiţi feţi
De coconi creţ
Coconi creţi s'or pomeni
Mai frumos ne-or dărui,
Cu daruri dela părinţi
Stropiţi feţi
De fete mari:
Fete mari s'or pomeni
Mai frumos ne-or dărui
Cu năfrămi grele de fir
Stropiţi feţi
De cei bătrâni:
Cei bătrâni s'or pomeni
Mai frumos ne-or darui
C'un colac
De grâu curat
Pe colac vadra cu vin
Fie galbenul deplin
C'aşa-i legea din bătrâni
Din bătrâni, din oameni buni
Bună vreme'n aste case,
La mulţi ani cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate!

Dar frumoasele colinde de Crăciun n'au ca subiect numai Naşterea Sfântă, pătimirea, faptele şi minunile Mântuitorului ci unele glăsuesc, cu discrete aluzii, despre "fata mare" cu "ochii negri" care "mândra s'o gătat"...

Printre lici cu luminici
Printre ele cărăgele
Printre păr, cu calopăr...

cum o spun flăcăiaşii din Salaj.

Varietatea lor e nesfârşită; colinde de tânăr, de bătrân, de păstor, vânătoreşti, domestice, unele fiind chiar adevărate balade, străbătute de întreg aleanul

poporului, povestitoare legate de fapte legate de viața sătească, de azi şi de totdeauna.

În Ajunul Crăciunului mai este obiceiul să umble preotul cu icoana, cântând "Naşterea ta Christoase".

POMUL DE CRĂCIUN

Cât priveşte Pomul de Crăciun şi "Moş Crăciunul", tradiția nu-i prea veche şi este împrumutată odată cu înodarea legăturilor economice, în a doua jumătate a veacului trecut, din Austria şi Germania. Dealtfel ca și cântecul "O brad frumos", care a păstrat melodia neschimbată a vechiului "Oh! Tannenbaum!"

S T E A U A

Ca și umblatul cu colindul, generalizând pretutindeni unde se află aşezare de români, este umblatul cu Steaua, datină păstrată prin copii şi tinerei şi practicată în fiecare an din ziua întâi de Crăciun, şi până la Sf. Ion (7 Ianuarie). Odinioară cei care umblau cu steaua erau îmbrăcați ca şi irozii în costume exotice. Cântecele de stea s'au păstrat ca şi colindele, fiind cântate azi ca şi în mult depărtata vreme. Cele mai cunoscute şi răspândite cântece sunt acelea culese cu 110 ani în urmă de Anton Pann şi păstrate nealterate prin nenumăratele ediții tipărite în toate colțurile țării. Unul dintre acestea, şi pare-se cel mai vechi, este publicat de A. Pann în fruntea culegerii sale de cântece de stea:

Steaua spre Răsărit străluceşte
Steaua Împăratului se iveşte
Steaua cu raze mari luminează
Sfânta naştere adeverează
Că s'a născut astăzi cel prea veșnic
Mesia Christos cel puternic
……………………………………

Dar printre cele mai obişnuite cântece ale colindătorilor cu steaua este "Trei Crai dela Răsărit":

Spre stea au călătorit
Ș'au mers după cum citim
Pân'la Ierusalim…

V I C L E I M U L

În zilele de Crăciun când se cuvine "toată grija cea lumească să o lepădăm" continua tradiția *Vicleimului* ("Irozii"), reprezentație teatrală religioasă primitive, care deşi asemănătoare vechilor Misiere, este specific şi străvechi românească. Interpretată de actori ad-hoc ea este menită să țină trează amintirea naşterii Domnului şi a evenimentelor imediate în legătură cu sfânta întâmplare. Dacă "Vicleimul" a pierdut în parte din spectaculosul de altădată, a păstrat însă tot pitorescul şi toată poezia sa.

JOCUL PĂPUŞILOR

"Jocul păpuşilor", spectacol lumesc nu religios, foarte popular în trecutul mai îndepărtat şi mult prețuit la curțile domneşti şi la cele boereşti, a dispărut odată cu depărtarea teatrului modern şi cu deciderea "păpuşarilor" înşişi, care au fost premergătorii actorilor şi regisorilor de azi.

Progresul a înlăturat unele obiceiuri, dar poporul a păstrat cu nealterată pietate tot ceeace este legat indestructibil de obârşie şi de credința lui. Tot ce reflectă specificul, inteligența şi permanența lui.

SPICUITOR

*Ziarul "**Cuvântul**", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940*

Grafica: Demian. Revista ***"Sfarmă Piatră"***, Anul I, Nr. 6, 20 Decembrie 1935.

SĂRBĂTORILE ÎN ȚARA FAGILOR

de Barbu SLUŞANSCHI

"Din văzduh cumplita iarnă cerne norii de zăpadă,
Lungi troiene călătoare adunate'n cer grămadă; -

"Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur, în depărtare
Ca fantasme albe plopii înşirați se pierd în zare,
Și pe 'ntinderea pustie, fără urme, fără drum
Se văd satele pierdute sub clăbucii albi de fum"...

Astfel evoca Alecsandri, chincit în gura sobei, în conacul dela Mirceşti, iarna copiilor gălăgioşi şi veseli, pe care Coşbuc îi zugrăveşte cu atâta vioiciune în neuitat sa *"Iarna pe uliță"*. E anotimpul săniuşului, al zurgălăilor şi al steluțelor de fulgi imaculați, pe care parcă mâini dalbe de îngeri îi cern spre pământ, culcuş candid pentru pruncul Mântuitor al lumii.

Iarna, încărcată de griji pentru năpăstuiţii soartei, e anotimpul bucuriei copilăreşti, vrăjită de farmecul Crăciunului, împodobit de colinde, de steaua naşterii, de pluguşorul Anului Nou, aducător de covrigi şi gologani, de procesiunea Iordanului.

C O L I N D E ...

Amintirea nostalgică ne poartă departe, din pragul Crăciunului de azi, spre văile natale rămase pierdute în miază noapte. Măgurile de făget - stejăriş ale Cosminului dorm acum sub mantia de dantelă a chiciurei agăţată de ramuri. Văile Ceahorului şi-au îndulcit unduirea sub troienele de omăt. Peste căsuţele scunde, fumul se înalţă azuriu în văzduhul sticlos de ger. E atâta pace şi mulcomire, de parcă ar şti pământul că s'a pregătit ivirea printre muritori a Izbăvitorului, în chip de copil bucălat, născut în ieslele umilinţei şi mărirea nepieritoare a duhului mântuirii de păcate.

În preajma sărbătorilor Naşterii Domnului începea o fierbere mare prin toate casele. Gospodinele nu-şi mai dădeau rând cu treburile, cu cumpărăturile, cu deretecatul şi pregătirea prânzurilor de prăznuire. Copiii casei nu mai sunt de nici un ajutor, dispar prin şuri, prin grajduri. Câte două trei glasuri subţirele se iţesc pe modulaţiile gingase ale unui cântec sfânt. Un glas mai gros ţine isonul ici-colo. Sunt colindătorii în pregătire. Toţi copiii satului s'au împărţit pe "echipe" de prietenie sau vecinătate. Un băiat mai răsărit ştie rândul încă de acum doi ani. El este maestrul de cântare al celor mai mici pe care-i învaţă şi probozeşte. Câte un pici mai isteţ, cu ochii ca două mărgele de smoală, cu glas dulce, prinde cu lăcomie cuvintele sfinte şi viersul străbun. El va fi adevăratul protagonist.

Ultimii gologani sunt cheltuiţi pe hârtie poleită şi pe iconiţa de ţiplă a Naşterii Domnului. Mâini îndemănatece înclee din lemn şi hârtie o stea minunată în cinci, şapte, nouă sau douăsprezece raze, legate între ele cu ghirlande colorate. O luminiţă va pâlpâi înlăuntru şi va da căldură culorilor iconiţei şi nasurilor înroşite de ger ale colindătorilor.

După atâtea pregătiri, seara cea mare se apropie, întâmpinată cu emoţie - bătăi de inimă. Vătaful micilor colindători a găsit un clopoţel cu sunet argintiu şi un băţ noduros pentru câini şi rivali rău-voitori. De pe la patru după amiază când ziua începe a se înclina spre amurg, vitejii noştri crainici ai Naşterii Mântuitorului pornesc prin sat. Întâi la mătuşi darnice şi la unchi generoşi. Apoi, luându-şi inima în dinţi, pe la domnii şi doamnele dela şcoală care le-au vorbit cu atâta căldură despre datinele strămoşeşti. Prin străini şi prea departe nu se duc, căci seara satul e în stăpânirea celor mari - care împărăţesc peste lumea colindătorilor.

Sfioşi, colindătorii se apropie de o straşină sub care licăreşte lumina roşcată a candelei dinlăuntru.

...Dar auzi! - cățelul latră
S'aud şopote 'n ogradă
Și s'adue sub opincă
Scârțâitul de zăpadă...
Licărind o raz'atinge
Geamul uşii dela tindă.
De trei glasuri legănată
Se'nfiripă o colindă...
(O. Goga)

Glasul prichindelului înzestrat de ursitoare străbate melodios. Vătaful mormăie gros şi dă curaj mititeilor colindători pitiți în dosul stelei. Şi crainicii cântă "Florile dalbe" învăluind melodia în argintul sunetului de clopoțel.

Sculați, sculați boieri mari,
Florile dalbe,
Că vă vin colinători,
Florile dalbe,
Noaptea pe la cântători
Și v'aduc un Dumnezeu
Să vă mântuie de rău.
Un Dumnezeu nou născut
Cu flori de crin învăscut...

Abia sfârşesc, îşi dreg glasul tuşind şi-şi şterg nasul cu mâneca şi pornesc de-avalma cu povestea celor trei crai dela răsărit care cu steaua au călătorit şi au ajuns, după cum citim, până la Ierusalim. Vocile se mai poticnesc, clopoțelul răsună biruitor peste ele, dar totul se isprăveşte cu bine şi cu ruşinarea lui Irod.

O mătuşă mai miloasă îi pofteşte în tindă şi deschide mare uşa dela odaia încăpătoare. Copiii mai cântă odată cântecul crailor dela răsărit, şi încheie cu cântecul de stea:

"Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua luminează
Și adeverează
Că azi Prea Curata
Și Nevinovata

Fecioara Maria
Naşte pe Mesia..."

Copilaşii mici ai casei cască ochii şi gurile mari la minunăția stelei. Colindătorii îndeasă cu nădejde desaga aproape plină de covrigi, mere şi nuci. Gospodarii de modă nouă le mai dau şi câțiva lei nesunători, care, împreună cu banii adunați dela învățători vor face o adevărată bogăție.

Şi aşa, trei zile si mai mult, colindătorii noştri vor bate cărările satului până ce cu mare greu părinții îi vor strânge pe lângă casă, iar colindătorii se vor pregăti pentru uratul de Anul Nou.

IROZII

Flăcăuaşii mai răsăriți ai satului între cincisprezece şi douăzeci de ani, au pus în lucrare un plan mai măreț. Cu săptămâni înainte, Vicleiemul, copiat în roluri a fost împărțit între şefii spirituali netăgăduiți ai generației. Rolul greu şi mai dramatic este cel al lui Irod. Trebue un glas mai adânc şi mai fioros. Irod este şi şeful trupei şi regizorul. În raza Cernăuților, în Mahala, Ostrița, Boian, apoi în Ceabor, Cosmin şi alte sate Irozii s'au pregătit pentru marele eveniment din seara ajunului. Printre ei sunt şi elevi la şcolile mari ale oraşului, dar unele trupe sunt numai băeți de țară. Puțini au costume speciale. Cei trei magi, ca şi ofițerul, poartă haină națională, cămăşi înflorite si de-a curmezişul pieptului o eşarfă lată de tricolor. Doar Irod are o mantie roşie. Ofițerul are coif de carton poleit, magii şi Irod coroane zimțate. Săbiile sunt frumos cioplite din lemn şi argintate. Doar Moşul Irozilor poartă zeghe sau un suman peticit dacă nu un cojoc întors pe dos. Și-a făcut un nas lung de petică roşie şi şi-a îndesat o cusmă de păr de capră.

Nu era casă românească mai răsărită în Cernăuți care să nu fie ştiută şi cinstită de vizita Irozilor în seara de Ajun. Cei mai mulți se pregăteau anume ca să vină în oraş uneori destul de departe. Era o tradiție veche a legăturii sufletești dintre Cernăuțul românesc şi sate din împrejurimi. În aceiaşi casă veneau două şi trei trupe de Irozi în seara Ajunului şi erau totdeauna primiți cu dragoste și cu respectul cuvenit tradiției. Fără colindători şi Irozi, ajunul nu mai era Ajun, Crăciunul nu mai era Crăciun, dar nu s'a întâmplat vreodată să lipsească.

Flăcăii dovedeau uneori un real simț dramatic şi spectatorii erau prinşi de jocul realist cu care actorii interpretau Vicleimul de mult ştiut. Dar acesta era farmecul sărbătorii: că trebuia să se desfăşoare după regulile cunoscute. De aceea unii Irozi care la sfârşit cântau un cântec de oraş, de "modă" sau un marş național (cu jalnica melodie a "fraților compatrioți") erau imediat cenzurați de spectatori, dar puține trupe de Irozi se întâmplau să gresească astfel împotriva tradiției.

Cine nu cunoaşte Vicleimul? Irod îşi întreba sfetnicul credincios ce se mai întâmplă. Acesta îi prezenta pe cei trei magi prinşi de iscoade. Irod îi întreabă cine sunt, de unde vin şi încotro merg. Magii, Baltazar, Gaspar şi Melchior îi răspundeau cine sunt şi ce vor:

"Din scripturi am înțeles
C'o să nască pe pământ
Împăratul nou şi sfânt.
De-o stea ne călăuzim
Pe Christos să-l dovedim
Lumii să-l propovăduim".

Irod se înfurie, căci nu îngăduie alt Împărat al pământului mai presus de sine. Dar Magii nu se sperie şi Irod recurge la viclenie ca să poată ucide Pruncul Dumnezeiesc. Le spune Magilor să-L caute şi să-L afle pe Isus, apoi să-l anunțe ca să i se închine şi el. Dar Magii după închinare, se întorc în țara lor pe alt drum. Atunci Irod va porunci uciderea pruncilor dar Isus va scăpa prin fuga în Egipt. Monologul de încheiere al lui Irod este un blestem versificat. Aici era piatra de încercare a interpretului.

COLINDĂTORI LEGIONARI

De prin 1935 se înfiripase în Cernăuţi un cor al studenţilor legionari. Mai erau acolo coruri studenţeşti. Dar sub conducerea maestră a profesorului Scarlat şi a fraţilor Mircea şi Bujocel Hoinic, corul legionar al studenţilor se înălţase la un nivel de artă superior. Veni Ajunul. Şi atunci colindătorii legionari îşi arătară măsura. Nu vom putea evoca clipele de încântare petrecute în serile de Ajun din 1936 şi 1937. De unde coborau acele glasuri contopite într'un fluid muzical atât de suav, încât nu mai era cântec, ci armonie serafică? De unde acele colinde de o gingăşie nepământeană?

Colinde, colinde,
Iată vin colindători…

Şi apoi acea colindă despre Crăciunul săracului, de ţi se strângea inima auzind-o. Farmecul se transforma în încremenire, atât era de frumos. Era aproape prea frumos. Acest dar de Ajun al colindătorilor legionari a fost cel care mi-a adus cea mai mare bucurie din câte am avut vreodată. Era un Moş-Crăciun ceresc.

Amintirea evocă nostalgic atmosfera serii de Ajun, rămasă departe în ţara de miază-noapte cotropită de străinul necredincios. Ce Crăciun va fi acolo anul

acesta? Sufletul se umple de durere. O întreagă ţesătură de viaţă, închegată din deprinderi seculare, s'a destrămat dintr'o dată.

A M I N T I R I

De două generații, eram rupți de viața satului. Dar sufletul nostru stăruia acolo, în jurul celor două case bătrâneşti din Ceahorul Cernăuților. În casa mai veche păstorise străbunicul, ajuns mai târziu mitropolit al Bucovinei, venerabilul Samuil-Silvestru Morariu. Lui îi urmase bunicul, Artemie Berariu, apoi fiul lui Alexandru, fratele mamei mele. Timp de mai bine de o sută de ani Ceahorul, în care a copilărit mama, era cheia legăturii noastre cu pământul. Acum au rămas numai morminte şi case pustii. Biserica nouă şi casa parohială le clădise bunicul. De acolo au pornit şi s'au păstrat până în oraş tradițiile vechi de sărbători ale familiei şi dragostea de datina românească. Si aşa era în toate casele preoţeşti ale Bucovinei şi în familiile orăşeneşti care descindeau din ele.

În casa bunicului postul era ținut cu sfințenie. Acolo joc de cărți nu s'a pomenit, iar dans numai la nunți. Dar din vechime s'au respectat prăznuirile sărbătorilor cu bucatele lor speciale, care apăreau pe masă odată pe an.

De Ajun se ținea post negru până la cină, alcătuită şi ea numai din mâncări de post. Primul fel, cu răsturnarea principiilor gastronomice, era grâu fiert îndulcit cu miere. Grâul se pisa în piuă de lemn, ca să fie muiat, se fierbea ceasuri multe, apoi răcit se îndulcea cu miere şi se amesteca cu mac pisat şi cu nuci. Trebuia să fie un fel de preparare a grâului foarte vechi, asemănător cu coliva ce se face în Moldova si Muntenia. Dar grâul nostru nu e uscat, ci moale ca terciul. Al doilea fel e peştele fript în untdelemn, la care ultima generație a adăugat pestele marinat. Al treilea fel este borsul de sfeclă, limpede, cu colțunaşi mici de aluat, umpluți cu morun sărat, numiți "pehincile Domnului". Desertul e compus din compot de pere şi prune uscate, dar n'am văzut vreodată să-l fi gustat cineva, deşi nu a fost Ajun să fi lipsit de pe masă.

Ca băuturi era permis rachiul de secară, care azi nu se mai găseşte, în care se topea zahăr ars după un procedeu special pe care-l țineau secret, - apoi vinul alb.

În casa bunicului nu s'a pomenit pom de Crăciun. Noi deci crescuți în oraşe l-am avut din copilărie, iar părinții nu l-au privit ca pe o înstrăinare şi derogare dela tradiție, ci ca pe o îmbogățire a bucuriei de sărbători a copiilor. Îngerii de mătase, clopoțeii de stilă, pletele de beteală argintie, țurțurii de cristal, - apoi păpuşile surorilor, caii de lemn, trâmbițele, jocurile de cuburi ale băieților au rămas învăluite în farmecul primei uluiri, când bogăția fastuoasă a pomului cu lumânărele aprinse ne scotea din piepturi strigăte de încântare. Războiul cel mare

încă nu venise, erau timpurile când traiul era altfel, asa cum nu-l mai puteam înțelege noi, cei crescuți în zbuciumul refugiului care a urmat îndată, atunci ca şi acum.

Zilele de sărbători au rămas pentru noi zile ale cultului familiei. Se adunau neamurile, casa era plină de copii şi apoi venea pelerinajul la bunicul, patriarh al preoțimii bucovinene. Dar e atât de mult de atunci... Cu noi, cei de azi, va pieri şi amintirea unor vremuri atât de greu de smuls din trecut, şi care apar palide prin apa timpului...

DE ANUL NOU

Cine n'a ştiut "Pluguşorul" pe de rost, măcar odată în viață? Nefericit om. Până în preajma adolescenței n'a fost an să nu umblăm cu uratul în seara de ajun şi cu semănatul a doua zi. Năvăleam în case şi spre groaza gospodinelor, semănam cu grâu parchetul proaspăt măturat şi lustruit:

"Să trăiți să'nfloriți
Ca merii ca perii
În toamna cea bogată
De toate 'ndestulată".

Produsul uratului se transforma apoi în patine. Căci noi copiii oraşului nu ştiam de mere şi covrigi, ci de tort servit cu tacâm de argint. Principalul era ca datina să fie menținută.

În Suceava a fost un elev de curs superior, mare cântăreț şi temperament care trepida de dragoste de viață. "Vine Anul Nou" - spuse el câtorva colegi. "Stim ura, avem buhai şi harapnic, dar ce cântăm?" Căci nu exista vreun cântec de Anul Nou. "Fă tu un cântec" - îi spuseră colegii. Si atunci tânărul Emilian scrise versurile şi alcătui din reminiscențe melodia lui "Mâine anul se'noieşte" - pe care azi îl ştie toată țara drept cântec anonim. În seara ajunului Anului Nou răsună compoziția nouă care deveni apoi cântec "popular":

Mâine anul se 'noeşte
Pluguşorul se porneşte
Și-om începe-a colinda
Pe la case a ura

Iarna-i grea, omătul mare
Semne bune anul are

Semne bune de belşug
Pentru brazda de sub plug.

Seara Sfântului Vasile
Fie-vă boieri de bine,
Și 'ntru mulți ani să trăiți
Și la anul să 'nfloriți.

Anul următor Suceava toată, apoi Bucovina toată cânta această urare simplă şi cu melodie vioaie. Au trecut ani, şi mai târziu abia am aflat cine e autorul: tatăl meu. Dela dânsul şi dela mama am învățat de mici copii urări şi colinde între care frumoasa colindă bănățeană "O, ce veste minunată" - pe care astăzi o cântăm pe voci în fiecare seară de Ajun, când mama îşi mai aduce aminte de vestita ei voce de mezzosopran de altă dată.

I O R D A N U L

Prin tradiție Iordanul îl petreceam în casa bunicului. Să fi fost troiene mari care să ne împiedice să mergem la Ceahor sau ger năpraznic. Da, oriunde am fi fost, dela Bobotează n'am lipsit. Taina sfințirei apei ne apărea plină de har și de mister şi posteam cu sârg până după înghițitura de aghiasmă care deslega opreliştea mâncării. Admiram splendidele troițe săpate din ghiața lucie şi translucidă care vegheau masa sfințirii, bloc de ghiață pe butuci de ghiață. Troița astfel împlântată din faptul gerului rămânea toată iarna în bătaia viscolelor se acoperea pe creştet şi pe brațe cu o hlamidă de zăpadă, şi se ridica spre cer în abur odată cu căldura soarelui de primăvară.

Venirea preotului cu sfințirea era o clipă de emoție. Aveam impresia puternică a descinderii unui trimis al Domnului și doar viersul tradițional, cu isonul ținut de dascăl risipea solemnitatea momentului. Mă trezeam îngânând cu un fel de bucurie: "În Iordan botezându-te Tu Doamne"... Era în acest viers o putere se deslegare, ca în orice taină îndeplinită. Cine poate lămuri ce adâncuri ne sunt legate de săvârșirea datinelor creştineşti – deși educația vârstei noastre, raționalistă şi laică nu ne-a apropiat niciodată de trăirea lor? Este sădită ritului o putere elementară şi poate cel mai mare bun pe care l-am salvat din copilărie: că în adâncul sufletului nostru datina şi ritul şi-au păstrat o virtute activă.

Ajunul Iordanului era prăznuit ca şi ajunul Crăciunului cu masa de bucate de post. Ultima zi de sărbători era o zi de melancolie. Pomul de Crăciun își aprindea ultima dată podoabele strălucite. După o plutire în farmec care durase două săptămâni proza cotidianului mijea iarăşi în zarea existenții. Colinde, Ajun, Irozi şi

Vicleim, uratul Anului Nou, Boboteaza - erau "clipele suspendate" ale unui drum de vrajă, de care ne despărțeam cu atât mai greu cu cât îl trăisem mai adânc.

Suntem de formă orăşeni civilizați. Dar sub scoarța subțire a "civilizației" purtăm în noi împlântat adânc pe omul patriarhal ferecat de datini şi credințe, fără de care traiul nostru pe pământ nu ar mai avea sens. Sărbătorile sunt prilej de reculegere în ceeace este mai profund şi mai bun în noi şi prilej de contopire cu sufletul mare şi etern al neamului acestuia creştin şi românesc.

Barbu SLUŞANSCHI

*Ziarul "**Cuvântul**", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940*

CRĂCIUNUL ROMÂNESC

de Vasile BĂNCILĂ

Sărbătoarea Crăciunului are multe semnificaţii. Una şi cea dintâi este în legătură cu ideea de naştere, de nouă începătură în lume. Acum s'a născut Iisus Hristos, Mântuitorul făgăduit omului chiar dela început, de când a căzut în păcat. În cele trei zile ale Crăciunului, în ajunul şi zilele care îl urmează, trăim ideea împărătească a naşterii Celui care avea să introducă în istorie pe noul Adam. Altă semnificaţie este în legătură cu ideea coplăriei. Nicicând ca la Crăciun copilul nu tronează mai mult în preocupările, gândurile şi toate trăirile noastre. În aceste zile de mare praznic sărbătoresc, se bucură în primal rând copilăretul creştin din toată lumea. Mai mult: se bucură însuşi copilul care a fost în noi, adulţii, altădată. Din lumea feerică şi parcă de pe alt tărâm a copilăriei noastre uitate, încep să învie amintirile, să se legene ademenitor, ca funigeii de vis şi să încropească o lume frumoasă, un paradis pe care l-am pierdut.

Parcă şi acum auzi zăpada scârțâind sub tălpile mici şi parcă vezi stelele clipind sus în seninul atât de înalt şi totuşi atât de prietenesc, aşa cum el nu se arată decât copiilor! Crăciunul e şi ziua amintirilor, e ziua când şi adulţii devin, într'o privinţă, copii... Dar nu numai atât. Copilul cel mai mare, copilul dumnezeiesc al Crăciunului, este Hristos însuşi. La Paşti, ne gândim la Cel ce a murit pe cruce, la jertfa cutremurătoare, la figura bărbătească şi îndurerată a Mântuitorului. La Crăciun, ne gândim la copilul Iisus, la Cel din iesle. Şi sufletul nostru se odihneşte poposind asupra acestei imagini fragede, care ne face să uităm durerile şi să lăsăm cele mai curate nostalgii spirituale să bată din aripi, în cea mai discretă şi mai ispititoare dintre surdine... Mai ales în Occident, unde mediul burghez îmbătrânit simte nevoia unui contrast, se vorbeşte la Crăciun de "micul Iisus". E nevoia de a căuta copilăria, de a trăi ideea copilului, de a o răsfăța chiar, de a se extazia în fața ei... Pe de altă parte şi în legătură cu aceasta, e la Crăciun o semnificație pedagogică. Acum copiii sunt sancționați pentru faptele lor de către cel mai bătrân şi mai popular pedagog al lumii care este moş Crăciun... Un pedagog plin de blândețe, de resurse şi de umor, care aduce daruri copiilor buni, dar care altădată ştie să salveze prestigiul pedagogiei şi să fie neîndurat cu cei răi. Nici la Paşti, nici

la Sfântul Neculai, nici chiar la Anul Nou, nu e atât de accentuată ideea răsplătirii pedogogice a copillor prin daruri, cum este la Crăciun, ziua cea mai mult dorită de copii.

Pentru noi cei mari şi mai cu seamă pentru ţăranii noştri, mai e la Crăciun şi ideea odihnei şi a petrecerii. Crăciunul vine în miez de iarnă când se spune, cu drept sau fără, că unii ţărani hibernează oarecum. Și cum tot ei au acum bucatele adunate în hambare, pot să părăsească asceza alimentară a verii şi a celorlalte epoci de muncă încordată şi să se sature! Măcar odată pe an ori cu unele excese. E şi acesta un fel de rit îngăduit foarte rar şi care aduce oarecare echilibru în higiena ţărănească. Dar nu e numai atât. Fiindcă am vorbit de ţăranii români, să spunem că tot acum e pentru el vremea celor mai multe şi mai spectaculoase datini. Din ajunul Crăciunului şi până la sfântul Ion e un cortegiu de datini, e de fapt un fel de piesă în cadru cosmic, ce se joacă în timp de două săptămâni. Într'un fel, acum nu sunt mai multe sărbători, ci e una singură cu explozii festive succesive. O singură sărbătoare sau o procesiune de sărbători - şi de datini. Aceste datini au o origine foarte îndepărtată. Ele amintesc de romani, de elini, de daci, de Asia, de peninsula balcanică, şi sunt unele, cum sunt colindele, pentru care anume cercetători caută începuturi chiar în preistorie... Și atunci, o altă semnificaţie a Crăciunului e că ne aminteşte de ce e mai vechiu în noi ca popor, de cea dintâi copilărie a noastră ca neam şi chiar de vremurile nebuloase, legendare, care s'au tors în aceste locuri înainte de a veni noi pe lume. Prin Crăciun facem deci o adevărată baie spirituală de istorie, de arheologie, de etnografie. Dacă vrem să adâncim aceste lucruri, avem acum prilejul să ne oglindim în începuturile noastre ca neam şi să înţelegern mai bine misiunea noastră, căci numai cine nu uită de unde a plecat, nu-şi rătăceşte drumul. Revenirea la isvor e cea mai bună terapeutică pentru un neam. Dar se va spune: aceste datini au venit de pretutindeni, în foarte mare parte. Legendele, superstiţiile, cultele, obiceiurile, sărbătorile, au călătorit mult în istoria omenirii, s'au atras uşor, s'au contopit adesea, după o chimie sufletească de ciudate valenţe... după cum, iarăşi, e adevărat că altădată produse similare s'au născut spontan în regiuni deosebite. În datinile româneşti putem desluşi influenţe, contaminări, aşa de variate, încât multe din ele formează un adevărat bazar folcloric. Și totuși, aceasta nu infirmă nimic.

Mai întâi, obiceiurile noastre nu sunt şi la apuseni. Acolo creştinismul medieval a combătut foarte mult folclorul, iar mai târziu s'a adăugat viaţa burgheză. Din cauza aceaasta, s'a produs în acele părţi o secetă jalnică de datini: Noi ne individualizăm, ne specificăm, din acest punct de vedere, faţă de Apus. Tari şi bogaţi prin sărbătorile şi datinile noastre, avem ce opune a celui Occident, care ne tiranizează cu prestigiul lui din alte domenii. Folclorul de Crăciun, ca şi cel din alte epoci, ne dă deci putinţa să ne afirmăm în direcţia autohtonizării şi aceasta tocmai faţă de principalul agent de înstrăinare a noastră. Pe urmă multe din datinele noastre sunt numai la noi, ele negăsindu-se şi la popoarele vecine. Deci alt element de individualizare.

Dar partea cea mai însemnată e că în jurul acestor datini, chiar dacă odinioară au venit din alte părţi, s'a structurat spiritul românesc. Ele fost românizate, adânc şi specific localizate şi transformate de sufletul nostru.

La Crăciun, în mijlocul obiceiurilor româneşti, ne regăsim deci pe noi, în ceeace este mai tipic al nostru. Și în acest caz Crăciunul are sau trebuie sa aibă pentru români, mai ales doua sensuri precise. Unul e cel de naştere cum am văzut. Altul e cel de autohtonie sau localism românesc. La un loc, aceste două sensuri înseamnă **naştere întru românism**. Crăciunul capătă prin urmare un înţeles misionar pentru noi. În generala înstrăinare de structură care ne cuprinde - chiar când avem voinţa formată sau entuziasmată de a fi români - sărbătorile Crăciunului ne cheamă la realitatea necesară organică, la istorie, la miturile originare în care s'a făcut plămada noastră!

Crăciunul e religie, dar el este încă ceva pentru noi: e un moment de misiune. Din cauza tezaurului de datini cu care vine el. Aceste datini trebue să le studiem şi să le păstrăm în forma lor, pentru interesul şi frumuseţea lor în sine. Dar trebue să mergem mai departe şi să descifrăm în ele sensuri spirituale, modalităţi de a fi. Aceste modalităţi de a fi, constitutive sufletului românesc, ne vor ajuta să înţelegem drumul pe care urmează să umblăm în viitor. Popoarelele mai mult decât indivizii, trăiesc mai mult printr'un destin spiritual. De fapt nu trăiesc decât prin acesta. Sărbătorile bogate ale Crăciunului românesc ne spun şi ele că avem o personalitate a noastră şi deci dreptul la o misiune. Iar aici dreptul înseamnă datorie. Acum când începe an nou în istoria românilor prin iruperea în existenţă a legionarismului, trebue să punem la contribuţie şi sărbătorile. Legionarismul e o chemare dinamică în noi înşine. În această chemare, Crăciunul poate fi un moment, unul din cele mai pline.

La Crăciun s'a născut Mesia. Dar tot Crăciunul cată să fie folosit într'o pedagogie naţională ca un prilej de naştere întru românism. Datinile lui bogate sunt un minereu de preţ, din care se poate extrage aur pentru sufletul şi rostul românesc.

Vasile BĂNCILĂ

*Ziarul "**Cuvântul**", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri, 25 Decembrie 1940*

NAŞTEREA DOMNULUI

de Valeriu CÂRDU

Clopotele vestesc pogorîre dintru cele de sus.

Pe Iisus, cel în vecie mântuitor lumii, luminile îl poartă peste țările noastre de împărați şi ciobani.

Îl primim în inimă, îngenunchiați în pulberea de aur a evlaviei.

O lume veche se pregăteşte de'nserare.

Stele Crăciunului vestesc Răsărit plin.

Ieslele odihnitoare de Mântuitor cuprind nădejdea lui Simeon.

Uneori, oamenii au uitat semnele Cerului, dar până la sfârşit, lumina cea adevărată a biruit întotdeauna, alungând în peşteri damnate şerpii urii şi-ai păgâniei.

Țările româneşti se deschid mântuirii.

Iisus e printre noi!

Codrii ardeleni, de vânjos gorun domnesc, plaiurile arboroşene, cu dulci coline colindătoare în frunzişul fagilor împrejmuitori de Putne, Dragomirne şi Sucevițe, Banatul cântecelor, Basarabia grâielor ca mătasa îngălbenită la soare, a hambarelor de belşug, Moldova - şi şesurile dunărene - toate acestea îs sub semn astăzi.

Iisus e printre noi!

Da, am îngenunchiat, şi inima ni-i deschisă pentru lumina cea mare.

Irod a vărsat sânge, dar crinul împărătesc s'a înălțat, căci voia cerului a fost mântuire.

Clopotele cuprind Țara.

De pretutindeni, isonul lor învolburează azururile.

Dumnezeu veghează, din veşniciile Lui atotcuprinzătoare, peste omenia noastră. Fruntea ni se pleacă. Îl simțim între noi pe Domnul Iisus, aşa cum l-au vestit profeții şi semnele, pentru acel Vifliem de luceafăr dumnezeesc.

Smirnă şi tămâie fie-ne inima!

Cântare de nădejde şi victorie.
Ţărm înalt, sufletul!
Îngenunchiere.
Căci, din inima Lui bunătate, pentru noi, doritorii, Iisus a început să meargă blândeţă şi dragoste peste plaiurile româneşti.
Crăciunul, sărbătoare de pace şi bucurie, ne săvârşeşte întru bunătate.

Auziţi zvonul colindelor?

Domnul Iisus îşi duce peste veacuri lumina.

Valeriu CÂRDU

Magii... Grafica de Catul Bogdan

CRĂCIUNUL NOSTRU

de Ilarion COCIŞIU

Seară de ajun.

Seară înfiorată de cântecele care vestesc naşterea Mesiei, aducând la fiecare casă un cuvânt bun şi alungând pentru câteva zile nourii grijilor lumeşti, făcând loc în suflete, bucuriei creştine.

La casa cu fată de măritat s'au oprit acum colindătorii. În fața mesei cu daruri - colac de grâu curat, împodobit cu mere roşii, cu nuci aurite, şi iederă verde, flăcăii s'au împărțit în două cete şi colinda lor pare oficiere în fața altarului. Povestea minunată se țese din cuvinte simple cu sens adânc.

Daliană fată dalbă...

Vine marea turburată sfărmându-şi valurile de țărmuri stâncoase. În unde:

Duce lini, duce mălini
Și brazii din rădăcini,

printre ei înoată un bour sur cu coarnele aurite, purtând în ele

Leagăn verde de mătase
Împletit în vițe şase.

Dar în leagăn cine şade? E fata colindată ce coase şi chindeşeşte.

La prapori bisericeşti
La năfrămi împărăteşti,
La batiste voiniceşti.

Bourul înoată spre mal şi cântecul fetei răsună duios departe, întrecându-se cu sbuciumul mării. A auzit împărăteasa cântecul, ce nu e mojicesc ci e cântec

împărătesc şi-şi trimite surorile cu mănunchiuri de flori, să roage pe fată să nu mai cânte, că împăratul e dus la vânătoare şi e timpul să se întoarcă. Desigur auzindu-i cântecul, va îndrăgi-o şi de împărăteasă va uita...

Drept răspuns fata-i trimite vorbă că nu cântă pentru împărat, ci cântă de dorul inimei, pe care vrea să-l stâmpere. E logodită şi azi, mâine, nunta vine, să o ducă:

Peste văi şi peste munți
La părinți necunoscuți!...

A amuțit glasul colindătorilor.

S'a ridicat în oftat prelung iia înflorită cu pui, pe pieptul feciorelnic al fetei colindate. Și încă mult timp va fi urmărită de ecoul refrenului:

Deliană fată dalbă...

Zăpada scârțâie sub paşii grei.
Colindătorii s'au apropiat de casa păcurarului.

Ler flori dalbe, flori de măr...
Ferice de el, că are oi multe,
Câte flori pe munte,
Și-are miorele
Câte brândușele.
Și mai are doi berbeci
Cu lâna de argint.

S'a lăudat ciobanul, că-şi va ierna oile în fundul mării. Marea s'a supărat şi i-a răspuns că va veni:

Turbure, turbată
Mare 'nveninată,
şi-i va îneca oile.

Ciobanul nu se teme, pentru cei doi berbeci lăi:

În coarne s'or plesni
Marea-or împărți
Oile-or ieşi
Pe picior de munte

Unde iarba-mi creşte
'N patru se'mpleteşte.

Iată-i intrând în casa unui tânăr:

Junelui bun…

De când tânărul a plecat, a venit leul în curte şi a făcut mari pagube. Junele supărat, încalecă murgul şi saltă în vârful munților la poalele brazilor unde

Găseşte leu adormit
Sub un fag mare 'nfrunzit.

Leul se trezeşte şi-l întreabă de i s'a urît cu viața, dar tânărul îi spune că vrea să se lupte. Si se luptă:

Zi de vară
Până 'n seară,

când junele învinge şi-l leagă, aducându-l jos la câmpie. Câți îl văd îl fericesc şi fericesc pe mama ce l-a înfăşat, că a crescut voinic,

Ce aduce leu legat,
Leu legat, nevătămat.

Colindătorii se apropie de casa unei bătrâne. Versul de mioriță curge sprinten şi maica bătrână cu brâul de lână, devine în colindă, Maica Domnului, ce-şi caută fiul sfânt, întrebând:

Juni colindători,
Pe unde-ați umblat
Și mi-ați colindat,
Nu mi-ați voi văzut
Drag fiuțul meu?

Şi când aceştia răspund că nu l-au cunoscut chiar de l-au şi întâlnit, ea îl descrie tot în vers de mioriță:

Lesne-i de-a-l cunoaşte
Căci căluțul lui,
Negru-i, pintenog

Şi seluţa lui,
Floarea cerului.

Colindătorii îşi amintesc că l-au văzut la Ierusalim răstignit, ori

Greu război purtând
Cu câinii de jidovi
. . . .

Târziu...

Spre răsărit cerul se înroşeşte. Colindătorii sunt la capătul satului. Au intrat într'o căsuţă sărăcăcioasă, şi colinda lor pare mai liniştită, mai solemnă.

Dumnezeu cu Sfântul Petru, în chip de moşnegi, umblă prin sat să cunoască pe oameni. Cer sălaş

La casa bogatului
În mijlocul satului,

dar bogatul le răspunde că n'are loc pentru ei. Şi scârbiţi se 'ndreaptă

La marginea satului
La casa săracului;
La fereastr'au colindat:
Gata-i cina, om sărac?...

Şi acesta le spune că e gata, dar e puţină. Dumnezeu binecuvântă masa. La plecarea din sat, Sfântul Petru priveşte peste umărul stâng al Domnului şi se 'ngrozeşte văzând casa bogatului mistuită de văpaia focului din iad. Privind peste umărul drept, vede în mijloc de rai, casa săracului, între flori şi luminată de razele soarelui. Şi colinda se încheie cu urarea, să le fie:

Casa plină de bucate,
Ocolul de vaci cu lapte;
Să fie gazdă vesel, bun
Cum e ziua lui Crăciun.

Deasupra satului, în vârf de deal, clopotele cheamă pe creştini la sfânta slujbă. Colindătorii se duc şi ei, cântând colinde prin care vestesc

Că s'a născut Domn frumos,
Numele lui e Hristos!

Zorile alungă ultimele stele de pe cer şi zăpada pare purpură. Se luminează fețele credincioşilor de o lumină cerească şi se salută voioşi, îndreptându-se spre casa Domnului.

Acesta e Crăciunul nostru. El nu vine cu pom încărcat cu jucării şi luminat de lumânărele! Va străluci desigur Pomul de Crăciun, la fereastra caselor boiereşti, în necazul copilaşilor săraci, înghețați de frig, ce ridică la fereastră steaua modestă - opera lor - şi urează:

La mulți ani cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate.

Glasurile lor zgribulite ca şi ei, nu for putea fi auzite căci acolo se cântă

O, brad frumos, o brad frumos,
Cu cetina tot verde!

inexpresiv şi departe de tot ce doreşte sufletul românesc în apropierea Sfintelor Sărbători.

Crăciunul bate la use, gârbovit de ani, şi aduce pentru bogați, în traista lui, tot ce e frumos şi bun; aduce cal de călărit, soldați de plumb, bomboane şi fructe rare, ce vor atârna în pomul cel frumos împodobit. Dar nu e acesta Crăciunul nostru, ci acel căruia Maica sfântă i se adresează, simplu, româneşte, ca unui om avut:

Măi Crăciune, măi bătrâne,
Fă-mi sălaş lângă cuptor!

ca el să o trimită în grajdul cailor

Caii rod, fac tropot mare
Și odihnă Maica n'are,

plecând dela ieslea boilor, unde

Pe la cântători, târziu,
Prea Slăvita, naşte fiu...

Și când Crăciun trimite slugile să dea la boi de mâncare, nu se pot apropia

De duhul tămâilor,
De mirosul florilor,
De zvonul albinelor...

Crăciunul acesta nu vine încărcat cu bunătăți pentru țărani! El aduce doar copiilor haine curate şi pentru toți întărirea credinței în misterul nașterii Celui ce mai târziu a suferit răstignirea, pentru ca să ne mântuiască pe noi!

Ilarion COCIŞIU

"***Axa***", *Anul IX, Nr. 43, Crăciun, 25 Decembrie 1940*

Desenul: Eugen Biega. Revista ***"Însemnări"***, Buenos Aires, Argentina. Anul I, Nr. 2, Decembrie 1951

CRĂCIUNURI DE ALTĂDATĂ

de C-tin GANE

Ce altă viaţă era odinioară !

Din toamnă, de la mijlocul lui Noembrie, începea postul al patrulea din an, postul Crăciunului, cu îngăduinţa de-a mânca peşte în toate zilele, afară— fireşte — de Miercurea, de Vinerea, şi toate micile sărbători dintre Sfântul Nicolae şi Sfântul Spiridon.[1)] In timpul acesta jupânesele pregăteau toate bunătăţile care se vor mânca de Crăciun: porci, gâşte, curcani, turte şi celelalte. De ajun veneau colindele — ca azi — căci de la întemeierea ţărilor până în vremurile noastre poporul nu şi-a schimbat deloc obiceiurile, sau aproape deloc.

Apoi, la 25 Decembrie, dimineaţa, mergea toată lumea la biserică şi asculta slujba Naşterei Domnului. De la Vodă şi de la boieri până la prostime, în marea biserică domnească până în cea mai mică bisericuţă de sat, toţi creştinii îngenunchiau în faţa altarului... toţi, afară de doi: Domnul şi Doamna Ţării, cărora le era îngăduit să asculte Sfânta Evanghelie în picioare, căci între ei şi gloată trebuia doar însemnată depărtarea, chiar dinaintea lui Dumnezeu.

Aceste obiceiuri domneşti n'au fost întotdeauna aceleaşi; ele au căzut mai mult sau mai puţin sub înrâurile străine, slave, bizantine, greceşti, ruseşti. Nu le vom putea urmări în cursul veacurilor, căci va trebui atunci scrisă o carte întreagă. Vom lua însă epoca secolului al XVII-lea, ca fiind cea mai tipică, cea mai românească, fiindcă societatea noastră de atunci se emancipase de influenţa slavă şi nu căzuse încă sub acea fanariotă. Aşadar alaiul domnesc, la vreme de Crăciun, când mergea Domnul la biserică — un Vasile Lupu sau Matei Basarab, un Grigore Ghica sau Şerban Cantacuzino, un Cantemir sau Brâncoveanu — era următorul:

La scara palatului Vodă încăleca, căci nu era îngăduit nici unui boer măcar a face doi paşi pe jos, necum lui Vodă. Mersul pe jos era lăsat în seama prostimei, a poporului. Mergea deci Domnul călare de la uşa palatului la uşa bisericii, iar Doamna în caretă, deşi, la Iaşi bunăoară, biserica Sf. Neculai era în poarta Curții, iar la Bucureşti chiar înlăuntru curţii — bisericuţa care se mai vede şi azi, în piaţa de flori. Infanteria forma spalier, cât încăpea în ogradă, de o parte şi de alta a drumului pe unde trecea alaiul, iar cavaleria se rânduia la uşa bisericii. Ajuns acolo, Vodă descăleca, ceauşii strigau cât îi luau gura: **„La mulţi ani"** şi Mitropolitul ieşea, cu sfânta cruce şi cu Evanghelia, întru întâmpinarea Domnului, cântând: **“Cade-se să te fericim”**. Apoi intrau cu toţii în biserică, şi după ce se închinau cu evlavie pe la icoane si pe dinaintea Cenalogului, pe unde numai preoţii şi Vodă puteau trece, păşea Măria Sa până în mijlocul bisericii, se mai întorcea odată cu faţa la altar, făcând de trei ori semnul crucei, şi apoi, însfârşit, catadixea să se întoarcă cu faţa la boeri heretisându-i cu plecarea capului. La stâlpul cel din dreapta era strana Domnească, cu trei scări, săpată în lemn, poleită cu aur, şi împodobită cu o coroană, sub care era aşezată icoana sfântului, pe care-l are Domnul păzitor. Acolo, Domnul se aşeza, rămânând cu capul acoperit în tot timpul slujbei. De-a dreapta lui stătea spătarul, în picioare, cu spada domnească pe umăr şi cu buzduganul în mână. De-a stânga lui Vodă, stătea Postelnicul cel Mare, apoi un rând de postelnicei, şi pe urmă toţi ceilalţi boeri, după starea lor. In dreapta, înspre altar, venea strana Mitropolitului, a arhimandriţilor şi a egumenilor. Coconii domneşti îşi aveau strana la stâlpul din stânga bisericii, iar Doamna şi Domnițele stranele lor ceva mai în spatele Voevodului. În stânga şi în dreapta lor stăteau jupânesele boerilor, rânduite cu aceeaşi socoteală ca şi bărbaţii lor, adică după rang, spătăreasa, postelniceasa şi aşa mai departe, până la cea mai mică din toate, nevasta vel armaşului. În tinda bisericii stau boerii fără boerie, cu jupânesele lor, căpitanii, boerinaşii — poporului nu-i era îngăduit a intra în biserică, ca şi astăzi de altfel, când pentru a pătrunde la dumnezeească slujbă a Mitropoliei îţi trebueşte o carte de intrare, şi n'am auzit să fi căpătat vreodată vre-un precupeţ din piaţă vre-o atare carte... nici eu de altfel, care cunosc mai bine rânduelile din trecut decât cele de azi, fiind la fel cu precupeţii, n'am fost nici odată cinstit cu o atât de prețioasă favoare: o carte de intrare la Mitropolie!

Printre toate aceste fețe boerești, circulau, ca jandarmii azi, sau ca astimonii în Atena lui Pericles, **vornicii**, pentru a păzi ordinea.

În timpul slujbei, precum am spus, Domnul şi Doamna stăteau asezați, numai ei, căci toți ceilalți o ascultau în picioare. Dar când preotul citea Sfânta Evanghelie, Vodă și Doamna se sculau însfârşit şi ei, Domnul scoțându-şi chiar căciula Domnească din cap. Boerii, jupânesele, toată lumea îngenunchia.

După slujbă, Mitropolitul mergea el însuşi pe la strana Domnului, a Doamnei, a Domnițelor şi a cuconilor, de a le da anafora – apoi se aşeza în strana lui si o împărțea de acolo boerilor şi jupâneselor.

În sfârşit, boerii ieşeau din biserică, încălecau în curte, şi, aşezaţi pe două rânduri, aşteptau, cu capetele goale, până trecea Vodă printre ei, călare, şi Doamna în caretă, pentru a se întoarce la palat.

Acolo, mergeau Domnul şi Doamna de-a dreptul în spătăria cea mare, de primeau şi împărţeau darurile de Crăciun: covoare persane, potire de aur sau de argint, ceşti lucrate în filigrame erau de obicei darurile ce se dădeau perechii domneşti. Iar ea împărțea blănuri, stofe de brocard sau de atlas, batiste de mătasă, bani.

Ceremonia împărțirei darurilor era întovărăsită de un **"logos"**. O cuvântare a vel logofătului care era maestrul de ceremonie al Curții domneşti. Cucernici cum erau bătrânii noştri, cuvântarea aceasta avea ca temă principală o vorbă din Evanghelie, privitoare la sărbătoarea Crăciunului, pe care apoi logofătul țesesa frumoase cugetări, urând Voevodului si familiei sale toate fericirilie spre binele țării pe care o cârmueşte cu dreptate deplină si părintească milă. După ce-a sfârsit Logofătul de vorbit, boerii sărutau mâna Domnului, care, în puține cuvinte, le mulțumea de credința lor, asigurându-i că din partea-i cea mai vie dorință a lui este de-a domni ca un părinte, nu ca un stăpân.

Pe urmă, poftim la masă! Începe ospățul de Crăciun, care la Iaşi avea loc în **Divanul** cel mic, iar la Bucureşti în **spătăria** cea mică. Doamna, care de obicei mânca în odaia ei, cu Domnițele, si cu unele jupânese de Crăciun venea şi ea la masa domnească, la care erau poftiți în primul rând, fireşte, Mitropolitul şi Episcopii, şi apoi toți boerii de starea întâi.

Ce mese erau pe atunci, ce gastronomic lux se desfăşura, noi, cu debilele noastre stomacuri de azi, nici nu ni le putem închipui.

Dar mai întâi, rânduiala şi aici. Vodă stătea în capul mesei, pe un scaun mai înalt, având pe Doamna de a stânga şi pe Mitropolit de-a dreapta. Marele spătar stătea şi aici ca şi la biserică, în picioare în spatele lui Vodă, cu sabia şi buzduganul în mână. Marele Logofăt umbla forfota prin odaie, rânduitor al întregei ceremonii gastronomice. În sunetul dobelor şi al trâmbiţilor stolniceii aduc, pe rând, bucatele din **„cuhne"**. Înaintea lor merge vătavul stolniceilor, care dă talgerul cu bucate stolnicului al 2-lea, care la rândul lui îl înmânează Vel Stolnicului. Acesta gustă întâi din bucate, apoi aşează talgerul pe masă, şi înainte ca Domnul să guste din mâncare, Mitropolitul, făcând o scurtă rugăciune, blagosloveşte masa. Cum a pus Vodă prima îmbucătură în gură, se slobod tunurile

şi începe meterhaneaua turcească a cânta asurzitoarea, barbara de meterhanea cu daulgiii, jilgiii şi zarmagii ei.

Domnul gusta din bucate şi cele care nu-i plăceau erau băgate sub masă. Obicei care ar părea astăzi puţin **„în etichetă"**, dar totuşi foarte filantropic, fiindcă nu putem bănui altceva decât că bucatele care nu erau pe placul Domnului serveau la hrana câinilor. Fireşte, afară, la poarta Curţii Domneşti, se uitau cu jind pe la geamuri toate haimanalele capitalei, toţi coatele goale, toţi chiorăe maţele, şi decât câinilor mai bine le-ar fi dat lor de mâncare. Dar nu putem cere de la voevozii trecutului mai mult decât ce facem noi astăzi.

Urmau talgere peste talgere, ciulamale, pilafuri, fripturi de vacă, de porc, de iepure, de căprioară, de curcan, de fazan, prăjituri, plăcinte, sarailiuri, baclavale, şi din toate, din toate se mânca câte ceva. Farfuriile, de argint, se schimbau după fiecare fel, însă talgerele rămâneau, goale, în mijlocul mesei, puse unele peste altele, până făceau ca un fel de turn—fiindcă era neapărat trebuincios ca Vodă, Mitropolitul şi Boerii să-şi dea bine seama de cantitatea de mâncare pe care o băgaseră în nesăţioasele lor burţi. Furculiţe încă nu erau — în tot cazul prea puţine şi se întrebuinţau numai când venea vreun oaspete străin, care era de altfel, şi mai puţin obişnuit decât noi cu o atare greblă, cu care nu prea ştia ce să facă. Fiindcă furculiţa, de origină bizantină – trecută în moştenire Turcilor, a pătruns la noi înainte de-a pătrunde în restul Europei. Deocamdată, la ospeţele acestea de Crăciun, în sec. al 17-lea, nu se aflau pe masă decât farfurii, cuţite şi lingure. Mai cu ajutorul lor, mai cu al degetelor, îmbucau Vodă şi ceilalţi boeri mâncările alese ce li se aduceau. Paharele erau sau de cristal, sau pocale de argint (numai Vodă Dabija bea din oaia de lut, căci găsia că **vinul** nu are altfel gust). Se bea bere şi vin, alternativ, la 3-4 pahare de vin, unul de bere. Şi fireşte că nu cuteza nimeni să guste din băutură, până nu închinase Vodă mai întâi **„sănătăţile"** sale, care începeau cu **„cinstea împăratului"** — o mică excrocherie, căci vorba de **Împărat** era îndoielnică, însemnând, pentru ochii lumii, Padişahul Otomanilor, Sultanul, iar în cugetul Domnului şi al iniţiaţilor, împăratul Creştinilor, adică al Germanilor.

După masă, după rugăciunea Mitropolitului care încheea ospăţul, Vodă şi boerii treceau în camera de alături, la vutci (ele se beau înainte şi după masă), la cafele şi la ciubuce. Doamna dimpotrivă mergea de-a dreptul în „casa ei", unde o aşteptau Domniţele şi jupânesele, care se ospătaseră şi ele. Începeau atunci vorbele lor muiereşti, de gospodărie, de copii, de modă, cum se leagă mai bine o dulceaţă şi ce culoare vor avea penele comanacului în anul ce stă să vină.

În sufrageria rămasă goală după plecarea lui Vodă şi a boierilor, rămâneau lacheii — cărora li se spunea pe atunci: aprozi, vătavi, vornicei, mai ştiu eu cum. Ce nu mâncaseră boierii, popii si câinii, mâncau acum ei, sub paza ostaşilor de la uşă, ca nu cumva să iasă vrenul cu blidele de argint afară. Și în timpul acesta, sub

ferestrele palatului, stăteau chiorăe-mațele, de se uitau de departe, pe geamuri, în gerul lui Decembrie…

Era ziua Naşterei Mântuitorului!

Constantin GANE

"Realitatea Ilustrată", Anul VIII, Nr. 413, 19 Dec. 1934

1)

- E vorba aici de oraşe, căci la țară obiceiurile acestea se mai păzesc şi astăzi.

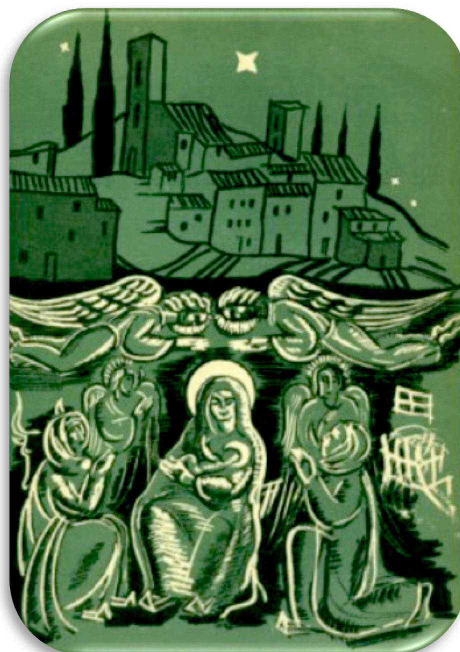
COLINDĂ

de Paul CONSTANTINESCU

Se apropie Sărbătorile Crăciunului şi, odată cu ele, începe să se audă zumzet de colindă; de sub ferestre se desprinde glas lin şi uşurel de copil, creşte ca o mireasmă şi se înalţă pe crestele cerului până la porţile raiului:

Într'o zi de sărbătoare,
Dă, Doamne, Doamne.
Trece-un îngerel călare,
Dă, Doamne, Doamne.

Si-aşa iute ce trecea
Dă, Doamne, Doamne.
Pământul cutremura…

Se întâlni cu Dumnezeu şi Dumnezeu mi-l întrebă: und'te duci tu, îngerel?

Şi, aşa, vorbeşte Dumnezeu cu îngerul şi îngerul din colindă se duce la rai, să adune zece copilaşi, toţi cu bicele de tei; troznind şi pocnind se întorc pe pământ, să vestească oamenilor marea zi, în care, în ieslea Vitleemului, un prunc mic se naşte, "mititel şi 'nfăşeţel şi la faţă frumuşel".

Colindă naivă şi sinceră, izvorîtă din inima poporului bun şi iubitor, purtată de gură fragedă de copil, se înalţă în ajunul Crăciunului pentru preamărirea şi lauda celui ce a suferit pentru izbăvirea noastră; colindă dulce ca lumina lină a cerului în amurg de iarnă, ca un ciripit zgribulit de pasăre.

Paul CONSTANTINESCU

Ziarul "***Buna Vestire***", Anul I, Nr. 250, 25 Dec. 1937

CRĂCIUNUL: IMAGINE IDEALĂ A NOASTRĂ

de Ovidiu PAPADIMA

Şi am greşit poate... Dacă nu faţă de noi — căci baia aceasta de lumină bună şi curată ne va fi fost în orice chip de folos — dar faţă de ele, de preţul lor, care merită să fie înţeles altfel.

Căci Colindele nu sunt simple melodii festive. Nici evocări biblice, cum îţi apar mai toate la întâia cercetare.

Ele sunt frânturi păstrate cu pietate din viziunea unei lumi fericite, a noastră, aşa cum am fi vrut noi să fie, aşa cum ne-am vrea noi să ne ducem traiul în ea. In lumina magică a sărbătorii, gândul omului se îndreaptă către înălţimile albe ale lumii dumnezeeşti. E părtaş la fericirea bunătăţii divine. De miracolul Naşterii se bucură firea întreagă, cerul şi pământul cu toate ale lor. E o imensă armonie în bucurie, pe care nu e iertat să o tulbure nici o nepotrivire. De aceea omul se pregăteşte dinainte în tot chipul ca să se integreze cât mai nesilit în claritatea ei. Caută să-şi organizeze cât mai amănunţit fericirea efemeră a acestor zile de înălţare. Dinainte, sufletul e purificat prin, rugăciuni, trupului i se pregătesc vestminte curate şi frumoase, mese întinse care să-i înveselească dorinţele sale cele de lut...

Dar oricât ar încerca să-şi realizeze un cadru de lumină fericită, omul îşi dă seama că nu poate depăşi cu totul legile traiului său de toate zilele. Rămâne tot meschin, tot mărunt, aşa cum îl face viaţa necruţătoare în legile ei. Şi atunci omul, părăsindu-şi trupul, se înalţă cu gândul până în lumile de vis ale dorinţelor sale cele mai mari, cele mai ascunse. In pacea serilor de Crăciun, omul aşteaptă glasurile curate cari îl vestesc pe el aşa cum ar vrea să fie, aşa cum se vede în visurile sale. Colindele îi aduc această viziune feerică de viaţă de care are nevoie,

aduc imaginea lui purificată de orice negru pământesc, crescută pe un plan mitic. Colindele nu sunt la noi Românii simple urări de sărbători, ci veşti, imagini de vrajă ale unei lumi înalte în care am vrea să fim.

La nici un alt popor, cântecele acestea de sărbători nu mărturisesc atâta putere de transfigurare, de spiritualizare a existenţei, ca la noi. Fiecărui gospodar, colindătorii îi vrăjesc o imagină a lui, nespus de luminoasă.

Deaceea, pentru fiecare îndeletnicire, pentru fiecare vârstă de om, colindul e deosebit, după cum deosebite sunt nostalgiile fiecăruia: colind de gospodar, colind de preot, de cioban, colind de flăcău, colind de fată mare.

Şi toate aduc existenţa noastră ridicată pe un plan feeric. E adevărat, ele acum sunt fărâmiţate prin obicinuinţa de a le spune şi a le asculta fără a le înţelege. Lumea pe care ne-o aduc e frântă în sclipiri, ca o oglindă în cioburi.

Iată, omul la geamul căruia a poposit magia cântecului nu mai e plugarul necăjit. În viziunea feerică de viaţă pe care i-o aduce colindul, el cu baba lui sunt acum :

Doi boeri bogaţi,
Domnului Domn...
Pe cum s'au rugat,
Dumnezeu le-a dat:
Masă gălbioară,
Lumină de ceară,
Pomu răsădit
Cu mere de-argint.

Vântul trăgăna
Merele-i pica.
Îngerii veneau
De le culegeau
Şi le trimeteau
Pe fată de craiu,
Pe poartă de raiu,

Sus la sufletele,
Să mânce şi ele...

Înălţându-se atât de sus, atât de curat, în propria lui imagine, omul era firesc să ajungă aproape de lucirile de duh ale lumii celeilalte. De aceea, cele două tărâmuri, cel ceresc şi cel pământesc, se amestecă în viaţa colindului în chip atât de

nesilit. Dar nu numai omul se înalţă spre cer. Ii pare, în noaptea de lumină, că şi raiul se scoboară peste fericirea lui visată. Ce basm poate aduce o imagine mai diafană a acestei coborîri, ca acest colind de om însurat, care zugrăveşte somnul dumnealui, boerului şi al doamnei, în leagăn sub meri, şi trezirea cumintei soţii în vârtej de petale albe:

Scoal', Doamne
Că-i fi dormit,
Că ne-a nins,
Ne-a viforît...

Domn din somn se pomenea
Şi din gură-aşa grăia:
— Culcă-te, ca să dormim,
Că n'a nins,
N'a viforît !

Vânt de seară c'a bătut
Prin pometul raiului;
Flori de măr s'au scuturat,
Peste noi s'au revărsat...

Aşa cum e el în vis, cu toată bogăţia lui dorită, săracul nostru plugar, poate primi fără ruşine chiar neprihănita ceată a lui Dumnezeu cu sfinţii, într'o serbare, într'un cadru de fast domnesc:

Lui i se părea
Că mi se făcea,
Drum la păsărele
Prin curţile sele:
In mijloc de curte,
Mare masă 'ntinsă
Tot de sfinţi cuprinsă,

Jur prejur de masă,
Verdeaţă stufoasă
Trestică mărită,
Făclioaire-aprinse,
Candele nestinse...

Cam la cap de masă
Un jeţ de-aurel :
Cine-mi şade 'n el ?

Bunul Dumnezeu...
Mai de rând cu el,
Jeţ de arginţel :
Cine-mi şade 'n el ?
Bătrânul Crăciun....
Mai în jos de ei,
Sfinţi mai mărunţei,
Sfinţi şi mucenici,
O sută şi cinci...

Observaţi câtă ordine măsurată, câtă ierarhie cuviincioasă înfăţişează viziunea aceasta de viaţă pe care o aduce colindul. Nimic din sbuciumul desordonat al fantemei celui care se răzbună în vis de constrângerile vieţii. Nimic din materialitatea grosolană pe care o mărturisesc munţii de pilaf comestibil cari împodobesc raiul mahomedan. Şi himera cerească are, ca supremă normă de viaţă, ordinea şi cuviinţa, fiecare sfânt îşi are invariabil locul său, scaunul lui, după însemnătate.

Şi alături de ei, vrednic să le fie aproape acum prin puritatea gândului său, stăpânul casei se vede slujindu-i cu umilinţă şi bucurie biblică :

Domnul cestor curţi
Pahare cinsteşte
Cu-a lui jupăneasă,
Rându-şi împlineşte....
În picioare slujeşte.

Dar nu numai serbarea e ridicată în planul acesta fabulos. Chiar casa umilă de ţară, cu stăpânul ei necăjit în prag, e văzută prin ochii vrăjiţi ai colindătorilor în linii minunate de poveste medievală :

Ale cui sunt, Doamne, aceste case?
O, Leroi om de,
Leroi Doamne...
Aşa nalte, minunate,

Cu lanţuri de fier legate
Cu porţile ferecate,
Cu s frasini de siminoc,

Cu stâlpii de busuioc ?
Dar în poartă cine-mi şade ?

Şade bun jupân cutare...
Stă în poartă răzimat

Pe toiagu-i ferecat,
De scumpe arme 'ncărcat...

Nu singur stăpânul însă, ci întreagă familia lui, şi mai mult — prin acea solidaritate în destin pe care şi-o simte Românul împreună cu toate vietăţile necuvântătoare pe cari i le-a dat Dumnezeu în grijă — cu întreagă gospodăria lui, se vede într'o lumină de vis şi de belşug ca a raiului:

Ferice-mi de el,
De-acest boerel....
Bin' la ferecat
Şi bun loc i-a dat :
În mijloc de rai,
Tot la mese 'ntinse.
La făclii aprinse...

Dar de l-ai vedea
Ţie ţi-ar părea
Că-i chiar sfântul soare
Cam prin prânzul mare.
Dar de ţi-ai vedea
Dragă doamna lui,
Ţie ţi-ar părea
Că-i şi luna plină
Cam pe lângă cină.

Dar de ţi-ai vedea
Dragi feciorii lui,
Ţie ţi-ar părea
Păunii jotaţi
La nuntă chemaţi..
Dar de ţi-ai vedea

Dragi fetele lui,
Ţie ţi-ar părea
Dalbe-şi lebejoare
Pe ţărmuri de mare.
Dar de ţi-ai vedea
Dragi bouţi ai lui,
Ţie ţi-ar părea

Cerbii stretiori
Prin cei vârşi de munţi,
Prin cei brazi mărunţi.
Dar de ţi-ai vedea
Dragi vacile lui,
Ţie ţi-ar părea
Ciute-s mohorâte

La lunci coborîte
Să-mi fie păscute.
Dar de ţi-ai vedea
Dragi oile lui,

Ţie ţi-ar părea
Să-mi fie păscute
Prin cele ierbi nalte,
Nalte necălcate…

Cu greu vom putea găsi, răscolind literatura universală, o viziune mai robustă, şi plină şi în acelaş timp atât de luminoasă, atât de neprihănită, a familiei şi mai ales a vieţii patriarhale. Atâta dragoste respiră în privirea cu care cântăreţul înconjoară această gospodărie minunată, încât simţi că nu poate creşte decât din sufletul chinuit al unui plugar care numai în închipuire a îndrăznit s'o aibă. Şi a făcut din această închipuire darul său cel mai curat pentru ziua nouă a Naşterii. Râd şi plâng în acelaş timp în această viziune feerică de viaţă toate nostalgiile noastre de popor de plugari săraci în ţară îmbelşugată.

Altădată în colinde, un strat de viaţă şi mai străveche se întrevede: acela căruia i se colindă poate fi vânător. Un uşor tablou de pregătiri de vânătoare medievală i se înfăţişează :

Cine-mi tot hrăneşte
D'un ogar,
Şi mi-şi îngrijeşte
D'un vânăt şoimel ?
D'un cal...

Cel la care poposesc colindătorii apoi, e preot. Atunci cântecul îi vrăjeşte lumea lui. El slujeşte într'o mănăstire dalbă, atât de frumos, atât de solemn, încât în curând :

Cam pe vale pe sub soare
Tare-mi vine-o corăbioară,

De 'ncărcată
'Mpovărată,
Tot de sfinţi
De cei mărunţi
Şi de bunul Dumnezeu.

Lângă bunul Dumnezeu,
Şade Maica Precista.
Lângă Maica Precista,
Şade bătrânul Crăciun...

Ei vin să asculte glasul melodios al bătrânului în slujbă şi să-i aducă dar de smirnă şi tămâie. Nici nu se putea flutura în mai puţine cuvinte idealul unui preot...

Dar gospodarul, orice ar fi el, nu se poate să nu-l fi binecuvântat Dumnezeu cu copii. O fată mare aşteaptă în casă, cu visurile ei. Colindătorul o înţelege. Ea nu poate aştepta decât un fecior de împărat. Şi el va veni. Căci acesta e rostul colindei, să-ţi aducă în dar visul cel mai frumos cu putinţă:

Da' Măriuţa, ochi-şi negri,
Ea şade şi chindiseşte
La gulere voiniceşti,
La vestminte 'mpărăteşti
Şi-mi cântă un cântecel

Jelnicel şi frumuşel.
Nime 'n lume n'o auzia
Numai împărăteasa.

Ea aude şi-mi răspunde :
— Ho, ho, ho, Măriuţo, ho !
Nu mai cânta-aşa frumos !

Că 'mpăratu-i la vânat
Şi-i aproape de 'nturnat.
Pe tine te-o auzi
Şi pe tin'te va'ndrăgi...

Precum vedeţi, împărăteasa este, fireşte, cam rustică în gând şi expresii. Nici Măriuţa însă nu e altfel, căci idealul ei, mărturisit în altă variantă, e ca împăratul să o ducă în târg, să-i cumpere haine de mătasă iar lui să-şi târguiască numai un toiag ferecat...

În schimb, într'un colind de flăcău, cu câtă bogăţie ireală se face schimbul de averi şi de visuri, dintre tinerii însurăţei. Ea vine cu alintările ei de femee care se ştie visată, el răspunde cu siguranţa largă a bogăţiilor sale rustice:

— Vezi-mi au nu-mi vezi
Cele lunci înverzi,
Luncile 'nverzite
De flori înălbite ?

Nu-s albe de fel
Ci-s albe de flori,
Pân 'nu le-oi purta,
Nu m'oi mărita..
(Ion)... Făt-Frumos

Din gură-i grăia :
— Vezi-mi au nu-mi vezi
Acei munţi cărunţi ?
Nu-s cărunţi de fel
Ci-s cărunţi de oi...

Prin dalbele oi,
Negri colpănei,,
Dar nu-s colpănei,
Ci sunt ciobănei
În cârji rezimaţi...

Dacă odrasla e fecior, colindul va înfăţişa alaiul bătrânilor boeri, cari vin să-l ceară de împărat. Mama, ca mama, nu se 'ndură să-l lase — că e prea crud. Dar sfetnicii cărunţi jură în barbă, că vor avea grijă să înveţe pe tânărul împărat toate meşteşugurile luptei şi ale cârmuirii...

Şi în timp ce jos, în gerul care sclipeşte din mii de luminiţe peste troenele de scântei albe ale zăpezii în bordeie cari abia se mai văd, oameni trudiţi se visează, prin cântecul sfânt, într'o viaţă ireal de frumoasă şi înaltă, — sus în lumea lui Dumnezeu, colindul arată o primăvăratică bucurie. In timp ce oamenii cresc sufleteşte până la mit, sfinţii se coboară, se umanizează. Ei se pregătesc de Crăciun şi se bucură de el ca şi bieţii oameni. De cu vreme, din ajun, se îmbăiază, cu toţii, în râu de mir şi apoi se limpezesc în apă, cu aceiaşi neştirbită cuviinţă a ierarhiei pe care am văzut-o.

Apoi ascultă sfânta slujbă, ca apoi să se poată aşeza româneşte la masă. Şi nu cred mai potrivită imagine pentru ca să închei această scurtă evocare decât aceea a slujbei îngereşti:

Răsărit-au răsărit
Doi luceferi gălbiori
Nu-s luceferi gălbiori
Ci i-o dalbă mănăstire
Cu păreţii de tămâie,
Cu podu de sfântă ceară,

Cu uşa de sfântă rugă.
Sfânta slujbă cine-o cântă ?
Nouă popi, nouă dieci

Şi pe-atâţia patrierci.
Sfânta slujbă cine-o ascultă?

O ascultă Maica Sfântă
Cu fiuţ micuţ în braţă...

Aceasta e lumea — şi cea de pe pământ, şi cea din cer — a colindelor noastre. Ea se integrează firesc în acea viziune românească a lumii, pe care am încercat s'o conturez, după cum m'am priceput, în câteva expuneri fragmentare prin reviste. Folclorul nostru se lămureşte din ce în ce mai bine ca un tot organic sub cele două aspecte fundamentade ale sale: acela de coborîre a mitului pe pământ, pentru a-l face cu puterea lui minunată ordine nesilită de existenţă (întreg stilul de viaţă al satelor noastre, cu ceremoniile lui, cu obiceiurile şi superstiţiile lui, care înfăptuieşte tocmai această ordine esenţial creştină, în care legea creşte din suflet, nu e impusă din afară) şi acela de ridicare a lumii pământeşti către ţinuturile albe ale sfinţeniei cereşti, de proectare a ei pe plan mitic — aşa cum am văzut şi aici.

Ovidiu PAPADIMA

NAŞTEREA DOMNULUI

de Mircea STREINUL

Pe Iisus, cel în vecie mântuitor lumii, luminile îl poartă peste ţările noastre de împăraţi şi ciobani.

Îl primim în inimă, îngenunchiaţi în pulberea de aur a evlaviei.

O lume veche se pregăteşte de 'nserare.

Stelele Crăciunului vestesc Răsărit plin.

Ieslele odihnitoare de Mântuitor cuprind nădejdea lui Simeon.

Uneori, oamenii au uitat semnele Cerului, dar până la sfârşit, lumina cea adevărată a biruit întotdeauna, alungând în peşteri damnate şerpii urei şi-ai păgâniei.

Ţările româneşti se deschid mântuirii.

Iisus e printre noi!

Codrii ardeleni, de vânjos gorun domnesc, plaiurile arboroşene, cu dulci colinde colindătoare în frunzişul fagilor împrejmuitori de Putna, Dragomirne şi Suceviţe, Banatul uzinelor şi al cântecelor, Basarabia grâielor ca mătasa îngălbenită la soare, a hambarelor de belşug, Moldova - şi şesurile dunărene - toate acestea îs sub semn astăzi.

Da, am îngenunchiat, şi inima ni-i deschisă pentru lumina cea mare.

Irod a vărsat sânge, dar crinul împărătesc s'a înălţat, căci voia cerului a fost mântuire.

Clopotele cuprind Ţara.

De pretutindeni, isonul lor învolburează azururile.

Dumnezeu veghează din veşniciile Lui atotcuprinzătoare, peste omenia noastră. Fruntea ni se pleacă. Îl simţim între noi pe Domnul Iisus, aşa cum l-au vestit profeţii şi semnele, pentru acel Vifliem de luceafăr dumnezeesc.

Smirnă şi tămâie fie-ne inima!

Cântare de nădejde şi victorie.

Ţărm înalt, sufletul!

Îngenunchiere.

Căci, din inima Lui, bunătate pentru noi, doritorii, Iisus a început să meargă blândeţă şi dragoste peste plaiurile româneşti.

Crăciunul, sărbătoare de pace şi bucurie, ne săvârşeşte întru bunătate.

Auziţi svonul colindelor?

Domnul Iisus îşi duce peste veacuri lumina.

Mircea STREINUL

Ziarul "Buna Vestire", Anul I, Nr. 250, ediţie specială de Crăciun, 1937.

GÂNDURI ŞI AMINTIRI DE CRĂCIUN

de Ion BANEA

Cu acest prilej mă gândesc, cât de înstreinaţi de adevăratul duh creştinesc, sunt oamenii timpurilor de azi.

Sărbătorile - oricare ar fi ele - nu sunt ceiace ar trebui să fie: popasuri de reculegere sufletească!

Momente, în care să uităm tot ceiace este "grijă pământească" şi să lăsăm sufletul să-şi trăiască viaţa lui.

Adevărata viaţă a omului, prin trăirea căreia devenim şi oşteni ai Împărăţiei cerului şi ne găsim şi rostul existenţei noastre pământeşti.

Împotriva acestei vieţi, se ridică însă, toate poftele şi instinctele sădite în noi, odată cu materia.

În conflictul acesta de viaţă, ne abatem uşor dela drumul cel adevărat şi pornim pe cel al pieirii sufleteşti, uitând de suflet şi de rostul sărbătorilor, care trebuie să fie oazele de reconfortare şi reîmprospătare a puterilor sufleteşti pentru marele deşert al vieţii care îi stă înainte.

Aşa am ajuns, ca să nu mai privim marile praznice, decât ca prilejuri de vacanţă, de petrecere fără noimă, mâncare, băutură şi veselie.

Ce măreţ de simplă a fost Naşterea Mântuitorului şi câtă semnificaţie are această simplitate.

Într'o peşteră rece şi întunecoasă, încălzit doar de sufletul cald al dobitoacelor pământului s'a născut Împăratul care a "venit să fie o lumină în lume"…

Şi a pornit să lumineze din bezna peşterii, din simplitatea cuviincioasă a păstorilor, înfrăţiţi prin felul lor de viaţă cu natura, fraţi buni cu luna şi stelele cerului şi tovarăşi cu blândele lor oiţe.

La această atmosferă trebuie să ne întoarcem şi acum şi să dăm glas sufletului nostru, pentru minunata cântare a Crăciunului "Hristos se naşte, măriţi-L, Hristos din ceruri, întâmpinaţi-L, Hristos pe pământ bucuraţi-vă. Cântaţi Domnului tot pământul"…

Ion BANEA

*(Fragment din articolul cu titlul de mai sus apărut în ziarul "**Braţul de Fier**", Anul I, Nr. 7, Decembrie 1935)*

Desenul: Radu Boureanu. Revista ***"România"***, Anul I, Nr. 12, Decembrie, 1936

COLACUL FETELOR

OBICEIURI DE CRĂCIUN DIN ARDEALUL ROBIT

de Vasile HUŢIU

La poalele Munţilor Codrului din ţara Silvaniei, sătenii au obiceiul să spună despre o fată bătrână: "Mulţi colaci a dat, săraca, în zadar". Despre o fată măritată prea tânără, se spune: "A dat doi, trei colaci şi gata". Iar soţia dezamăgită zice soţului: "Mi-ai mâncat colacii şi viaţa". Toate zicalele acestea şi altele multe, vin dela străvechiul obicei de Crăciun: **Colacul fetelor**, care se practică şi acum cu sfinţenie în acele părţi.

Fetele de măritat, precum şi acele care au terminat şcoala primară şi vor să intre în danţ (hora satului) după Crăciun - în câşlegi - se pregătesc să primească feciorii în seara de Ajun. În acest scop, fiecare se îngrijeşte de 6-12 sticle de ţuică îndulcită sau vin, prăjituri, mere şi vestitul **colac**. Colacul este frământat cu lapte dulce, din cea mai fină făină şi e împodobit cu fel de fel de păsărele şi floricele modelate cu măestrie de către fata casei, din cocă de grâu, apoi pus cu gălbenuş de ou şi pus la cuptor să se coacă. Colacul se face în fiecare familie în cea mai mare taină, fiindcă fetele vecine îsi pun adevăraţi spioni ca să afle cum şi cât de mare este colacul rivalei. Din cauza acestei emulaţii, cele mai multe cuptoare din sat, se strică de Crăciun. Colacii fiind extrem de mari, după ce se coc nu pot fi scoşi din cuptoare şi gurile cuptoarelor trebuiesc astfel dărâmate. Întrucât toate familiile se aşteaptă la acest lucru, mamele iau măsuri ca pâinea, covrigii de dat colindătorilor şi colacii destinaţi casei, să fie copţi întâi, iar colacul fetei rămâne ultimul.

Ceata de flăcăi din care fac parte numai feciorii care joacă la danţ, merg cântând colinzi specifice obiceiului şi intră, cu capetele descoperite, în casa cu fată mare. Când s'a terminat colindul de intrare, toţi flăcăii urează căsenilor: Bună seara de Crăciun! Gazda casei răspunde: Vă mulţumim de cinstea ce ne faceţi casei noastre! Apoi starostele cetei spune o lungă şi frumoasă poveste în versuri, în care se vorbeste de o zână pe care o caută si n'o găăsesc, dar o vor cunoaste după colacul pe care numai ea ştie să-l pregătească aşa de frumos şi de gustos. Fata desveleşte atunci colacul aşezat pe masă şi-i oferă **iubitului** ei, să-l împartă. E un moment foarte însemnat în viaţa unei fete, căci ea trebue să arate lumii întregi care este feciorul preferat şi aci nu se mai admite niciun compromis. Mai ales că nu se admite ca vreo fată să dea colacul unei rude, sau unui prieten cu care nu poate fi vorba să încheie căsătorie. Pentru darea colacului se fac **consilii familiare** cu luni înainte. În ordinea de preferinţă, fata dă la alţi 10 sau 12 flăcăi, câte-o sticlă cu rachiu sau vin. Colacul este împărţit în bucăţele mici, la toţi cei din casă, ca să-l guste; apoi beau cu toţii şi câte puţin rachiu, urându-şi sărbători fericite şi împlinirea tuturor gândurilor…

Nu e obiceiul să se duşmănească feciorii satului între ei, dar se nasc totuşi rivalităţi, decepţii şi supărări de pe urma colacului, aşa că la horă încep chiuiturile cu mult tâlc, imediat după Crăciun. Flăcăul care tot timpul postului a străjuit furca unei fete şi vede că aceasta a dat colacul altuia, care e mai bogat şi mai frumos, se răzbună la joc, descriind toate defectele fetei şi a familiei ei, prin chiuituri. La încheierea căsătoriilor se ţine seamă de **colac** şi de multe ori, numai **colacul** e pricina că se face sau nu se face o nuntă în sat.

Oare în anul acesta cum vor sărbători codrenii obiceiul colacului?…

Vasile HUȚIU

*Ziarul **"Cuvântul"**, Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940*

CRĂCIUNUL CEL ADEVĂRAT

de P. P. PANAITESCU

La curtea bogatului domn creştin Constantin Brâncoveanu era un secretar florentin, Anton Maria del Chiaro, om învățat şi iscoditor, ştiutor de multe meşteşuguri şi cunoscător de oameni. A lăsat o carte despre țara noastră, în care se cuprind multe obiceiuri azi apuse, pe cari el le văzuse în timpul slujbei sale de pe lângă domnul țării.

„În ajunul Crăciunului, scrie el, dis de dimineață se face la curte o serbare frumoasă şi anume toti boierii cu dregătorii se înfătişează înaintea domnului şi-i aduc în semn de închinare un covor țesut în chip persian şi o cupă cu capac de argint aurit, lucrată în stil turcesc, cu flori de filigramă. În numele tuturor ține o cuvântare logofătul al doilea, luând ca temă un verset din Evanghelie potrivit cu ziua Crăciunului. Domnului şi întregului său neam i se urează fericire, sănătate, pace întru mulți ani, după dorința țării întregi. Domnul mulțumeşte arătând că doreşte să cârmuiască țara mai mult ca un părinte, decât ca un stăpân".

Vin apoi ostaşii, călăreții, muzicile, slujitorii curții şi se închină domnitorului. Aşa era în acele vremi patriarhale. Și noi care vrem să înțelegem cele ce au fost nu numai în chipurile din afară, ci în sufletul lor, ne întrebăm: ce era adevărat şi ce era formă din toate acestea? Ne închipuim pe oamenii de atunci mai puțin învățați, mai puțin prefăcuți, mai aproape de sinceritatea simplă. Din ceremonia descrisă mai sus reținem darul care înseamnă nu numai dragoste pentru cel căruia îi este menit, dar şi dragoste pentru un lucru frumos, un covor, un vas de argint lucrat cu îngrijire în filigram.

Logofătul vorbea încet şi apăsat, alegând părți din Sfânta Evanghelie, tâlcuite anume. Și aci vedem o a doua notă care ne înlesneşte înțelegerea mai adâncă a oamenilor din acea vreme. Cuvântul evangheliei era viu. Adică această carte care se citea mereu, pentru oameni cari citeau puțin, se coborâse în vremea lor, cu comoara de învățături şi cuvinte înțelepte.

Pe vremea domnilor celor răi cari băteau cu bici nedrept, cu năpaste, pe cei drepți, câți nu se vor fi oprit asupra cuvintelor Evanghelistului Ioan: "Dece nu înțelegeți graiul meu? Fiindcă nu puteți să auziți cuvântul meu. Voi aveți pe diavolul de tată şi țineți să faceți poftele tatălui vostru. El, dela început a fost omorâtor de oameni şi cu adevărul nu stă laolaltă, pentru că nu este adevăr într'însul. Când spune minciuna, grăieşte dintru al sale, căci este mincinos şi părintele minciunii. Dar pe mine, fiindcă spun adevărul, nu mă credeți" (Ioan.8.43 45). Când şi pentru cine s'au spus aceste cuvinte? Pentru toți cei drepți ce au suferit nedreptate oricând. Sunt şi cuvinte pentru vremile de nădejdi mari și nețărmurite: "Iar eu voi ruga pe tatăl si vă va da alt Mântuitor, ca să fie pururea cu voi. Duhul adevărului pe care lumea nu poate să-l primească pentru că nu-l vede, nici nu-l ştie, ci voi îl cunoaşteți, căci rămâne la voi şi va fi întru voi. Nu vă voi lăsa singuri pe lume; sosesc la voi (Ioan. 16-18).

M'am gândit la vremile vechi ca să lămuresc aceste lucruri. Crăciunul era o mare sărbătoare, o sărbătoare care însemna întotdeauna întoarcere în sufletul luminat pentru o clipă, o zi. Lucruri frumoas scoase din tainițe, cuvinte adânc de înțeles, pentru vremile care treceau, opreau în acea zi mersul vieții obişnuite. Sărbătoarea era o realitate simțită înăuntru. Oamenii aceia erau desigur mai întregi la simțiri.

Vremile noastre se întorc acum către datinile cele bune şi adevărate, tinerii noştri se apropie, iar izvoarele veşnicii înțelepciuni, depărtează cu scârbă de tot ce este falsificat şi nenatural în viață.

În pragul unei mari sărbători oprim şi noi ca cei de odinioară. O clipă de bucurie lăuntrică să ne lumineze în adevăr sufletele; căci poate că vom izbuti încetul cu încetul să simțim cele fireşti, aşa cu erau simțite mai demult.

P. P. PANAITESCU

*Ziarul "**Cuvântul**", Serie Nouă, Anul XVII, Nr. 73, Miercuri 25 Decembrie 1940*

IISUS ÎN COLINDE

de Niță MIHAI

Literatura populară nu e anonimă în sensul în care e anonim mugetul mării sau freamătul codrului, adică nu țâşneşte deodată din sufletul colectiv al poporului.

Ci un flăcău sau altcineva, simțindu-şi sufletul potopit de clocot şi poezie, tălmăceşte'n ritm şi sonorități de argint, ceeace poporul trăieşte dureros sau vesel laolaltă. Aşa se naşte literatura populară. Acest proces însă, frământat între canal şi plug, între frunză şi cazanii, nu se opreşte aici. Ci năzuințele odată rotunjite în vers, muzică sau poveste, sunt bun obştesc. Ele încep să bată drumurile țării şi se netezesc, ca o piatră rostogolită în albie de râu, până la desăvârşire.

Sub acest unghiu trebuie interpretată perfecțiunea Mioriței.

Aşa s'au născut doinele, baladele, colindele, aşa s'a născut literatura populară. Dar pe când în doine şi'n balade Românul îşi plânge durerile şi-şi cântă nădejdiile pentru sine şi pentru ai săi, în colinde - şi'n toată literatura religioasă populară - versul se'ncheagă sub zodie de cer şi se cântă pentru Dumnezeu. Adesea însă, alături de gândurile îndreptate pios şi fremător spre slavă, stăruie şi simțăminte mai puțin senine, uneori păgâne. Dar această împletire cât e firească, atât timp cât Românul mai e - pe alocuri - el însuşi o asemenea împletire.

Cu toate acestea, religiozitatea literaturii populare e atât de viguroasă, că uneori crezi că ai sub ochi autentice pasagii biblice.

Colindele sunt calendele romane încreştinate, mărginite numai la sărbătorile Crăciunului. În ele se oglindeşte aproape toată teologia creştină - popular, adesea naiv concepută - şi deaceea, vom analiza pe rând, numai câte-o problemă religioasă din multele ce se desprind din complexul lor - de data aceasta persoana lui Iisus.

Întâiul om, isgonit din raiu şi blestemat de Dumnezeu, purta în sine, prin

asprimile juramântului, amintirea fericirii pierdute:

O, raiule, locaş sfânt,
Mă vezi în ce jale sânt?

Această nostalgică năzuință după paradisul pierdut, nu-i exclusiv biblică, ci-i profund organică sufletului omenesc. Biblia i-a limpezit-o doar şi i-a dat sens precis, căci ea s'a născut odată cu păcatul originar. Și dacă am încerca să desprindem un sens unitar ar fi permanenta şi crâncena dorință a omului de a-şi recâştiga paradisul pierdut.

Întâlnirea acestei dorinți, care pana la Hristos era confuză, vagă, cu certitudinile biblice, a scăpărat în literatura populară, spontan şi viguros în poezia religioasă.

Astfel limpezit, sufletul omului a suspinat aproape biblic la amintirea păcatului străbun:

O, ticălosul de eu,
Cum scârbi pe Dumnezeu!

Odată luminată conştiința păcatului, încolțeşte'n el nadejdea mântuirii şi cântă:

Ci, o, Doamne, mila Ta
Cată spre zidirea Ta,
Şi nu mă lăsa scârbit
Să fiu până la sfârşit.

Deci în ceeace priveşte persoana lui Hristos - la care ghicim că se referă aceste fragmente - colindele urmăresc linia frântă a unei complicate dialectici teologice. Dela durerea paradisului pierdut, dela conştiința păcatului şi nădejdea mântuirii, religiozitatea populară se curbează peste toate evenimentele vieții lui Iisus astfel:

Maria se preumbla
Vr'un locaş a-şi căpăta;
Jos, în sus şi iară'n jos,
Că bătea vânt friguros.

Și coborînd cu Iosif în Betleem, au poposit la marginea oraşului:

Pe fân moale şi uscat
Și-a născut mare împărat.
....
Şi cum sfântul s'a născut,
Ieslea'n rai s'a prefăcut
Şi peştera în palat,
Palat de mare'mpărat!

Iată exprimată popular, fără subtilităţi, dar lapidar, concepţia cosmică a mântuirii, adică participarea întregului cosmos la actul mântuirii - început prin întrupare, şi mai departe:

O, naştere fericită,
Lui Irod i-a fost urâtă,
Nouă ne eşti mult iubită,

şi deaceea Irod a smuls dela sânul mamelor lor paisprezece mii de prunci:

De doi ani şi mai în jos,
Ca să afle pe Hristos.

Apocaliptica cruzime a lui Irod, nu atât prin ea însăşi, cât prin aceea că a frânt fiinţa simbolului nevinovăţiei, multiplicat în paisprezece mii de prunci, a mânjit cu sânge şi durere întreaga ţară:

Şi nu era nicăiere
Casă fără de jelire,
Maică fără tânguire,
Rachil pruncii îşi plângea
Ca mai mult că nu-i avea.

Trăind pe lângă casa părintească până la treizeci de ani, Iisus a ieşit abia acum să spună lumii vestea cea bună. Aici imaginaţia populară aluneca pe-un făgas apocrif, sub influenţa scrierii "Visul Maicii Domnului". Astfel, cătându-şi fiul pierdut, în îndurerata ei pribegie, Maica Domnului s'a'ntrebat în cele din urmă cu Simion, pe care, întrebându-l dacă nu l-a văzut pe Iisus, i-a răspuns:

Nu, nu, eu nu l-am văzut
Ştiu că trei zile de vară,
Dară Joi de către seară,
În grădină îl aflară.

Grădina de aici, nu-i decât Ghetesmani, căci în alte variante, acest lucru se precizează şi mai departe:

Intr'o curte îl băgară
La Pilat, la împărat,
Făcură cruce de brad
Şi pe ea l-au răstignit.

Trecerea lui Iisus pe la Pilat nu-i uitată aproape în nici o variantă a colindelor care vorbesc de patimile lui. Cât priveşte crucea de brad, nu trebuie să ne mire, pentrucă aproape toate evenimentele biblice, cântate în literatura noastră, sunt încadrate în realităţi româneşti ca într'un chenar naţional, ceeace a făcut să se

poată vorbi de-un creştinism românesc. Căci într'adevăr, intuit şi'n spiritualitatea sa, creştinismul nostru se odihneşte cuminte în sufletul acestui neam, ca şi când n'ar fi; şi totuşi nimeni n'ar putea să-l desrădăcineze. O astfel de încredere, s'ar izbi de cel mai crunt fanatism religios, în această privință cazul lui Constantin Brâncoveanu nu-i fără semnificație.

Dar să'nodăm colindul întrerupt:

Şi chiar l-au batjocorit,
Că el când a cerut vin
Soldații i-au dat venin,
Când el iară ceru miere
Soldați-i deteră fiere.

E extrem de interesantă psihologia religioasă a poporului nostru, pentrucă deşi fără o educație serioasă în această privință, te întrebi cum de n'a denaturat divinitatea lui Hristos, având sub ochi şi cântându-i mai mult umanitatea? Cum s'a putut păstra Hristos ca Dumnezeu în conştiința populară, suferind totuşi ca un om? Mi se pare însă că subtilitatea acestui fapt constă tocmai în suferința lui Iisus, care nu putea fi răbdată de-un om, cu-atâta bărbăție. Dar:

Hristos toate le-a răbdat,
Capu'n jos şi-a aplecat,
-Împărate Cel ceresc
Sufletul Îți dăruiesc.

Simți închisă în aceste versuri atât de plastice, sobre şi lapidare, ca însuşi sufletul românesc, tragedia ruperii lui Dumnezeu din om. Aceasta desnodare de-o clipă a personalității lui Iisus, e prinsă'n aceste versuri ca'n gestul, mai mult ghicit, al unei statui.

Iată acum întregirea cosmică a morții lui Iisus:

Hristos duhul şi L-a dat;
Soarele s'a întunecat,
Luna s'a schimbat în sânge
Îngerii începur'a plânge.

Desigur e evidentă influența biblică. Dar nu poate fi tăgăduită religiozitatea organică a acestor versuri, în cristalul cărora e'nchis sufletul popular. Și trupul Domnului a rămas ne'nsuflețit pe cruce. Atunci:

Cu sulița l-au împuns
Şi din sângele curat
Trei picături au picat.

Imaginația pioasă a poporului, dilatată până la mistică creație, stoarce din

aceste trei picături de sânge curat, trei elemente indispensabile creştinului:

Dumnezeu nu le-a lasat,
La un loc le-a adunat
Şi din ele a gătit:
Spicul sfânt al grâului
De-i hrana creştinului;
Şi izvorul mirului,
Pecetea creştinului;
Şi o sfântă bucătură
Zisa cuminecătură.

Neputând pătrunde misterul transformării euharistice, poporul îi dă această admirabilă interpretare practică, dar tot prin mister.

Tot atât de cald e cântată şi Învierea Domnului, însă nu tot atât de mult.

Această scurtă analiză a câtorva colinde, care cântă persoana lui Iisus, ne'ndreptăţeşte să afirmăm, că poporul nostru e religios - nu superstiţios - cum le place multora să creadă, pentrucă superstiţia e periferică în viaţa lui, şi uneori are conţinut şi sens creştin.

Această religiozitate s'a păstrat, peste atâtea veacuri negre şi a circulat peste fruntarii străine, unindu-ne de mult într'o Românie Mare spirituală, prin literatura populară.

Dar acest rost profetic al literaturii populare - îndeosebi al celei religioase - n'a încetat. Dar pentru aceasta, trebuie să scoatem la lumină, din descântece, din basme, din colinde şi din doine, acea Românie de vis şi de poveste, după care tânjim cu toţii.

Niţă MIHAI

DATINI ŞI OBICEIURI DE CRĂCIUN ÎN BANAT

de A. E. PETEANU

Suntem în preajma celor mai frumoase sărbători creştine de iarnă, a sărbătorilor păcii şi ale dragostei, pline de misticism, de poezie şi de bucurii, pentru toată lumea creştină.

Peste câteva zile, vom aniversa cu toţii, cu sufletele înălţate şi curăţite de orice sgură, naşterea *Aceluia*, care, propovăduind pacea şi dragostea între oameni, a răscumpărat, cu preţul sublimelor sale jertfe, păcatele şi fărădelegile lor.

Crăciunul este, prin excelenţă, una dintre cele mai poetice sărbători ale noastre, sărbătoarea cu atmosferă de sfântă reculegere şi de sănătoase bucurii familiare, cu vechi şi frumoase datini şi obiceiuri cu profunde semnificaţii, care ni s'au transmis, în cursul secolelor, din generaţie în generaţie, ca şi nişte scumpe comori sufleteşti şi neperitoare dovezi despre trăinicia neamului nostru românesc pe aceste istorice meleaguri.

Pretutindeni, în toate casele familiilor creştine, bogate şi sărace deopotrivă, sfintele sărbători ale Naşterii Domnului sunt zile de odihnă, în care se îngroapă durerile, suferinţele şi luptele vrăjmaşe şi se fac sforţări pentru purificarea sufletelor de povara cugetelor şi faptelor care, îndeosebi, în vremurile noastre de azi, de înspăimântător marasm moral, ne turbură conştiinţa, ne sleiesc forţele şi ne distrug orice avânt spre ideal.

Pe toate meleagurile Patriei noastre, bunii noştri Români ieşiţi, pentru câteva zile, din măcinişul frământărilor lor zilnice, se străduiesc să revină, după

posibilitate, la armonia vieţii creştine de altădată, să guste, cu nesaţ, farmecul etern al obiceiurilor şi al tradiţiilor noastre strămoşeşti, pline de mister şi de sfântă poezie.

Poporul nostru românesc din Banat, înzestrat cu o frumoasă şi bogată tradiţie, prăznuieşte ziua Naşterii Domnului, prin manifestări religioase pline de demnitate şi strălucire, având multe datini şi obiceiuri păstrate, cu sfinţenie, din cele mai îndepărtate vremuri ale fiinţării sale pe aceste frumoase meleaguri până în ziua de azi.

Din ansamblul neperitoarelor sale datini, credinţe şi obiceiuri de Crăciun, amintim aici cele mai specifice. Astfel frumosul obiceiu al „piţăreilor" (colindeţilor), practicat, îndeosebi, pe la sate, în dimineaţa Ajunului, de cete de copii, zgribuliţi de frig, dar plini de emoţie, care pătrund, prin ceaţa dimineţii, în curţile creştinilor, şi strigă cu glasurile lor argintii:

„Bună ziua lui Ajun
Că'i mai bună a lui Crăciun,
Că-i cu miei, cu purcei,
Cu păstorii după ei.
Dă-ne poame, că ni-e foame,
Dă-ne nuci, că-s mai dulci.
Dă-ne alune, că-s mai bune,
Dă-ne colăcei, că ni-s piţărei.
Deschideţi uşa , că ne doare guşa.
Că de-asară ni-s tot p'afară,
Lăsaţi-ne'n casă, că ni-s câte şasă".

Versurile drăgălaşe şi tărăgănate ale piţăreilor, care anunţă, atât de frumos, sosirea sărbătorilor, împrăştie, pretutindeni, seninătate, veselie şi mulţumire sufletească. Micii piţărei sunt aşteptaţi de toţi bunii creştini cu mare bucurie şi primesc, pentru urările lor, mere, gutui, nuci, alune, colaci, cârnaţi şi alte bunătăţi.

Acest vechi şi frumos obicei, în multe locuri, e pe cale de dispariţie.

Se menţine, însă, cu toată persistenţa, împotriva tuturor inovaţiilor şi a vitregiei vremurilor, *obiceiul colindelor*, care, atât prin importanţa poetică a cântecelor, cât şi prin cea muzicală, constitue unul din tre cele mai frumoase obiceiuri ale poporului nostru bănăţean.

Acest obiceiu profund impresionant, practicat, cu atâta sfinţenie, pe toate meleagurile locuite de Români, la noi, în Banat, este, par'că de-o vrajă neobişnuită, fără seamăn.

Sufletul poporului român bănăţean ce se tânguie în doine de frumuseţi incomparabile, cu adevărat divine, a ştiut să dea în seria lungă a secolelor trăite pe aceste istorice plaiuri, şi colindelor, o nuanţă, un farmec deosebit.

În toate satele noastre bănăţene, sărbătoarea Naşterii Domnului se anunţă, ca şi un rar eveniment, cu mult entuziasm şi voie bună, de cei mai buni şi isteţi cântăreţi ai satelor, prin colinde de frumuseţi poetice şi muzicale neîntrecute.

Şi e firesc să fie aşa, deoarece Banatul este, prin excelenţă, *ţara cântecului*, unde *„cântă tot natu*". Astfel se explică de ce, în cele mai multe sate, unde există coruri bine organizate, pe lângă pâlcurile obişnuiţilor colindători, mai ai ocazia să auzi colindând, în seara de Ajun, — îndeosebi pe la casele fruntaşilor satelor, — şi coruri puternice, compuse din 20—40 de cântăreţi, cari, înfruntând toate vicisitudinile, toate obstacolele iernii: gerul, crivăţul sau troieni de zăpadă, împrăştie, prin cântecele lor divine, în liniştea serii de Ajun, atâta viaţă senină, atâtea iluzii şi nădejdi într'o nouă viaţă de dragoste şi iertare...

În oraşele noastre: Timişoara, Lugoj, Caransebeş, Oraviţa, Reşiţa, Bocşa, cu vestitele lor coruri c'o existenţă de multe decenii, ai prilejul să asişti la concerte superbe, compuse numai din colinde de Crăciun...

Nu cred ca să existe suflare românească care, auzind colindând aceste coruri, să nu tresalte, să nu vibreze de sfântă emoţie. Ai impresia, parcă o forţă misterioasă te smulge din zbuciumul clocotitor al vieţii pline de miazme şi te înalţă sus... sus de tot, spre cer, spre lumină, spre un dincolo pur şi etern, unde nu este nici durere, nici scârbă, nici suspinare, ci viaţă fără de sfârşit,..

Considerând rara frumuseţă a acestor colinde, atât din punct de vedere poetic, cât şi muzical, ţin să reproduc, aici, câteva din cele mai caracteristice, care se cântă, aproape pretutindeni în Banat.

1.

Sculați, sculaţi boeri mori
Florile dalbe!
Că vă vin colindători
Florile dalbe !
Noaptea pe la cantatori
Florile dalbe !

Şi nu vă vin nici cu un rău
Florile dalbe !
Ci vă aduc pe Dumnezeu
Florile dalbe !
Să vă mântue de rău
Florile dalbe !
Un Dumnezeu nou născu
Florile dalbe !
În scutece învălit
Florile dalbe !
Sculați voi Români plugari
Florile dalbe !
Că pe cer s'a arătat
Florile dalbe !
Un luceafăr luminat
Florile dalbe !
Inima să întărească
Florile dalbe !
Oamenii să-i înfrățească
Florile dalbe !
Cântă'n luncă păsărele
Florile dalbe !
La ferestre rândunele
Florile dalbe !
Noi vă zicem să trăiți
Florile dalbe !
Întru mulți ani fericiți
Florile dalbe !
Şi ca pomii să rodiți
Florile dalbe !
Şi ca ei să 'mbătrâniți
Florile dalbe !

2.

Asta'i seara, seara mare,
Doamne dai Domnului Doamne
Seara mare-a lui Ajun,
Dimineaţa lui Crăciun.
....

De trei miluri de pământ.
Unde se naşte fiul sfânt,

Nu te poți apropia
De fumul tămâielor,
De para făcliilor,
De mirosul florilor,
De cântecul îngerilor.

3.

Ce seară-i de astă seară ?
Doamne dăi Domnului Doamne,
Că-i seara născutului.
S'a născut un domn tânăr,
Din iesle de boi năştea,
Pe'mparoşi făclii d'ardea
Domnul limba si dobândea,
Rupse - un domn bun şi-mi grăia:
"Dară voi colindători,
Voi d'umblați d'a colinda,
Pomeniți naşterea mea;
Căci eu vă voi dărui,
D'un dar mare şi frumos".
Mai vârtos Isus Christos
Să vă fie de folos.

4.

Umblă maica după fiu,
Sora soarelui, raza soarelui!
Tot plângând şi întrebând:
- "N'ați văzut pe fiul sfânt?
- "Noi de l-am fi şi văzut,
A-l cunoaşte n'am putut".
- Dacă cumva l-ați văzut,
A-l cunoaşte ați putut,
Căci pe fața fiului
Scrisă-i raza soarelui,
Şi în frunte lună plină,
Lună plină cu lumină.
D'ară p'a lui umerei,
Strălucesc luceferei".
- "Maică, dacă e aşa,
Noi îți dăm o ştire rea,
Că-i la curtea lui Pilat,

Răstignit pe lemn de brad".
Maica plânge şi să frânge,
Inima-i 'noată în sânge.
Fii tu, Maică, bucuroasă
De colinda ast'a noastră.

5.

Plecă Lina la fântână,
Daliană fată d'albă!
La fântână prin grădină,
Cu cârcegile în mână,
Cu cârcege zârăind,
Cu cizmuțe tropotind;
Cu cătrânța lănțuind,
Mâneci largi vântu-şi trăgând.
La fântâna-mi d'ajungea,
Şi pe piatra fântânei,
Est' trei juni, trei băluşei.
Lucru mare ce-mi lucra:
D'unul trei pene-mi scria,
D'unul murgu-'şi potcovea,
D'unul suliță 'mpistrea,
Şi din grai aşa grăia:
- "Dă-mi, Ileană mărul tău,
Mărul tău din sânul tău!"
Ileana din grai grăia:
- "Ce-ai, june, cu mărul meu,
Veştejite-ai tu ca el,
Tu ca el în sânul meu!"
Cel-ce murgu-'şi potcovea,
El din grai aşa-'mi grăia:
- "Dă-mi Ilean', inelul tău!"
Ileana din grai grăia:
- "Ce-ai, june cu inelul meu?
Petrecete-ai tu prin el,
Ca acest mic degețel!".
Cel-ce pene mi-şi scria,
El din grai aşa-'mi grăia:
- "Dă-mi, Ileană, partea ta"
- "Ce-ai, june cu partea mea?
Cununa-te-ai-tu cu ea,
Tu cu ea, cu doamnă-sa?"

Şi fii, fiico, sănătoasă,
Şi naşterea lui Cristos,
Să vă fie de folos!

Toate aceste colinde fermecătoare vestesc bucuria zilei sfinte şi fac să răsune casele primitoare ale creştinilor cari, cu lacrimile fericirii în ochi, mulţumesc Atotputernicului pentrucă i-a învrednicit să ajungă *această seară mare*.

Pe lângă colindători, Naşterea Domnului, o mai vestesc în Banat, ca şi aiurea, şi glasurile de clopoţei argintii ale copilaşilor cari umblă prin troenele de zăpadă şi vârtejul viscolului, din casă în casă, cu *steaua* (o stea frumoasă cu colţuri, împodobită cu hârtii colorate) şi cântă cu multă emoţie :

O, ce veste minunată
În Vitleem ni s'arată
C'a născut prunc
Din duhul Sfânt, Fecioara curată.
Mergând Iosif cu Maria
În Vitleem să se scrie,
Într'un sălas, lângă oras
A născut pe Cristos.
Pe fiul cel din vecie,
Ce l-a trimis Tatăl mie,
Ea să-l nască, el să crească,
Să ne mântuiască.
Păstorii văzând o zare
Din cer o lumină mare,
Ei fluerau, Îngerii cântau
Cu toții se bucurau.

Steaua reprezintă naşterea lui Isus în iesle şi pe cei trei magi dela răsărit, dinpreună cu păstorii fermecaţi de apariţia cerească. În glasurile piţigăiate ale copiilor zgribuliţi de ger răsună izbânda şi nădejdea vieţii, triumful celor veşnice asupra celor mărunte, trecătoare.

«Noului Născut» vin, apoi, să se închine şi cei trei crai (magi) dela Răsărit, pe cari Irod îi ispiteşte, dorind să afle unde s'a născut Isus. Aceste înscenări sunt cu noscute sub numirea de *„Vicleim"* sau *«Irozi»*, prin care ni se reprezintă naşterea Mântuitorului, sosirea magilor în lungi mantale orientale şi primirea pe care le-o face lor Irod.

În noaptea şi ziua Crăciunului, în unele sate, este obiceiul de-a umbla cu *«Cerbuţul»* şi cu *«Ţurca»* (Ţurca, Capra sau Breaza). „Cerbuţul" are forma unui cap de cerb, împodobit cu două coarne, iar „Ţurca" a unui cap de pasere, c'un cioc lat şi lung de lemn. Atât capul, cât şi ciocul sunt ascunse sub o pânzătură. Flăcăii, cari joacă „Cerbuţul" sau „Ţurca", sunt ascunşi sub pânză şi fac mult haz, înveselind pe stăpânii caselor şi, îndeosebi, pe copiii lor.

Din diferitele datini şi credinţe de Crăciun ale Românilor bănăţeni, amintim cele mai cunoscute şi mai generalizate. Astfel : datina de-a aşterne pe jos, sau pe masă, în ziua de Crăciun, paie sau fân, cu scopul de-a evoca, celor din casă, peşterea din Vitleem, locul Naşterii Domnului.

Este în interesul tineretului adult: fete şi feciori, care doresc să fie frumoşi, să pândească ocazia, în noaptea zilei sfinte, când bate pentru prima dată clopotul la biserică, să alerge, imediat, la vre-un izvor, pârău, sau fântână şi să se spele cei dintâi, cu apă proaspătă, neatinsă de nimeni.

Este, apoi, foarte interesantă şi lăţită datina „menirii" (destinării) colăceilor, cârnaţilor şi a altor mâncări pe seama morţilor casei. Anume, în ziua de Crăciun, înainte de masă, o anumita femeie, care încă n'a mâncat nimic (numită „femeie menitoare"), aşează pe o masă diferite mâncări, de preferinţă colăcei, cârnaţi ş. a., pe care le tămâiază de trei ori, cu multă evlavie, ocolind masa şi rostind „Tatăl nostru". Meneşte apoi, rând pe rând, fiecare colăcei sau cârnaţ, morţilor, zicând şi arătând cu mâna: „ăsta să fie a mamei Brânduşa, ăsta al tatei Sofronie ăstalalt al mătuşei Iconia ş. a.". Terminând cu *„menirea"*, aşează toate *mâncările menite* într'un coş şi le împarte, cu multă satisfacţie ca şi pomană, morţilor casei, dând, îndeosebi, săracilor, apoi rudelor şi vecinilor.

Se mai obişnueşte să se servească la masă, pretutindenea, în ziua de Crăciun, ca şi întâia mâncare, varză, sarmale umplute cu carne de porc, tăiat în ziua lui *Ignat* (ziua de 20 Decembrie a Mucenicului Ignat, serbată cu repaus, nelucrare). Această mâncare nu lipseşte în nici o familie românească. După masă, în ziua întâia de Crăciun, femeile dela ţară, caută să-şi arate, de obiceiu, consătenilor, iscusinţa şi hărnicia în ţesut şi în lucrul de mână, cărându-se, prin sat, cu trăsura sau sania, împodobită cu cele mai frumoase covoare (ponevi) ieşite din mâinile lor.

A doua zi de Crăciun este rezervată pentru naşi. Finii îmbrăcaţi în haine frumoase de sărbătoare, duc cadou naşilor lor, de preferinţă: colaci făcuţi din făină albă şi cârnaţi, sau costiţe de porc. Naşii îi aşteaptă cu multă dragoste şi voie bună şi-i ospătează, mulţumindu-le pentru cadourile aduse.

Ziua a treia de Crăciun este destinată Sfântului Ştefan, patronului familiilor şi se serbează cu mare fast.

Toate aceste duioase şi fermecătoare datini, obiceiuri şi credinţe alcătuesc, incontestabil, una din cele mai frumoase comori sufleteşti ale poporului nostru bănăţean; adevăratul său capital de bunuri sufleteşti, păstrat cu atâta sfinţenie, în cursul veacurilor de grea cumpănă a existenţei sale.

Păstrarea şi transmiterea lor, din generaţie în generaţie, — şi 'n unele locuri reînvierea lor — este o sfântă datorie a noastră a tuturora, a celor ce simţim vibrând în noi grija pentru menţinerea nealterată a fiinţei şi a specificului poporului nostru românesc.

Numai şi numai prin ele trăiesc în noi şi vor trăi, pururea, în toate sufletele generaţiilor viitoare ale Neamului, sufletele cinstite ale generaţiilor apuse, care s'au năzuit, la rândul şi timpul lor, să ni le păstreze şi transmită cât mai frumoase şi curate, cu tot farmecul, misticismul şi originalitatea lor.

Cuvine-se, deci, să le păstrăm şi cultivăm şi noi cu toată dragostea şi sfinţenia !

Dr. A. E. PETEANU

*Revista "**Luceafărul**", Timisoara. Anul I, Nr. 12, Decembrie 1935.*

Grafica: Demian. Revista ***"Dacia"***, Rio de Janeiro. Anul XIII, Decembrie 1958.

DATINILE DE CRĂCIUN LA ROMÂNII DE PESTE NISTRU

de N. SMOCHINĂ

În ajunul de Crăciun toată lumea forfoteşte. Preotul umblă dela casă la casă şi vesteşte Naşterea Domnului. Casa nu se încuie în această zi, chiar dacă cineva lipseşte; altfel, de va veni preotul şi nu va putea intra în casă cu vestea mare, va fi un mare păcat. Gospodinele umblă cu "împărţituri", dela casă la casă, făcute din "turtă" subţire şi un colac împletit în două viţe. Coptura este făcută din făină albă numai. Turta se pune pe colac iar pe ea, perje (prune) fierte, găluşce (sarmale), băbane, ganfeturi (bomboane), turte dulci, coarne alune, nuci moldoveneşti şi alte mâncăruri dulci făcute de femeia moldoveancă. Cu aceste merinde, învelite într'un tulpan, un copil, sau tânăra se duce la casa unei cumetre, naşe, sau alte rude ori cunoştinţă. In ordinea firească copiii merg la părinţi, finii la naşi, cumătrii mici la cumătrii mari, cei tineri la cei mai în vârstă şi aşa mai departe.

După aceia persoana care a adus darurile mai stă puţin ca să stea "cloşcili" pe cuibare. Dar nu i se dă nimic să "pună în gură", afară doar când este un copil care se mulţumeşte cu o bomboană sau alte dulciuri.

La plecare i se dau şi lui împărţituri, dar nu din cele primite dela alte persoane, ci din cele coapte de gospodină.

Despre Crăciun la Moldovenii de peste Nistru sunt foarte multe legende. Aşa de pildă Căciunul este socotit c'a fost păgân, care a dus o mare luptă împotriva lui Dumnezeu, dar în cele din urmă a fost răpus. Alţii zic că, persoana legendară a Crăciunului a fost un tătar şi are putere numai până ce loveşte clopotul la biserică. De aceea aproape la toţi Moldovenii transnistrieni există credinţa că până a nu intra preotul în biserică nu este păcat să coşi ceva mărunt, cum un bumb, adică nasturele, o cheutoare, etc.

Copiii pot mânca de frupt, lapte sau chisleac, chiar înainte de a ieşi preotul din biserică. Ei însă trebuie să mănânce desculti şi să stea cu piciorul stâng pe cutit. Gospodinele care au vaci a făta, nu coase între Crăciun şi Bobotează. De pe răşchitor se deapănă tot, iar fusele trebuie să fie goale pentru ca să vie miri la fete. Pe furcă rămân numai hârtia şi aţa.

Colinda este cel mai însemnat eveniment al Crăciunului. După ce s'a terminat serviciul religios copiii, cârduri, câte 8-10, umblă "de-a colinda" dela casă la casă, până la apusul soarelui. Apropiindu-se de geamul stăpânului, ei zic: "să colindăm?". Iar cei din lăuntru răspund: "colindaţi"! Dar dacă casa nu doreşte să primească colinde, atunci cineva răspunde "nu".

Colinzile la transnistrieni sunt foarte numeroase şi variate; ele se deosebesc chiar după colindători, dacă aceştia sunt copii, băețani sau flăcăi. Colindătorii le schimbă aproape la fiecare casă. Cu cât ştiu că gospodarul este mai darnic, cu atât şi colinda este mai frumoasă şi mai lungă. Adeseori se întâmplă că în timpul colindului vin câte unul sau două grupuri de colindători, care aşteaptă rândul; şi atunci începe o adevărată întrecere.

Caracteristica aproape a tuturor colinzilor transnistriene este că ele denotă lupta împotriva jidanilor, fie pentrucă au furat cheile raiului, fie pentrucă l-au vândut pe Hristos.

Dela apusul soarelui până pe amurgite, când luminile încă nu s'au stins, este rândul băetanilor, iar mai târziu încep flăcăii. Aceştia, în grupuri de 10-12, merg mai mult pe la casele unde sunt fete de măritat sau chiar câte-o "fetnegică" ce aşteaptă să fie scoasă în lume. Apropiindu-se de casa gospodarului, unul din flăcăi cere voie să colinde. Gospodarul îi pofteşte pe colindători în casa cea mare, unde masa stă întinsă cu bucate. Flăcăii colindă de se "răsună casa", iar părinţii cu fata şi toţi cei din casă, îi ascultă cu băgare de seamă. La urmă gazda mulţumeşte de cinstea ce li se face, îi pofteşte la masă şi-i dărueşte cu parale şi un colac. Acolo însă unde mai multe familii petrec, colindătorii sunt poftiţi la masă împreună cu aceştia.

Cei căsătoriţi "hulesc", adică petrec. Ei se adună în "cămpănii", adică grupuri de mai multe perechi şi merg dela casă la casă. Astfel, adunaţi în câte 7-8 perechi, ei petrec la fiecare casă 4-6 ore, mergând la toate de-arândul. Si aceste petreceri, începute în ziua întâia de Crăciun, se sfârşesc abia a doua zi de Bobotează. De

aceste sărbători nu este gospodar, care să nu petreacă cu rudele sau prietenii de aproape. În timpul petrecerilor ei colindă cele trei zile, spun plojanii sau cântă, mai ales femeile.

Colindătorii însă umblă "de-a colinda" numai în ziua întâia de Crăciun. În unele părţi copiii umblă cu steaua toate sărbătorile Crăciunului. Dar şi aceasta cu încetul dispare.

Astfel petrec sărbătorile mult aşteptate transnistrienii din ţinuturile îndepărtate, care de veacuri dearândul trăesc sub jug străin. Ei au aceleaşi datine şi obiceiuri, păstrate cu sfinţenie de femeia româncă. Viaţa acestor fraţi, al căror număr întrece cifra de 1.200.000 de suflete, la zile mari se revarsă în valuri de petreceri şi veselii uitând greaua povară a zilelor ce-i aşteaptă.

Dar ce bine şi frumos ca la aceste zile mari să fii printre ai tăi, printre rude şi prieteni cu care ai copilărit şi de care te leagă atâtea amintiri. Ce sentiment de mângâiere ai simţi când ai vedea că şi la bordeiul tău vin copilaşi cu gingaşa lor întrebare: "să colindăm bădică?"

Veni-va însă oare acea zi fericită şi pentru transnistrieni?

N. SMOCHINĂ

COLINZILE ÎN LITERATURA POPORANĂ

D. COLȚA

Limba este mijlocul de comunicare a simţirii şi inteligenţii.

Ea este un organism viu şi va avea o origine şi un trecut deci o istorie. După ce s'a născut, ea tinde dela sine să crească şi să se diferenţieze. Se poate asemăna unui copac mare, care emană ramuri şi crengi.

Vorbită pe un teritoriu întins, limba produce nuanţe dialectale, care se ramifică cu vremea în dialecte, iar acestea pot ajunge după desvoltare îndelungată şi în condiţii deosebite, limbi de sine stătătoare. In timpul acestor schimbări începe şi o istorie a aceleaşi limbi. Literatura are o existenţă tot atât de veche ca şi limba. Cu cât omul se află pe o treaptă de cultură mai joasă, cu atât producţiile sale literare sunt mai primitive.

Producţiile literare ale omului fără ştiinţă de carte, alcătuesc literatura poporană şi au o existenţă cu mult mai veche decât literatura cultă. Literatura cultă, a apărut abia când învăţătura înaltă s'a răspândit într'un cerc mai mic sau mai mare de indivizi.

Literatura poporană îşi are şi ea istoria sa, dar care nu opreşte diferenţierea limbii.

Până în veacul al XIX-lea literatura poporană nu numai că nu a fost preţuită, dar nici luată în seamă. La unele popoare cu un trecut cultural mai vechi, ea a dispărut aproape fără urmă, fiind înlocuită cu producţiile literare de natură cultă.

Numai popoarele, care s'au bucurat târziu de binefacerile culturii au putut să-şi păstreze această comoară nepreţuită.

Poporul român, fiind izolat de popoarele care s'au bucurat de binefacerile culturii prin soarta care i-a fost hărăzită şi-a păstrat neatinsă această comoară.

Întreaga literatură poporană este produsul celor înzestraţi cu darul poeziei. Ea însă circulând din gură 'n gură apare sub mai multe forme (variare) asemănătoare.

Literatura poporană este orală, anonimă şi colectivă.

Creaţiunile poporane n'au însă adâncimea şi sublitatea de simţire a poeziei culte; sunt însă mai spontane şi mai sincere decât acestea.

Poporul nostru îşi cântă cântecele din vremurile cele mai vechi. În ele îşi exprimă suferinţa şi plăcerea, în cântec îşi zugrăveşte gândul, năravul şi faptele sale; cîntecul este o răsfrângere a sufletului său.

Literatura noastră e bogată şi variată atât în simţămintele pe care le exprimă cât şi în formele în care se înfăţişază. Aproape toate genurile literaturii culte, îşi au forme corespunzătoare în literatura poporană.

Legendele, baladele, basmele, corespund genului epic; proverbele, ghicitorile şi anecdotele, corespund genului didactic, iar doinele, care exprimă o serie întreagă de simţăminte: de dor, întristare, melancolie, admiraţie etc. sunt corespunzătoare celui liric.

În cântecele de stea, pluguşorul, vicleimul, acţiunea e dramatizată.

Multe din producţiile acestea din urmă, colinzile şi basmele, au un trecut străvechi; o dovedesc elementele de viaţă şi credinţă pe care le conţin aceste plăsmuiri ale imaginaţiei poporului.

Găsim elemente din mitologia greacă, care au fost adoptate mediului creştin.

Credinţa şi superstiţiile poporului dela sat ne sunt cântate în unele colinzi. Ne descrie iadul cu chinurile sale, raiul, etc. Ni-l prezintă pe Sf. Ilie ca purtător al tunetelor şi fulgerelor, de ex. :

În colinda: "*La tulpina pomului*", colindă care azi nu o cântă decât bătrânii, vedem întreg soborul ceresc ţinând sfat.

La un moment dat, prinseră de veste:

„Că Iuda 'n rai a întrat
Şi rău raiul lo prădat
— „Spuneţi-mi drept ce-o luat"
— „Ia cheile raiului
Şuştaru botezului
Şi talgeru cu miru
Şi luna cu lumina
Şi soarele cu razele".

Dumnezeu îi întrebă:
„Dintre noi şi dintre voi,
Care s'ar putea afla
Şi să bată cu Iuda"

Sânt Ilie sus sări
„Gata s Doamne şi m'oi bate
Numa-mi dă ce-oi cere eu
Dă-mi tunu şi fulgeru"
..

„Tună rar, fulgeră des"
Când tună dântâiaş dată
Iuda 'ntreg mi să sfărmă
Când tună a doua oră
Să ţâpă şi le-apucă
Toate 'n raiu le băgă
Mândru rai se lumină
Grozav iad se 'ntunecă.

În alte colinzi, găsim o mulţime de expresii cu adevărat frumoase; găsim întrebuinţate unele cuvinte cari în dialectul bihorean nu sunt întrebuinţate ci sunt înlocuite cu cuvinte de influenţă.

În *„Vânători de-a lui Crăciun"* Sf. Fecioară ascultă slujba:

„Cu cosiţe despletite
Peste Fiu Sfânt slobozite".

Iată dar că înainte vreme, era întrebuinţat cuvântul „Cosiţe", înlocuit azi cu altul cu mult mai dur şi mai puţin românesc. Expresii de felul acesta găsim multe în colinzile noastre bihorene.

În colinda *„Mirelul"* auzim :

Cel mirelu-i tinerel
Hoi alerui Domnu-i bun
Oi-iş are munte n'are
Hoi alerui Domnu-i bun.

Se repetă în această colindă după fiecare vers „Hoi alerui Domnu-i bun" fără să se ştie azi semnificaţia acestor vorbe. Incontestabil că această colindă e una din cele mai vechi; ea ne-a fost păstrată chiar din timpurile de când se plămădea poporul nostru.

Secole dearândul au rămas neschimbate aceste vorbe. *„Alerui Domnu-i bun"* în această colindă, nu e altceva decât *„Aleruia"* latin, corespunzând astăzi cu aliluia. Vedem în aceasta, unul din cuvintele latine, care au fost folosite de românii primelor secole şi scos ulterior din uz.

Toate aceste expresii curat româneşti, întrebuinţate azi doar în colinzi, dovedesc că şi pe aceste meleaguri se vorbea o limbă cu mult mai curat românească şi numai pe urmă a fost alterată de străinisme.

Azi se colindă tot mai rar. Multe au rămas înjumătăţite doar în mintea câtorva moşnegi. Tineretul nu le învaţă şi vor dispare în scurt timp aceste producţii ale poporului şi cu ele odată şi frumoasele obiceiuri de sărbători.

O adevărată primejdie astăzi pentru sate şi pentru cântecul românesc îndeobşte, este năpădirea lor de cântecul uşor venit din străinătate şi răspândit în toate părţile de lăutari şi orchestre. Toate aceste împrumuturi sunt streine de sufletul neamului nostru.

Ceeace a cântat el, e veşnic şi răsfrânge sufletul unui neam întreg, pe când ce vine din afară, n'are rădăcini.

Se ofilesc ca florile de câmp în răstimpul unei veri.

D. COLŢA

Revista ***"Crişul Negru"****, Anul I, Nr. 3, Beiuş, Decembrie 1936*

DATINI DE CRĂCIUN

de Alex. IORDAN

Sărbătorile Crăciunului se apropiau. Băeţii se prinseră tovarăşi pentru colind şi pentru pluguleţ. Flăcăi puneau la cale Brezaia şi se prinseră şi ei tovarăşi pentru colind, căci prin partea locului băeţii colindă la orice fereastră de rumân, dar flăcăii intră numai în casele unde sunt flăcăi şi fete.

Ajunul Crăciunului sosi. De noapte, tare de noapte, începură a fierbe băeții. Si vedeai curgând pe uliţă cete-cete cu săculeţele de după gât, cu beţe în mână.

Intrau în curţi şi câinii tăbărau pe ei. Ei se apărau cum puteau mai bine, se apropiau de fereşti şi strigau cu glasuri subţiri:

— **Bună dimineaţa la moş-ajun! Bună dimineaţa la moş-ajun!**

Iar femeile ieşeau în pragul caselor, cu sufletul vesel de bucuria darurilor, cu şorţurile pline de mere, de nuci şi de covrigi.

Uneori se întâlneau cete vrăjmaşe. Cei mai slabi stăteau de se socoteau ce-i de făcut: să ţie piept sau s'o tulească la fugă şi să-şi scape nucile strânse cu atâta alergătură.

Iar când se luminase de ziuă, alt rând de vestitori ai Crăciunului ieşi de prin case. Erau copilaşii de câte trei patru, cel mult cinci ani, cari se plânseră la mamele lor, să le facă şi lor săculeţe spre a striga şi ei.

Aşa ne descrie o parte din obiceiurile de Crăciun scriitorul Sandu-Aldea în cartea sa „Două Neamuri“. Iar când zorii zilei încep să mijească pâlcuri de copii purtând simbolica stea de hârtie în mijlocul căreia e fixată o iconiţă, pornesc pe la casele gospodarilor anunţându-le naşterea Mântuitorului intonând tradiţionala melodie :

Steaua sus răsare
Ca o taină mare

Steaua luminează
Şi adeverează.

Tineri pregătindu-şi din timp costumele necesare, se deghizează în personagiile principale care au fost de faţă la naşterea lui Isus, şi intrând în locuinţele cetăţenilor joacă mica dramă a irozilor, recitând versuri care amintesc măcelul celor zece mii de prunci, măcel hotărît de Irod care socotea că în chipul acesta va putea să ucidă şi pe Isus, de care se temea că-i va lua domnia.
Şi se obişnueşte prin unele ţinuturi ca în prima zi de Crăciun, după terminarea slujbei la biserică, preotul să intre în fiecare casă, purtând cu sine o icoană în care este reprezentat Isus în iesle, şi cântând anumite rugăciuni să facă urări de prosperitate gospodarilor. Pe lângă aceste tradiţii, poporul nostru păstrează un nesfârşit număr din tradiţii, care sunt prin unele locuri respectate cu sfinţenie.

Aşa se obişnueşte că se ia din ograda unui vecin câteva surcele care apoi sunt răspândite în locuinţa lui recitând versurile:

Bună dimineaţa la Ajun
Că-i mai bună a lui Crăciun
Pui, vaci, oi, purcei, etc., etc.
Sănătate, bogătate
Că-i mai bună decât toate.

Şi trebue ca toată lumea să se ferească de a se certa în casa sa în intervalul de timp de la Crăciun şi până la Bobotează căci numai aşa va putea evita să atragă asupra sa pentru tot anul viitor, cearta din partea altora. Iar dacă în apa cu care se vor spăla cei ai casei în ziua de Crăciun se pune o nucă sau o potcoavă, toţi cei ce se vor spăla cu această apă vor fi sănătoşi ca nuca şi ca fierul; punându-se în această apă şi un ban se atrage în chipul acesta şi bogăţia.

Gospodinele obisnuesc ca în prima zi de Crăciun să dea mâncare păsărilor dintr'un ciur crezând că în chipul acesta vor oua tot atât de mult precum curg grăunţele prin găurile ciurului.

Prin unele ținuturi deluroase proprietarii de oi obișnuesc să pună sub prag un bulgăre de sare peste care păsesc toţi ai casei până la 22 Aprilie, când sfărâmându-se, bulgărele este amestecat cu tărâţe şi dat oilor, care astfel sunt ferite de boli şi vor da lapte din belşug.

Împrumutarea de bani sau de obiecte în ziua de Crăciun, atrage după sine lipsa în casa celui care împrumută, pentru tot anul viitor, deaceea săteanul se fereşte să împrumute în acest timp.

Unele femei nu mătură în zilele Crăciunului, sau chiar dacă fac aceasta, nu aruncă gunoiul afară socotind că aruncând gunoiul peste prag dau afară din casă belşugul şi sporul.

Funinginea strânsă pe burlanele sobelor ocupă și ea un loc în cadrul tradiţiilor de Crăciun, întrucât se crede că această funingine strânsă în ajunul naşterii lui Isus şi împrăştiată pe ogor în timpul aratului va aduce belşug de grâne.

O datină interesantă din acest timp este aceea a simulării tăierii pomilor cari n'au dat roade în timpul toamnei. Gospodarul înarmat cu o secure intră în livadă şi se apropie de pomul care n'a rodit; în acest timp soția sa cu mâinile de aluat vine în fugă spre soţ pe care îl roagă să nu tae pomul întrucât în toamna viitoare va da roade atât de multe încât vor cădea de pe crăci aşa cum cade aluatul printre degetele ei.

Şi această înscenare se repetă la fiecare pom. Tinerele fete candidate la măritiş, au obiceiul ca în a treia zi de Crăciun, măturând prin casă, începând dela uşă şi ducând gunoiul către fundul camerei să spună versurile.

Liu-iu
Eu strig pe Lacu
Lacu pe Dracu
Dracu pe datul meu.

Înţelegând pe datul, pe alesul care-i va fi soţ, şi care nu va întârzia să vină ca s'o ceară'n căsătorie.

Dar ceea ce face mai ales bucuria copiilor, în special la oraşe, este pomul de Crăciun. Obiceiul pomului de Crăciun este o reminiscenţă dela vechii Germani, obicei care astăzi am putea spune, că s'a împământenit şi la noi.

Împodobindu-se un brădişor cu diferite obiecte şi jucării, brădişorul este ţinut ascuns privirilor copiilor până în seara de ajun de Crăciun, când introducându-se copiii în camera unde se găseşte brădişorul ornat toții se arată surprinşi văzându-l şi conchid că el a fost adus de Moş Crăciun ca dar pentru cuminţenia copiilor.

În familiile mai sărace locul pomului de Crăciun îl ocupă ghetele pe care copiii le pun seara înainte de culcare la uşa sobei, iar dimineaţa când se scoală găsesc în ele darurile aduse de Moş Crăciun care s'a coborît peste noapte prin horn în casă unde a lăsat din traista sa plină cu jucării copilului cuminte o răsplată.

Şi numărul datinilor, obiceiurilor, credinţelor şi superstiţiilor în legătură cu sărbătorile de Crăciun, constituesc un lung lanţ căci fiecare ţinut se distinge prin ceva caracteristic.

Multe din ele au făcut obiectul bucuriilor copilăriei fiecăruia dintre noi, de aceea avem cu toţii datoria de a căuta să le păstrăm căci ele alcătuesc o comoară de nepreţuită bogăţie a poporului nostru.

Alex. IORDAN

AJUNUL CRĂCIUNULUI ÎNTR'UN SAT DE MUNTE

de Vladimir BUNEA

Vagonul restaurant e o căldare în clocot. La mesele luminate de abat-joururi, pasagerii îşi privesc lung paharele, cestile de cafea, țigările ce se scutură, leneş, în scrumierele masive de metal. Și vorbesc.

Din fierberea aceasta, articulată de ritmurile nervoase, ale roților, ce sunt pornite cu demență pe liniile de oțel, - se învolbură spumele albe-verzui, ale fumului de tutun.

Dincolo de geamurile căptuşite în perdele groase, colorate, păduri şi câmpuri năclăite de omăt, privesc, nemişcate, defilarea monstrului de țel, care urcă, sub bolțile senine, alte trâmbe de fum, cu miriade roşii de scântei.

Ascultând par'că svâcnetul sacadat al arcurilor metalice, Tudose Vornic şi-a proptit fruntea în mâna dreaptă. Ochii deschişi, urmăresc, pe fața imaculată a

mesei, ca pe un câmp vast, miraculos, - teatrul unui vis sau, poate, întâmplarea unor amintiri îndepărtate.

O țigare îi fumegă leneş, între degetele încremenite. În față, Nick Massim, tovarăşul de drum, îşi umple, tacticos pipa.

Câteva minute de tăcere; numai lichidul rubiniu din paharele de cristal, răsfățate pe picior, se mişcă mereu, clătinate de salturile reținute ale vagonului.

Nick îşi aprinde pipa. Vălurile de fum mătăsos, se împrăştie, purtate ca de un vârtej.

- La ce te gândeşti ? întreabă Nick, întorcând, cu degetele, cutia rotundă de Dunhill...

Tudose Vornic rămâne o clipă nemişcat, ca şi când n'ar fi auzit întrebarea. Apoi, mâna striveşte în scrumiera de alama, capătul țigării şi privirile i-se ridică, liniştite, spre fața măslinie a prietenului. Acesta e răspunsul.

- E melancolia întoarcerii pe locurile copilăriei ? insistă Massim.

- Nu, nu... Ar trebui să fie mai mult o fervoare...

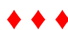
- Atunci ?

Vornic întoarse capul spre fereastra astupată de perdea, apoi, cu mâna ridică paharul rubiniu...

- E altceva, cu totul altceva... Mâine e Ajunul... Ma gândesc la alt ajun...

Nick Massim ascultă; după o clipă, turnă, cu privirile plecate, din sticla lunguiață pe care chelnerul a adus-o acum. Şi iar ascultă, slobozind nouraşi de fum, spre plafonul scund.

Mesele din vagon s'au descongestionat. A mai rămas un neamț bătrâior, lângă o sticlă de bere, un adolescent cu o revistă ilustrată, în față, şi un grup vesel de turişti, echipați în regulă, cu ciorapi groşi de lână, cu fulare în culori violete, pullovere şi bocanci masivi.

Sania înainta ca o vijelie, pe câmpul alb, printre dealurile cu păduri năpădite de zăpezi. Aerul dimineții de iarnă era tare, înviorător ca o băutură sorbită pe înălțimi, după eforturi mari, când aburul cabanei îți pregăteşte pofta de mâncare şi odihnă.

Tudose Vornic şi Nick Massim ascultau, curioşi, sgomotul zurgălăilor; înfofoliți în cerga țărănească, de lână mițoasă, cu căciulile trase peste urechi, păreau doi exilați, din nu ştiu ce poveste rusească, pe drumul nesfârsit al Siberiei. Pe capră, un tăran roscovan la fată, cu mustața neagră, strunea hățurile şi pocnea din bici. În sanie, la spatele lui, erau proptite skiurile şi puşca de vânătoare.

După un ceas de drum, sania o coti pe o vale, lăsând înălțimi trufaşe în dreapta şi în stânga. La poalele dealurilor, înfloreau gospodării țărăneşti, case acoperite cu pae, şuri întocmite din trunchi de lemn; satul lui Tudose Vornic. Dela casele pitulate prin grădini cu nuci şi pruni, se ridicau, molcom, suluri de fum. Se mai

auzea din când în când un lătrat de câine, se mai vedea, pe alocurea oameni robotind prin jurul asezărilor.

Valea o coti la stânga, cu tot alaiul de munţi şi dealuri şi sania luneca acum pe un drum în serpentină. Se opri, apoi lângă o poartă bătrânească, lucrată în stejar, şi împodobită cu un acoperiş de şindrilă. Ţăranul sări de pe capră şi luă caii de dârlogi. Un argat, din ogradă, veni să ia bagajul, după ce dete bineţe stăpânului.

Tudose Vornic îşi scutură blana de zăpadă şi urcă treptele casei, conducându-şi oaspele. În cerdac, în faţa unei uşi, se opri şi-l invită pe Nick:

- Poftim, dragă prietene...

Massim îşi mai scutură odată bocancii, şi păşi în odae. Un miros de gutui şi levănţică, îi împrăştie de-odată mirosul fânului din sanie, şi căldura aromitoare, de aci, îi însenină faţa.

- Ei, bravo, - aşa ceva ne trebuia...

Într'o uşă, apăru „Nana Ruzalia", ştergându-şi mâinile de şorţul alb... Bătrânica surâse duios, îndreptându-şi şalele...

- Bine vinirăţi, domnişorule - grăi ea cu emotie, nemaiştiind ce să spună.

Tudose Vornic se apropie şi îi strânse mâna uscată.

- Uite, „nană Ruzalie", am mai venit cu un domn.

- Dumnezeu să-l trăiască, domnişorule; 'eţi fi vinit să umblaţi după iepuri...

- Să ne odihnim, nană Ruzalie...

Bătrâna sări să îndrepte un scaun, se uită în sobă şi ieşi cu hainele pe care le aruncaseră drumeţii pe un divan. Din cealaltă cameră se întoarse:

- Ieu am de lucru acum, spuneţi domnişorule ce poftiţi, că 'eţi fi flămânzit.

- Nu, flămânzi nu suntem.

- O cafea...

- Două, nană Ruzalie.

- Uite, acuma le aduc, că pe urrnă am de lucru cu cozonacii şi mai pe seară trebue să stau în calea colindătorilor.

Întinşi pe divane, prietenii îşi sorbiră cafelele în tihnă, ascultând... focul.

- Simpatică mai e „Nana Ruzalia" spuse Nick, pufăind din lulea şi privind, în fereastră, ramurile desfrunzite ale unui pom, aplecate sub povara de nea.

- Da, şi credincioasă, încuviinţă Vornic. De când s'au sfârşit ai mei, ea duce casa. Sunt sau nu sunt aici, ştiu că vitele îs bine hrănite, pomii culeşi la timp, şi bruma de plugărie care se poate face aci nu lasă nimic de dorit. Găseşte slugi vrednice, plăteşte la lucru oameni harnici şi casa o găsesc, totdeauna, aşa cum o vezi...

Nick Massim, toropit de căldură si oboseală, adormi. Tuduse Vornic se sculă încet, îşi trase cismele şi ieşi să-şi vadă vitele, nutreţul şi câinii.

În satul acesta de munte, obiceiurile de sarbători sunt multe şi felurite. Teatrul

lor se desfăşoară, începând din dimineața de Ajun, până în ziua Crăciunului.

De aceia Tudose, întorcându-se dela şuri, îl clătină pe Massim de umăr:

- Scoală, Nick, să vezi colindătorii.

Massim se sculă morocănos, apoi, după ce se spălă pe față cu apă rece şi se şterse cu un prosop de in, aspru, se aşeză la masă.

Nana Ruzalia aduse o tavă cu cozonac cald, prăjituri şi o sticluță "din cel bun de tot".

Prin geamuri, începuse să pătrundă o umbră deasă, de asfințit. Aprinseră lumina, lăsând perdelele de-o-parte, ca să aibă, înainte, toată întinderea colinelor drapată în imaculata haină a zăpezii.

Mâncară cozonac, în timp ce Ruzalia se muncea să rupă ceara dela capul sticlei...

- Lasă, "nană Ruzalie", i-se adresă Nick, asta o facem noi, ne pricepem...

După prima sorbitură, Nick holbă niște ochi mari; privindu-şi prietenul insistent, întrebă într'un târziu...

- Ce-i ăsta, Tudose?...

- Un Tokai bătrân... E bun ?

Drept răspuns, Massim duse paharul la buze, cu o încetineală ce amintea solemnitatea unui ritual şi îl sorbi, lung.

Apăru iar Nana Ruzalia, suflecată, cu două ceşti de cafele negre aburinde, anunțând:

- Au sosit colindătorii...

- Să intre, sări Tudose.

- Lasă-i să mai aştepte, ca au destulă vreme. Să beți întâi cafelele.

- Nu, lasă-i să intre...

- Nu-i primim aici, domnişorule. Am făcut focul în odaia cea mare, şi am scos covoarele, că afurisiții ăştia îmi umplu casa de apă, cu încălțările lor...

- Atunci, du-ne cafelele şi sticla acolo...

Ruzalia ieşi, sprintenă: Nick şi Tudose trecură în odaia cea mare. Se aşezară lângă o masă masivă de stejar, şi aşteptară:

- Sunt mulți ?

- Destui!

În acest timp, la usă se auziră tropăituri de paşi voiniceşti şi se înfiripă, parcă din nesfârşitele zăpezi colinda dela usă:

"...Florile 's d'albe
Slobozi-ne gazdă 'n casă
Florile 's d'albe
C'afară ploaia ne varsă
Florile ' d'albe
Pe la şură numa' cură

Florile 's d'albe..."

- Haideţi, bată-vă norocul, îi mustră Ruzalia, deschizând uşa.

Flăcăii, în straie ţărăneşti, cu pălăriile şi căciulile împodobite cu crenguţe de brad şi ciucuri coloraţi de lână, intrară cu sfială:

- Bună seară de ajun !

Starostele lor se apropie de masă, şi se adresă lui Tudose:

- Cinstită gazdă, ce colindă doriţi dela feciorii lui Crăciun?

- Noi am dori mai multe. Ia să v'auzim...

Starostele se întoarse spre flăcăi. Şoptiră ceva între ei.Tudose îi învită.

- Ei, staţi pe lăviţi...

- Lasă, domnişorule, că le aduce acuma sluga lăviţi, se amestecă Ruzalia.

Aşezându-se pe lăviţele din faţa mesei, flăcăii începură:

„Colo sus şi mai în sus.
Lin-o-lin, o-lin molin,
Sus în deal de Rusalim,
Lin-o-lin, o-lin, molin,
La cer tufă de molin,
De molin, de molin verde
Lin-o-lin, o-lin, molin.
Săde maica Precista.
Lin-o-lin, o-lin, molin
Cu'n fiuţ micuţ în braţe..."

Colinda se sfârşi târziu, şi feciorii lui Crăciun primiră „premânda": un colac de grâu şi o sticlă de rachiu, pe care Ruzalia le aduse, într'un ştergar, pe masă...

Starostele le luă în mână, se sculă, şi spuse urarea:

„Acest colac de grâu, frumos,
Faţa lui Hristos..."

După ce termină "oraţia", mulţumind gazdei, mai întrebă:

- Ce mai doriţi să vă colinde feciorii lui Crăciun?

- Să auzim „Păcurar d'oacheş", grăi Tudose.

Începu:

„Păcurar d'oacheşe
El se lăudase
Că el că 'mi's are
Câte flori pe munte
Atâtea oi mărunte
Câţi îs d'agliceii

Atâția mieluşeii
Iarna le iernează
Pe-un picior de munte
Vara le vărează
La Ostrov de mare..."

După balada "păcurarului d'oacheş" urmă o altă colindă "Sfântă-i draga Duminecă":

„Sfântă-i draga Duminecă
Dimineața s'a sculat
Fața d'albă şi-a spălat..."

Sfârşind cântecul, "feciorii lui Crăciun" ieşiră, spunând pe rând:
- Sărbători fericite!...
Prietenii se aplecară iar spre paharele din față...
- Frumoase producțiuni! exclamă Nick.
- Da, şi când te gândeşti că dela Carnik şi Bârseanu n'a mai cules nimeni folklor, de prin părțile astea...
- Păcat...
- Dar, să vezi când vom ieşi, poimâine, la vânătoare, la munte, ce balade, ce doine minunate cântă muntenii...
Din cerdac se auzeau clopoței şi glasuri de copii.
- Vin steuaşii acuma, anunță Ruzalia.
Într'adevăr, la uşă se auzi cântecul lor, articulat de clopoței.

"Naşterea Ta Christoase
Dumnezeul nostru,
Răsărit-a lumii lumina cunoştinței..."

Li-se deschise uşa şi copiii, în urma celui ce purta steaua intrară în grup compact.
„Îngerul" - cel ce purta steaua împodobită - era îmbrăcat în alb, cu un coif pe care poleise o cruce; înaintă până lângă masă şi ceilalți, îmbrăcați în straie colorate, reprezentând pe cei trei magi, pe Irod şi pe preotul Osias, se grupară în jur.
Jucară, împreună, scena biblică a descoperirii Mântuitorului şi se luară la harță cu Irod, lovindu-se la un moment dat cu săbiile de lemn, pe care le purtau la şolduri.
Apoi, începură colindele:

„Trei Crai dela Răsărit

Cu steau' au călătorit
Şi-au mers după cum citim
Până la Ierusalim...
Acolo dac'au ajuns
Steaua 'n nor li s'a ascuns
Şi-au început a umbla
Prin oraş a întreba..."

Și povestea magilor continuă, intonată de glasurile de argint ale copiilor.
După o mică pauză, începu altă colindă:

„În oraşul Vifliem
Veniți frați ca să-L vedem,
Că astăzi ni s'a născut
Domnul cel dintru 'nceput
Astăzi s'a născut Christos
Mesia Cap luminos
Din fecioara Mariam
Şi din neamul lui Avram..."

Nana Ruzalia le aduce şi lor „premânda". „Irod", în straiele lui roşii, face urarea:

„Această zi prea sfințită
Şi sărbătoare mărită
Noi dorim ca să vă fie
La mulți ani cu bucurie
Să aveți zile senine
Să le petreceți cu biue
Şi să aveți folos
De naşterea lui Christos!"

S'au pierdut şi steauaşii între zăpezile de afară, odată cu clinchetul clopoțeilor dela stea. În casă au intrat „nifleimaşii" cu bisericuța de scândură, poleită frumos în auriu, verde, rosu şi argintiu. Și, în urma lor, capra.

Cântară şi ei un cântec de sărbătoare, cu ritmuni repezite, iar unul dintre ei jucă păpuşile, în cutia poleită. Capra bătea din fălcile de lemn, şi sărea prin odae...

„*O Isuse cel prea Sfânt*
Ne-ai venit pe-acest pământ..."

Au plecat şi „nifleimaşii", după ce au mai cântat câteva colinde şi după ce capra

îşi făcuse jocul.

Massim devenise melancolic, în fața paharului cu Tokai, golit de câteva ori, în răstimpuri.

- E atât de frumos aici... şopti el.

Vornic nu răspunse. Privi însă, pe furiş, un portret din perete...

- Acum te înțeleg de ce petreci, fiecare Crăciun, aici, completă Nick.
- Fiecare, da... Îmi pare bine că mă poți înțelege, în slăbiciunea asta...

Tudose Vornic umplu iar paharele. Afară, prin nămeți, se auzeau strigătele colindătorilor…

Vladimir BUNEA

Revista *"România"*, Anul III, Nr. 12, Dec. 1938 (fragment).

CRĂCIUNUL ÎN CERNĂUȚUL MEU NATAL, ÎN BUCOVINA DE ALTĂDATĂ

de Vianor BENDESCU

Odată cu finea lui Noemvrie sau începutul lui Decemvrie şi a adierii crivățului peste plaiurile cernăuțene, începea pentru noi Românii de pe aceste meleaguri, o nouă perioadă de afirmare spirituală.

Neaua ne era "lăicerul" predestinat Domului nostru Isus să păşească peste el, spre a aduce izbăvire celor obosiți şi chinuiți şi o nouă ocârmuire mai bună în lume şi în viață.

Cu primele fulguiri de nea, inimile noastre începeau deaceea să sune în loc să mai bată, chiar dacă vibrațiunile cordului nu erau încă dangăt solemn de

mare sărbătoare, ci deocamdată numai un fel de îmbietoare modulaţiuni de speranţe şi aşteptări de bucurie.

Întâia staţiune de creştere şi adâncire a acestui minunat complex afectiv, o aducea preseara şi ziua sărbătoririi Sf. Niculai.

Emoţia bucuriei cu care era aşteptată de noi copiii sosirea zilei de 6 Decemvrie, spre a afla în zorii zilei tot felul de dulciuri pe care Sf. Niculai ni le aducea noaptea, era unul din cele mai zguduitoare momente din viaţa noastră.

Neuitată îmi va rămâne în amintire înfrigurarea cu care scotoceam în dimineaţa acestei zile coşuleţele asortate cu dulciuri şi figuri de şocolată, iar uneori si cu o "arguţă” lăsată de Sf. Niculai, dacă conduita mea lăsa de dorit în cursul anului.

După frumoasele clipe de extindere şi elevaţie oferite de sărbătoarea Sf. Niculai, viaţa noastră sufletească începea un curs determinat din ce în ce mai intensiv de valorile religioase propriu-zise ale sărbătorii Crăciunului.

În răstimpul ce se întinde până la 24 Decemvrie, mâncarea era de sec, petrecerile publice interzise, iar datinile austere, astfel că viaţa cotidiană era dominată de un climat spiritual tot mai meditativ, aşteptător şi puritan.

“Fiţi cuminţi şi învăţaţi sârguincioşi, căci Moş Crăciun ascultă la geamuri”, era unul din îndemnurile pedagogice cu care părinţii încercau să ne promoveze dragostea pentru învăţătură şi seriozitatea vieţii morale şsi religioase.

Aceloraşi ţeluri moral-religioase serveau apoi confecţionarea stelelor de colinda, învăţarea colindelor şi cântecelor de Crăciun, a Irozilor şi în numeroase familii, modelajul ieslei sau al staulului dela Vifleiem.

Dar nu numai conduita şi activitatea spirituală a copiilor, tineretului şi a celor vârstnici se desfăşura în cadrul determinat de atmosfera Crăciunului, ci şi aceea a vieţii practice şi cu cât se apropia Crăciunul, ele se strecurau tot mai explicit în funcţie de el.

Una din grijile elementare şi prealabile, în primul rând la familiile de ţărani, fermieri şi meseriaşi, era tăierea porcului de Ignat sau şi cu o săptămână înainte.

Abia se sfârşea tăierea porcului, succedau alte lucruri preparative pentru Crăciun, ca: purificarea vinului de fructe şi umplerea sa în sticle, spălatul şi călcatul lingeriilor şi albiturilor, lustruirea tacâmurilor şi albiturilor, lustruirea tacâmurilor şi sfeşnicelor, confecţionarea a tot felul de împletituri de lână pentru cadouri de Crăciun, ca: mănuşi, ciorapi şi pulovere, aurirea şi argintarea nucilor şi selecţia grâului pentru coliva de Ajun.

Povara pregătirilor cădea însă în săptămâna din urmă, în 19-24 Decemvrie.

Ea începea coptul cozonacilor şi prăjiturilor, cumpărarea cadourilor şi culmina cu tăierea păsărilor menite ospăţului, şi curăţenia şi amenajarea festivă generală a locuinţei.

În tot Cernăuţul nu exista casă românească, care să nu fi respirat de Ajun şi Crăciun a primenire şi podoabă.

Aşteptată zi de Ajun aducea copiilor dimineața în sfârşit o baie radicală şi veşminte de sărbătoare. După prânz, femeile începeau pregătirea mâncărurilor pentru cina Ajunului, iar barbații sau familianții maturi împodobeau în ascuns, să nu vadă cei mici, pomul de Crăciun.

Îmbrăcarea hainelor festive şi revizuirea corespondenței primite şi expediția celor datoare, cădea în cele mai multe cazuri tot în competința ultimelor ore înainte de cină.

Drumul până la oficiul postal şi înapoi, era şi el pentru noi indigenii, o festivitate pentru sine. Vechiul oraş moldovenesc cu instalațiile şi vitrinele sale moderne, era o adevărată feerie de lumini, podoabe si sonagate de slavă. Toată natura era greu înzăpezită, iar brazii se înconvoiau de povara veşmintelor albe.

Pe străzi întâlneai sănii trase de cai cu zurgălăi, iar geamurile străluminate destăinuiau atmosfera festivă a familiilor.

Interesante erau unele datine de Ajun ale agricultorilor români din Cernăuți. Aceştia îngrijeau de după amiaza acestei zile vitele cu o hrană supeioară celorlalte zile ale anului, dându-le jerbii de ovăz pe porțile hambarelor.

La orele 6 după masă, ei treceau încă odată prin grajduri, spre a distribui vitelor hrana îmbelşugată şi pentru noapte.

Dacă omul o avea bine în aceste zile, să o aibă şi animalele.

Zicea doară o tradiție, că în noaptea de Ajun, la miez de noapte vorbesc şi ele şi cine le poate tălmăci glasul, află taine privitoare la mersul Anului Nou.

Dacă apoi la orele şase şi jumătate pregătirile ajungeau la terminate, şi mama se hotăra să puie tacâmurile şi farfuriile în sufragerie pe masă, atunci perioada aşteptărilor îşi ajungea apogeul, iar tatăl trecea la deschiderea spectacolului festiv, anunțând prin clinchet de clopoțel sosirea lui "Moş Crăciun".

Copiii intrau în odaia mare, încălzită şi tămâiată cu mireasma de cetină şi ceară picurândă, unde îi aştepta pomul lăsat de bunul moș. Sub pom, pe podea, găsea mic şi mare, darurile sale, frumos ambalate în cutii şi etichetate cu numele distinatarilor.

Chiar dacă datina pomului de Crăciun se introduse în Bucovina abia în ultimii 150 de ani - de altfel ca şi în țările occidentale - ea a fost atât de îndrăgită de Românii cernăuțeni, încât nu găseai mai deloc de Crăciun familie fără brad. Nu avea acest pom o semnificație simbolică? Cu cetina sa tot verde, el era ca şi Isus, pomul vieții, speranța noastră permanentă.

Dar lumânărelele strălucinde nu simbolizau la fel pe Isus, lumina lumii?

Emoția era mare. Copiii îngenunchiau sub pomul bogat dotat şi iluminat de lumânărele, lametă și globulețe de sticle, ziceau rugăciunea domnească sau cântau imul bradului sau alte arii de Crăciun, ajutați sau acompaniați cu gura sau intrumente muzicale de părinți.

După ce copiii admirau suficient pomul, iar mama aşternea sub noua față de masă, fire de paie sau fân, întru amintirea ieslei din Vifleiem, tatăl deschidea

Sfânta Cină cu o mică cuvântare despre sensul sărbătorii, sau cita capitolul din Evanghelie referitor la Naşterea Domnului şi o rugă de mulţumire către Dumnezeu, pentru binefacerile făcute în cursul anului.

După aceste contemplaţiuni religioase, ambii părinţi îmbrăţişau şi sărutau copiii, urându-le cuminţenie şi hărnicie în viaţă, iar copiii mai mărişori replicau urările lor părinţilor.

Frumosului ceremonial îi urma lista bucatelor de post, ce se obişnuia cu intransigenţă constantă la acesată Sfântă Cină.

Mai întâi se serveau: borş de sfeclă cu curechi şi colţunaşi, umpluţi cu un fel de ciulama de ciuperci. Acestuia îi succedau rând pe rând: crap prăjit cu compot de fructe uscate (mere, pere şi perje) şi pâne albă; sărmăluţe de post, plăcinte de poame sau varză şi în sfârşit, grâu fiert cu zahăr, miere, poame, nuci, mac, stafide şi zahăr.

Pentru cei mici, erau şi alte bunătăţi, ca: nuci aurite, clătite cu dulceaţă sau poame, baclavale, turte cu miere sau alte copturi prajite în untdelemn.

Momente de emoţionată reculegere şi contemplativitate determinau sosirea colindătorilor sub geam. "Trei păstori se întâlniră", "O ce veste minuată", "O brad frumos", "Asta-i seara de Crăciun", "Nouă azi ne-a răsărit" şi "Steaua sus răsare". Erau ariile crăciuneşti obişnuite.

După cină se aduna familia în jurul pomului iluminat. Tatăl şi mama strângeau copiilor mâna şi le înmânau cadourile, urându-le încăodată sărbători cu bine.

Copiii mai mici erau apoi culcaţi. Cei mai mărişori puteau merge cu colindatul, iar adulţii, părinţii şi oaspeţii rămâneau în tovărăşie veselă, serioasă însă, până la miez de noapte. Se discutau amintiri de Crăciun sau probleme de viaţă, se făcea muzică instrumentală religioasă sau se cânta, se ascultau apoi emisiunile radiofonice sau dacă veneau Irozii, recitaţiile acestora şi se cultivau datinile şi supestiţiile populare.

Interesante erau îndeosebi, vorbele din bătrâni cu care unii căutau să lămurească problema climei şi a recoltei în proximul an.

"Moş Crăciun zăpădos, prevesteşte an mănos"; "Noaptea de Anul Nou de va fi lină şi senină, an bun prooroceşte".

Fetele aruncau însă în tus-patru direcţiile rozei vântului oscioarele de peste şi din care parte se auzea întâiul lătrat de câne, însemna că din acea direcţie îi va veni odorul visurilor.

Nenumărate erau însă tradiţiile şi superstiţiile puse în discuţie. Cu desvoltarea acestui program, lua sfârşit Sfânta Seară a Ajunului.

Ziua proximă, precum şi a doua zi şi a treia zi de Crăciun, lumea cernăuţeană asculta Sfânta Liturghie, pentru a da Domnului ce-i al Domnului, iar la prânz avea loc un ospăţ festiv pentru a da omului, ce-i al omului.

Liturghiile româneşti la Cernăuţi, în special cea celebrată la Catedrală, în prezenţa Mitropolitului, a unui întreg sobor de preoţi şi arhierei în odăjdii

festive şi încadrată în cântecele corului metropolitan, erau o adevărată idilă bisericească, care evoca în sufletul fiecărui compatriot momente de cea mai profundă pietate şi înălțare spre transcendent.

Am trecut după părăsirea Cernăuțului, prin multe biserici, atât în țară, cât şi aici în Germania. Niciodată însă nu am trăit momente de ascendență sufletească atât de ridicată ca la Cernăuți.

Prânzul şi restul zilei era destinat mâncării, băuturii, petrecerii, amuzamentelor şi vizitelor.

Ordinea în care se serveau bucatele la prânz, în aceste zile, era în timpul copilăriei mele următoarea. În prima zi, gustări reci: mezeluri, jambon, sandwichuri, ouă fierte, salată de sfeclă cu hrean; mâncări calde: supă de pasăre, piftie de porc, sărmaluțe în foi de varză, gâscă sau rața la cuptor cu cartofi puree şi compoturi.

În celelalte zile se serveau alte supe sau ciorbe, iar ca fripturi: pui la tavă, friptură de purcel, curcan la tavă, iepure cu sos de măsline şi alte vânaturi. Vârful satisfacerilor gastronomice îl alcătuiau însă cozonacii, prăjiturile şi băuturile.

Astfel se obişuniau, cozonaci de mac, de stafide şi de miere, gogoşi, baclavale, cataif, ştrudel de nucă, cornuri de vanilie, apoi prăjituri sub formă de inimioare, lună, steluțe, etc.

În sfârșit tot felul de torturi umplute şi vernisate cu şocolată sau zaharuri. Băuturi obişnuite erau țuica, rachiul de secară, chimen sau mentă, vinurile de Cotnar, Nicoreşti, Odobeşti, Drăgăşani, dar si de cel bucovinean de pomisoare sau mere, sau la cei înstăriți şi străine, ca sect de Rin, Malaga, Bordeaux, apoi bere de Cernăuți, Rădăuți, Azuga sau Buzău.

Mult neastâmpăr aducea cateva zile mai târziu sărbătoarea Revelionului şi a Anului Nou.

În preseara Anului Nou, colindau copiii cu buhaiul, un polobocel desfundat, acoperit la un capăt cu o piele de câne, străbătută la mijloc de o fasciculă de păr de cal, care frecat cu mânele, producea un zgomot infernal, mimând mugetul unui taur. Zgomotul sau era acompaniat de rostirea Plugușorului, îndeosebi al celui de Alecsandri, despre "Bădița Traian".

La orele 12 noaptea era Revelionul, când se îngropa prin mâncăruri, ponciu şi alte băuturi vechiul an iar fetele cultivau datina turnatului de plumb, pentru a destăinui viitorul.

Dimineața, înainte de Liturghie, copiii umblau cu semănatul. Spre prânz, îşi primeau cinstea postașul, și hornarul, care veneau cu urările lor.

Încolo se sărbătorea ca de Crăciun.

Astfel la Cernăuți, întocmai ca în întreaga Bucovină, erau Crăciunul şi celelalte sărbători de iarnă un şir de traiuri de elevație sprituală închinate ridicării vieții morale a omului, îndrăgite de toți, dela mic la mare, dela cei mai puțin înstăriți, la cei în poziții mai norocoase.

Pe cât de repede veneau aceste binecuvântate zile, pe atât de repede se terminau însă. Ceeace rămânea, erau elevatoarele amintiri şi feericul peisagiu hibernal, în care oraşele şi satele stăruiau mai departe, până când primăvara aducea un nou ritm în viaţa cosmosului şi omului.

Acum însă, arde în depărtări, atât în ţară, cât şi în străinătate, nu numai în momentele de contemplare şi interiorizare ale Crăciunului, ci totdeauna, sufletul celor, din care brutalitatea umană vrea să ostracizeze dorul după tot ce e nobil şi creştinesc, lăsându-l pustiului sufletesc şi moral.

Noi, Românii bucovineni, de pe plaiurile lumii apusene, care am trăit datinele acestea în toată splendoarea lor, nu le putem da uitării. Reminiscenţa lor cu ocazia Crăcinului, să ne fie de aceea izvor de noi forţe şi inovatoare imbolduri de viaţă şi luptă.

Liberi şi strânşi în jurul bradului de Crăciun - departe ce-i drept unul de altul fizeceşte, aproape şi împreună însă sufleteşte - să ţinem vie în sufletele noastre icoana patriei, şi strângând mereu rândurile sub drapelul naţionalismului, să cultivăm speranţa şi credinţa în victoria adevărului şi a dreptăţii.

Vianor BENDESCU

Ziarul ***"Libertatea"***, New York. Anul VI, Nr. 52, Decembrie, 1986

MOȘ AJUNUL

de Grigore CAVAFU

Ninge!...
Fulgi de zăpadă cad molcom, acoperind cu gingaşe aripioare de fluturi crengile copacilor, străzile, vehiculele, trecătorii...
Orașul se înveşmântă în hermină...
Pe albastra străvezie boltă a cerului, s'au aprins făclii.
Pretutindeni licăresc lumini, împodobind noaptea cu străluciri de nestemate.
Încet, pe nesimțite străzile se întroienesc, fulgi de nea se odihnesc pe ferestre.
Natura fascinează...
Pământul respiră noua dumnezeiască mireasmă.
E mistica noapte de MOȘ AJUN.
Copleşitoare, fermecătoare seară a copilăriei...
Sufletul îmi este răscolit de dulci şi îndepărtate amintiri...
Privind în urmă, strivesc o lacrimă între gene.
Cu Moş Ajunul începea şiragul de zile sfinte, a reuniunilor familiale la văpaia focului îmbietor din vatră, a gingaşelor emoții celor micuți la sosirea Moşneagului Crăciun, a bradului încărcat cu daruri, poame şi jucării, a meselor îmbelşugate cu buțile umflate, a omeniei, a voiei bune, a zilelor de închinare petrecerilor încântătoare.
Casele erau inundate de lumină, porțile deschise, bradul străjuia majestuos răspândind aroma pădurii, căminul mirosea a smirnă şi tămâie...
Bucate rare, cozonaci cu cuşma pe o ureche râdeau zăcând pe albe fețe de mese scrobite, între crenguțe de brad şi vasc orânduite în tindă alături de sacul cu nuci, coşul cu mere şi desaga cu covrigi pentru colindători...
Vibrau căminele de cântece în proslăvirea Naşterii Pruncului Sfânt, harul ceresc se revărsa asupra noastră; ne oblăduia.
În cleştarul nopților de ger se simțea viața creştină, domnea o înaltă spiritualitate: era Pace pe Pământ.
Și astăzi vatra răspândeşte aceeaşi flacără, dar... climatul intim al căminului nu mai este acelaşi; focul nu mai dogoreşte, idealurile s'au sfărâmat, ființe scumpe ne-au părăsit; peste inimi s'a aşternut beteala singurătății...
Caut armonia, înălțările sufleteşti, farmecul de odinioară care ne-a vrăjit copilăria...

Caut măreția unor zile sfinte trăite departe, în țara omeniei şi a belşugului, în țara mea de basm, caut adevărata incandescență vâltoare a cinstirii Praznicului Naşterii Pruncului Sfânt, caut Moş Ajunul românesc, caut specificul datinilor noastre româneşti, cu săniile cu zurgălăi răzbind anevoie pe uliți, caut micuții colindători, ce în zori, cu fețe roşii de frig smorcăindu-şi nasul cântau: "Bună dimineața la Moş Ajun", "Această noapte e pentru noi", "Am venit şi noi odată", caut corurile şcolare care ne desfătau cu minunatele colinde: "O ce veste minunată", "Steaua sus răsare", "Ia sculați boieri mari"...
Moş Ajunul, minunea copilăriei noastre, nu mai este!
Contraste stridente, aspre, însoțite de un trist îndepărtat ecou, răspund că peste toate s'a aşternut pulberea vremii, ca porțile inimii sunt zăvorîte, armonia este sfărâmată, fermecătorul edificiu al Moş Ajunului a fost dărâmat, vestind exilului osânda plânsului, a dezamăgirii, a amărăciunii, a nemărginitei dureri, grea pustietate, cunoscute, îndurate şi mărturisite, lăsate posterității de nefericitul poet al Tristelor, acel neîndoios memento, greu blestem:

"Cum patria amisi, tum me perisse putato,
Et prior et gravior mors fuit illa mihi"...

în traducere:

"Când am părăsit patria, atunci puteam să socotesc că am murit:
A fost prima şi cea mai gravă moarte"...

Azi, Prăznuirea Moş Ajunului a dispărut..., iar Crăciunul contravine adevăratei cinstiri a Naşterii Pruncului Sfânt, circumscriindu-L într'un cadru superficial, jalnic de redus, o singură zi, fiind fără tăgadă o gigantică dezgustătoare îndeletnicire comercială, o supărătoare denaturare morală, departe de sensibilitatea lumii creştine, departe de proslăvirea noastră românească, departe de datinele noastre sfinte...
Timpul a fărâmat armonia vremurilor şi, a lăsat în urma lui cenuşa aducerilor aminte...
Ninge!...
Vântul vuieşte, urlă, răvăşeşte omătul...
Visez dureros la întreaga bucurie a copilăriei duse...
Trist, îl aştept pe Moş Crăciun; îl chem...

"Moş Crăciun din vremuri bune,
....
Însenină-mi gândul rău
Şi cu fața ta blajină
Alb răsari din perne moi,
Calcă 'ncet, nimic nu spune!

Strânge-mă la pieptul tău,
Şi să plângem amândoi,
Moş Crăciune!"

Grigore CAVAFU

Ziarul *"Libertatea"*, N.Y., Anul VI, Nr. 52, Decembrie 1986

MĂSURA CREŞTINĂTĂȚII NOASTRE

1 IANUARIE 1936

de Ion MOȚA

Stăm iarăşi în preajma Crăciunului.

Ne-am apropiat oare noi sufleteşte de el?

Asemenea măsurători de distanțe sufleteşti nu ne pot fi indiferente, dacă avem o cât de mică credință în Dumnezeu şi în adevărul că rosturile şi bucuriile vieții nu pot fi temeinic împlinite decât în măsura apropierii de Dumnezeu, în măsura în care procesul de asimilare cerească a făcut ceva spor înlăuntrul ființei noastre omeneşti.

Să ne întrebăm, cum bogatul din Evanghelie întreba pe Mântuitorul: ce trebuie să fi făcut noi pentru a putea zice azi că de Crăciunul acesta ne-am apropiat nu numai prin epuizarea foilor calendarului din acest an şi prin isprăvile gastronomice de care ne pregătim, ci şi printr'o orânduire nouă a sufletului, a adevăratei noastre vieți?

Iar răspunsul nu poate fi numai un interogatoriu asupra formelor şi legilor

respectate, un examen tehnic asupra conformării la ceea ce e mai mult exteriorul doctrinei creştine: ai furat, ai nedreptăţit, ai respectat poruncile în ceea ce au ele oarecum formal, normativ, de reglementare a raporturilor cu semenii? Ci vom fi întrebaţi dacă a fost ceva viu sufleteşte în noi, vom fi întrebaţi ce disoluţii sufleteşti adânci s'au întâmplat în noi şi ce reconstrucţii interioare pe un alt plan, de jertfă şi de prefacere vie. Cineva care ar cerceta apropierea noastră sufletească de Mântuitorul, ne-ar coborî în acele adâncuri de rană vie în care a fost coborât bogatul căruia Mântuitorul îi cerea o totală disoluţie a structurii lui lăuntrice, vânzarea tuturor bogăţiilor, arătându-i că simpla conformare oarecum contractuală faţă de porunci, simpla atitudine aparent corectă dar lipsită de prefacerea vie interioară, nu poate apropia pe om de cer şi de mântuire.

Viu, sufleteşte viu, ce s'a elaborat în viaţa noastră interioară? Ce biruinţe asupra poverilor omeneşti am repurtat noi, spre a putea să ne simţim astăzi mai apropiaţi de Mântuitorul care se naşte?

Nu ştiu ce vor zice teologii, despre a căror ştiinţă n'am multă cunoştinţă, dar măsura creştinătăţii noastre vii eu o văd mai ales în măsura jertfei pentru binele altora; a unei jertfe personale, liber, cu dragoste şi cu elan consimţite, fără gând la respectarea formală a nu ştiu căror reglementări bilaterale dintre noi şi Dumnezeu.

Jertfa aceea care e dezlănţuită în noi din dragoste, dintr'o dragoste pentru altceva decât fiinţa noastră, jertfa aceea care ne inundă pustiindu-ne aşezarea omenească a vieţii dar ne încălzeşte totodată cu satisfacţii pe care nu le poate cuprinde graiul omenesc, această jertfă e faptul care smulge de pe fiinţa noastră carapacea nesimţirii faţă de cele dumnezeieşti şi, transformându-ne în rană vie (de „soare şi sânge", cum ar zice Radu Gyr), ne pune în directă comuniune cu Dumnezeirea care pătrunde năvalnic şi deadreptul în sufletul nostru. Şi devenim astfel vii sufleteşte, mai vii, mai creştini.

Jertfa este astfel măsura creştinătăţii noastre.

Cine a jertfit ceva, în acest fel, înţelege şi vede mai bine pe Mântuitorul care se naşte, şi se bucură mai mult, căci simte o apropiere, o comuniune între o părticică a structurii lui şi Dumnezeul cel viu care coboară printre noi.

Sunt oare mai aproape de taina Crăciunului cei care o viaţă întreagă au respectat doar graniţele poruncilor, vrândnevrând, fără a se fi luminat însă în adâncul lor prin puterea vie a dragostei ce duce la jertfă?

Nu!

Dacă ochiul nostru ar putea înţelege zările cereşti în mijlocul cărora se va coborî în curând Mântuitorul pe pământul românesc, el ar vedea, alături de Mântuitorul şi de sfinţii Bisericii, toate sufletele de viteji care s'au jertfit bucuroşi şi conştienţi pentru a ajuta pe aproapele lor: n'ar lipsi nici Horia, nici Tudor, nici

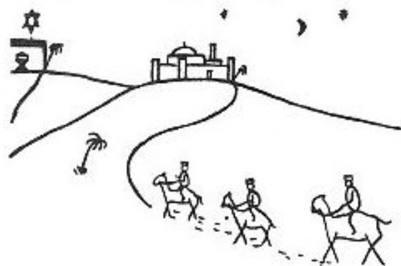
Avram Iancu, nici Brâncoveanu, nici mulţimea celor care s'au jertfit cu adevărat, din toată comoara sufletului lor. Căci în ei mai mult decât în alţii creştinătatea a fost vie, ei mai mult decât alţii s'au integrat în comunitatea Bisericii creştine, formându-i trupul viu, împlinit.

Tineretul de astăzi, luptător şi el pentru binele neamului românesc şi al rândurilor viitoare de oameni, tineretul acesta care-şi strică orânduirile personale ale vieții egoiste pentru a-şi asculta volbura vie din suflet care-l îndeamnă la luptă şi la jertfă pentru neam şi creştinătate, – acest tineret are dreptul să se bucure de sărbătorile apropiate ale Naşterii: el s'a apropiat de ele şi sufleteşte.

Iar cei care dăscălesc acest tineret şi-l mustră tocmai pentru ceea ce e viu în sufletul lui, cei care, oricine ar fi, îl insultă afirmând că nici o operă de educație şi de înălțare morală nu s'a înfăptuit de tineretul românesc de după război şi că deci trebuie organizată acum educația lui oficială şi cu anasana, - aceştia toți să cerceteze, acum de Crăciun, distanța care-i desparte de minunea Naşterii sfinte şi să constate că nu înțeleg nimic din adevăratele bucurii ale Crăciunului. Și văzându-şi mortăciunea din suflet, să se dea la o parte din calea tineretului de jertfă, dacă nu pot să-l înțeleagă, să-l prețuiască şi să se bucure cu el.

Ion MOȚA

Revista ***"Cuvântul Studențesc"***, Ianuarie 1936

CRĂCIUNUL

de Nae IONESCU

Dogma naşterii este aşa: "Carele pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire s'a pogorât din ceruri şi din Maria Fecioara s'a făcut om". Şi dogma aceasta nu numai că aşează piatra de hotar între două lumi, dar le precizează integral.

Iată, omul a avut noroc de mântuire. Dar pentru ca mântuirea aceasta să se împlinească, a trebuit ca Dumnezeu însuşi să coboare între noi, ca OM, şi să ia asupra lui, miel al Domnului, păcatele lumii; adică ale noastre.

Mi se povestea acum în urmă, că în vremea în care în Indii aborigenii luptau împotriva Englezilor, Gandhi s'a aşezat pe un post de trei săptămâni. Gandhi suferea, se macera pentru cei ai lui; lua asupra-şi greşeala lor, pentru a o ispăşi; ca nu cumva această greşeală să tragă în cumpănă în faţa dumnezeului puterilor şi să le hotărască înfrângerea. Superbă şi tragică aberaţie panteistă, - căreia dogma naşterii i se opune categoric: pentru mântuirea noastră a fost nevoie ca Dumnezeu, întrupat, să ia asupra lui păcatele noastre.

Aici stă miezul învăţăturii creştine: un om nu poate mântui pe altul; mai puţin, un om nu poate sta pentru altul. Mântuirea e de două ori un act de îndurare de sus: o dată că se face prin voia lui Dumnezeu; a doua oară pentru că se face prin intervenţia activă a lui Dumnezeu (jertfa mielului).

Ajutorul aproapelui tău în acest act de mântuire este nul. Căci chiar actul de iubire pe care ţi-l impune Cristos e un act metafizic eficace pentru tine care iubeşti, nu pentru aproapele pe care îl iubeşti.

Desigur că părerea curentă este alta; părerea curentă vede în iubirea creştină un act de... filantropie, de altruism, de caritate. Dar asta e fals. Asta e cea mai grosolană şi mai materialistă, mai antimetafizică, mai apuseană desfigurare a înţelesului iubirii… Căci dacă iubirea ar fi eficace pentru aproapele tău, atunci de ce a mai fost nevoie de întruparea logosului şi de jertfa lui? Pe de o parte. Iar de pe alta, dacă iubirea este un act de finalităţi transiente, de ce măsura iubirii către aproapele îţi e dată prin iubirea către tine însuţi - atunci când ştiut este că pentru a te mântui e nevoie să te desprinzi de tine însuţi? Nu.

Orice s'ar spune şi orice s'ar gândi, iubirea către aproapele nu e decât o terapeutică specială privindu-te pe tine însuţi. Iubeşte pe aproapele tău însemnând, în ultima analiză, desfă-te pe tine însuţi.

Ea e o metodă exact de același sens ca postul și ca orice altă privațiune; toate mergând către același țel: să ajungi a te lipsi de tine, a nu mai trăi prin tine și în tine - pentru ca să izbutești a trăi în Altul.

Iubirea ca cheag al comunității creștine? Da, există și această funcțiune a ei. Nici această funcțiune nu e însă metafizică, ci numai gnoseologică. Comunitatea de iubire creștină nefiind decât un instrument de cunoaștere. Aci fac, desigur, ochii mari, sau numai ridică din umeri (după gradul lor de receptivitate) filosofii noștri științifici. Comunitatea de iubire - instrument de cunoaștere? Desigur. Căci dacă pentru cunoașterea realității sensibile e suficientă o conștiință individuală, cunoașterea lui Dumnezeu nu e posibilă decât pentru o unitate umană colectivă, unitate realizată prin iubire.

Prin urmare, iubirea creștină te poate duce la adevărul creștin, la ADEVĂR. Dar înseamnă asta mântuire? Nu. Asta nu înseamnă decât cel mult cunoașterea lui Dumnezeu, dar nu încă mântuirea. Pentru că mântuirea nu e numai cunoaștere; cunoașterea nefiind decât CALEA. O cale.

Și iată cum singurul element, singura cale pe care aproapele tău ți-ar putea sta în ajutor întru mântuire - iubirea - se dovedește a fi ineficace. Actul mântuirii este un act de grație, de îndurare din partea lui Dumnezeu, de o parte; - iar pe de alta un act de inițiativă individuală. Mântuirea SUB cer nu există; nu există decât mântuirea prin legătura dintre cer și pământ.

Iar între cer și pământ, în drama răscumpărării primului păcat, omul stă singur în fața lui Dumnezeu. Tot ce facem noi pentru alții, pentru noi facem; iar tot ce fac alții pentru noi, nu o fac pentru noi. Fiecare începem de la capăt o experiență a noastră și o luptă a noastră pentru escaladarea cerului. De la mine la aproapele meu nici o legătură, nici un ajutor, nici o tovărășie de luptă. Suntem fiecare un microcosm? Se poate. Dar un microcosm închis ermetic înspre înlături, cu o singură putință de evaziune: ÎN SUS! De aceea mă gândesc că dacă Leibniz ar fi trăit în Orient ar fi trebuit totuși să deschidă monadelor sale o fereastră: înspre cer.

...Crăciunul, sărbătoare a întrupării logosului ca condiție a mântuirii - este sărbătoarea singurătății metafizice a omului, care deschide porțile cerului. Nu o spunem noi doară; ci povestește Evanghelia că în noaptea asta s'a deschis cerul; ca să se împărteșească oamenii la spectacolul îngerilor cântând *gloria in excelsis*...

Ziarul "***Cuvântul***", Nr. 2401, 25 Decembrie 1931

MÂNGÂIEREA CRĂCIUNULUI

de Arh. SCRIBAN

Crăciunul pe care am ajuns a-l prăznui anul acesta este un adevărat dar de acum, căci totdeauna Crăciunul e o vreme de fericire, prin tihna sufletească pe care ne-o aduce, anul acesta însă cu atât mai mult îl simţim ca atare, pentru că prea am fost neliniştiţi, necăjiţi şi tulburaţi de multele care au venit peste capetele noastre... Crăciunul cade ca o vărsare de mir peste sufletele noastre, ca să ne potolim şi să ne mângâiem. Dar fiindcă praznicul Crăciunului vine cu vestirile lui de pace, de bunăvoire, care trebue să sălăşluiască în inimile oamenilor, în mijlocul înverşunării care s'a abătut peste omenire, ne dăm seama că nu este aceasta starea firească a noastră. Nu ne simțim bine cu ea si tânjim după limanul unde să nu ne mai vedem amenințați de fel de fel de spaime.

De aceia se cuvine să primim vestirea Crăciunului cu toată îmbrăţişarea. Din toată inima să ne bucurăm de ea şi să rostim cu sete cuvintele dela Naşterea lui Hristos: Pe pământ pace, între oameni bunăvoire ! *(Luca 2,14)*. Să ne lăsăm duşi de cuvintele fericitelor vestiri ale trecutului, de cântările dulci ale colindelor şi să sorbim cu nesaţ făgăduinţele pe care venirea lui Hristos între oameni le aduce cu ea !

Avem mare nevoie de toate acestea, pentrucă mare este vrajba iscată între noi, aşa că toată potolirea aceasta, pe care o dorim şi o chemăm, se iveşte în zare ca un dar dela Dumnezeu. Dacă, după atâtea cutremurări, dela Dumnezeu şi dela oameni, ne-au ajuns acum zilele cele prea sfinte ale Naşterii Mântuitorului, este clipa când, mai mult ca oricând, ele vin să împlinească marea trebuinţă de pace şi de tihnă a sufletelor noastre.

Noi putem avea clipe de frământări, de zbucium, dar nu poate fi aceasta starea obişnuită a vieţii omeneşti. Aşa cum, după încordarea zilei, vine odihna şi potolirea nopţii; aşa cum, după muncile şi rodirea verii, vine adormirea şi amorţirea iernii, - așa omul nu poate sta toată vremea numai în încordare și aprindere.

Chiar în mijlocul tuturor acestora, el gândeşte la vremea când să stea în tihnă şi să răsufle în voie. Simţim aceasta ca o trebuinţă a firii şi de aceia năzuim spre ea.

Crăciunul ne vine cu această pace dorită şi făgăduită, dar ne aduce încă şi mult mai mult de cât atâta. Ne aduce toată împletirea de veacuri a acestor doruri, prin vestirea vechilor prooroci care făgăduiau împlinirea lor, iar apoi împlinirea lor în ivirea Domnului Hristos între oameni, cum şi tresăltata întâmpinare pe care omenirea i-a făcut-o dealungul veacurilor. Aşa de adânc s'a altoit vestirea cerului şi înfăptuirea ei în sânul omenirii prin Naşterea lui Hristos, încât ea a rodit între oameni prin fel de fel de cântări ale Stelei Vitleemului, de rostiri ale colindelor, de jocuri ale irozilor şi multe ca acestea,—încât Crăciunul a ajuns a fi, pentru sute de milioane de oameni, o sărbătoare a celor mai bune nădejdi, ale celor mai dulci alinări de care biata omenire are ne voie. Mai mult decât oricând, aşa simţim Crăciunul în clipele de acum şi de aceia cu toată încredinţarea să-l primim şi să-l gustăm, ca un dar dela Dumnezeu pentru zdrelitele noastre făpturi.

Arh. SCRIBAN

Crăciun Românesc

Naşterea Domnului

Într'un anume ceas pământul ne întoarce spre lumină. S'ar părea atunci că Soarele se naşte pentru noi; adevărul este că noi răsărim întru el; ne naştem din pântecul beznei în lumina cea mare a zilei. Părintele luminii stă veşnic nerăsărit şi neapus, aşteptându-ne.

Astfel la "plinirea vremii", lumea întorcându-se pe negrele-i ţâţâni către Dumnezeul veşnic, a ieşit din umbră în lumina Lui cea neclintită. A fost un răsărit cosmic - "Răsăritul Cel de Sus":

Naşterea Domnului care a rumenit pe totdeauna orizonturile omenirii.

Vasile VOICULESCU

"Gânduri"

NAŞTEREA DOMNULUI – SPERANŢĂ ŞI IDEAL

Pr. Radu BOTIŞ

Profețiile Vechiului Testament (Fac.3:15; Num. 24:17; Deut. 18:15; Dan. 9.24-27; Mal.3:1-3) aveau să cunoască împlinirea pe timpul când rege al Iudeii era prigonitorul Irod, iar la Roma domnea Cezarul Augustus (27 î.e.n. – 14 e.n.).

Miracolul nașterii avea să se petreacă într'o peșteră din Betleem, când trimisul cerului coboară de la tronul dumnezeiesc pentru a răscumpăra omenirea întreagă din păcatul neascultării protopărinților noștri Adam și Eva, cu posibilitatea iertării dar și a împăcării cu Atotputernicul Creator. Momentul solemn al Nașterii Mântuitorului Iisus Hristos avea să primească salutul celor trei magi veniți să aducă Pruncului ceresc daruri alese (aur, smirnă și tămâie) dimpreună cu glasul de bucurie al îngerilor care cântau: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pre pământ pace, între oameni bună voire" (Luca 2:14). An de an, bucuria nașterii Pruncului Hristos readuce acest sfânt mesaj în inimile noastre prin colindele intonate de cele mai mici și mai pure ființe (copiii) și până la oamenii adulți. Această operă de mare preț, păstrată și transmisă din generație în generație – colindele – poartă adevăruri de credință cu referire la evenimentele care s-au petrecut: naștere, Betleem, steaua, magi, etc.

Cuvântul „Crăciun" este înrudit cu termenul latin „creatio" din limba latină cultă. Creștinii au înțeles Crăciunul ca o creație pentru că Nașterea Mântuitorului este unică și nouă prin ea însăși. Pruncul „mititel și înfășat în scutece de bumbăcel" vine de fiecare dată la cumpăna dintre ani apropiindu-ne de raiul ceresc. El se naște pentru fiecare dintre noi în micuța peșteră, spre împăcarea noastră cu Bunul Dumnezeu. Acest praznic, înconjurat de strălucire, păstrează și astăzi atmosfera solemnă tocmai prin grupurile de colindători cuprinzând toate vârstele și purtând vestea sublimă în fiecare casă. Nașterea Domnului avea să dea nou sens vieții împlinind „legea iubirii" spre mântuirea celui pierdut (Luca 19:10).

Prin întruparea Domnului Iisus Hristos prezența Sa rămâne, noi, fiecare devenind frați ai lui întru dreapta credință pe drumul mântuirii.

Pr. Radu BOTIȘ

LA NAȘTEREA MÂNTUITORULUI

Nicolae ROȘCA

«Si Cuvântul s'a făcut trup, și a locuit între noi; și noi am vâzut mărirea Lui, ca mărirea unului născut din Tatăl, plin de har și de adevăr» (Ion, 1. 14.)

De două mii de ani lumea creștină sărbătorește Crăciunul care ne amintește de minunata și misterioasa coborîre a unui întreg Dumnezeu în debila carne omenească, cărei legi se supune cu toate consecințele și limitările ei.

Din momentul nașterii Mântuitorului și până la sfâșietoarea agonie depe Golgota, El trăiește din plin condiția omenească, cu bucuriile, cu tristețile, cu desamăgirile și cu toate durerile ei. Sălășuește printre noi numai ca om, desbrăcat parcă, atunci când este vorba de El și de întâmplările printre care se scurge viața Lui personală, de puterile nemărginite pe care le avea ca Dumnezeu și prin care, dacă ar fi voit, și-ar fi putut îndruma existența pământească pe cărări mai liniștite.

Numai în două momente ale acestei existențe se evidențiază cu lumină clară, minunea; la nașterea Lui și la învierea Lui. Isus se naște în afară de legile naturale ale vieții. Se naște dintr'un suflu Divin și se încarnează dintr'o fecioară, care devine astfel Mamă de Dumnezeu. Iar la urmă, la sfârșitul traiectoriei Sale pământești, Isus ne părăsește printr'o nouă minune, prin faptul insolit al Învierii și al smulgerii corpului Său din legile fizice ale putrezirii.

Doar în aceste două momente, pășirea și ieșirea din existența pământească, Hristos-Dumnezeu întrebuințează cu scop propriu atributele Sale, își auto-aplică puterile supranaturale ce deținea. Restul vieții Lui se scurge natural. Trăiește încorsetat, ca oricare dintre noi, în limitele ce le permite existența omenească. El intră în viață sărac și în sărăcie își petrece copilăria. Lucrează în tâmplăria din care tatăl Său pământean își câștiga existența din greu. Suferă ca om și se bucură ca

om. În sufletul Lui, ca şi al oricăruia dintre noi, se manifestă succesiv sentimentele; este mişcat de lipsa vinului la masa unei nunţi - poate sărace; se întristează de durerea văduvei lui Naim şi a sutaşului care suferea pentru servitorul său; se mânie când constată inconştienţa şi inconsecvenţa contemporanilor Săi; şi plânge chiar, El, Dumnezeu, în faţa mormântului prietenului Său, Lazăr.

Forţele Lui fizice sunt limitate ca şi ale orcăruia dintre noi; îl întâlnim obosit pe drumurile lungi însorite ale Iudeii pe care le străbate cu piciorul; ne spune El însăşi că Fiul Omului nu are unde să-şi odihnescă capul; îl vedem înfometat în faţa smochinului care-I refuză fructul, sau însetat la gura unei fântâni aşteptând un suflet milos care să-i astâmpere setea arzătoare.

Nu, viaţa lui Isus nu a fost uşoară. Si El, ca şi mulţi dintre noi, este supus persecuţiei. Fuge şi se ascunde când aude hăulind în jurul Său ura şi neînţelegerea oamenilor, pe care venise să-i scoată din întuneric. Ca şi mulţi dintre noi, Isus este părăsit de prieteni în momentele cele mai grele ale vieţii şi rămâne singur şi neputincios în faţa sbirilor Săi. Este chinuit, batjocorit ca ultimul răufăcător, El perfecţiunea şi bunătatea întruchipată, si este întins pe lemnul Crucii.

In niciumul din momentele Lui grele Hristos nu face apel la puterea Lui de Dumnezeu, nu violentează mărginirea omenească pe care-o acceptase şi de care era înlănţuit ca şi oricare dintre noi. El este profund uman şi toate manifestările Sale personale sunt încadrate numai în posibilităţile omeneşti.

Dar Isus Hristos ni se arată şi în plenitudinea Lui Dumnezeiască, este adevărat, şi întrebuinţează adesea minunea. Asta o face însă numai în folosul altora, al prietenilor Săi, al oamenilor. Când acestora le este foame, Isus înmulţeşte pâinile. Când durerile fizice, sau neputinţele, le întunecă unora însăşi perspectivile lor de viaţă, El intervine săltând barierele legilor naturale şi-i însănătoşază miraculos. Pentru prietenii Săi, când îi vede îngroziti în mijlocul unor ape învrăşmăşite, ceartă stihiile şi potoleşte vânturile.

Numai pentru a îndrepta nişte stări ajunse la limită, în existenţa semenilor săi, care-I cereau insistent ajutorul, recurge Hristos la minune, la supranatural. Numai atunci, iubirea Sa nestăpânită pentru oameni învinge auto-limitarea Lui pământeană, şi ni se arată în toată splendoarea atotputerniciei Sale.

Prin urmare, minune, în viaţa Sa de om, şi în folos propiu, rămâne numai Naşsterea şi Invierea Sa. Naşterea ce ni se desvăluieşte ca un mister dumnezeiesc, poate ultima etapă a Creaţiei şi Învierea, întoarcerea Lui în Esenţa Divină.

Dar Hristos a venit pe pământ ca să ne fie îndrumător. El este un exemplu viu pentru noi toţi, o carte deschisă generos şi o consolare pentru propria noastră existenţă. Iar dacă citim cu atenţia cuvenită paginile acestei cărţi divine, dacă privim propria noastră oglindire în imaginea Dumnezeului-Om, nu putem să nu trezim în noi nişte întrebări, care, dacă ni le punem cu seriozitate, ne aduc răspunsuri luminoase şi îmbărbătoare.

Oare viaţa noastră, apariţia bruscă a acestui fulger din tenebrele nefiinţei, nu este oare o minune? Şi nu reprezintă o aureolă splendidă a Creaţiei perpetuarea,

prin reproducerea neîncetată, a acestei vieți? Că s'a creat, la începuturi, din nimic, sau a izbucnit datorită unei pre-educări a materiei, ce importanță poate avea pentru noi? Căci, sau dând forte necunoscute de noi, materiei, pentru a produce din ea însăși viața, sau imprimându-i direct viața cu fiecare manifestare a ei, prezența si voința dumnezeiască este evidentă.

Este adevărat, viața pământească țâșnește din unirea a două părticele infime de materie; celula ovulară și cea spermatică. Dar mai adevărat este că această voință de unire, această minunată împerechere a materiei pentru ca să dea scânteia vieții, a fost determinată din totdeauna; întâi, odihnindu-ne într'o Voință Dumnezeiască și deabia apoi ca realitate însuflețită, când se împlinește timpul realizării acestei existențe.

Minunea eternă a Creației, simfonia sublimă a vieții, stă închisă în părticele de materie infinit de mici. Celula ovulară nu atinge mărimea unei gămălii de ac, iar cea spermatică este chiar de 100.000 de ori mai mică decât aceasta. Și totuși, în acest uluitor microcosmos este înscrisă cu trăsături tari și definitive făptura întreagă a omului, acest complex biologic eminamente logic și perfect.

În aceste infime părticele pe care deabia le zărim cu instrumentele cele mai perfecte stă determinată, în formidabile chei genetice, toată structura omenească, cu toate oasele sale, cu mușchi și tendoane, cu kilometri întregi de vase sanguinare prin care circulă necontenit seva omului, cu nervii și neuronele atât de complexe care minunează pe cercetătorii ce se avântă prin labirinturile acestui măreț edificiu. În aceste infime părticele de materie stă desemnată deasemeni și toată viața psihică a omului, cu personalitatea sa, cu capacitatea intelectului său. Acolo stau scrise deja de totdeauna Don Quijote, Simfonia IX, toată filosofia kantiană și toate operele geniale ale lumii.

Și tot acolo, în aceste infime și, în aparență, neînsemnate părticele de materie, stă ascunsă, dar trează și vigilentă, chiar și calitatea auto-perpetuării sale.

În aceste celule, în acest formidabil mic, este mai mult freamăt și mișcare, mai multă planificare și realitate, decât în cele mai perfecte complexe industriale moderne create de capacitatea omului. Și totul se face în tăcere, dar fără răgaz, urmând unor legi existențiale și perpetue. Minunea continuă a Creației este că face pe om să treacă întâi printr'un microb omenesc, înainte de a căpăta gradul de perfecțiune fizică și intelectuală care face din el un rege predilect al Acesteia. Freamătul continuu al vieții închis în fărâma de colb omenesc este secretul și diafana aureolă a Creației.

Dar trecerea omului din viață în lumea umbrelor nu este oare tot o minune? Existența nu are nici început și nici sfârșit. Venim din totdeauna și ne îndreptăm spre totdeauna. Trecerea prin viață - așa cum o înțelegem noi - este numai un examen al sufletului. Finalitatea ei, începând cu întruparea și trecând prin toate fazele și realizările existenței, este saltul definitiv spre Armonia Divină. Pornim în minunata aventură a vieții printr'o Voință Supremă și o părăsim apoi, strecurându-ne cu pași ușori spre lumina originară. În acest plan al lui Dumnezeu ne încadrăm cu toții și săltând pe coamele timpului și ale spațiului ne îndreptăm spre

Eternitatea lui Dumnezeu.

Acesta este misterul și minunea deschisă a plecării noastre din viața pământească.

Aceste gânduri, coborîte la propia noastră existență, ni le trezește Nașterea și Învierea Mântuitorului, cele două minuni dumnezeiești.

Noi oamenii, dacă tragem cu atenție și înțelepciune de firele propriei noastre existențe, ne întâlnim de asemeni cu două fenomene ce poartă pecetea extraordinarului; nașterea și moartea noastră. Din noaptea veșniciei apare ca un fulger, viața, și tot în veșnicie ne întoareem, odată împlinit ciclul existenței. Și în amândouă aceste momente este prezentă Voința lui Dumnezeu și intervenția Lui, dându-ne, nouă oamenilor, convingerea și mângâierea eternității.

Nicolae ROŞCA

Revista « *Carpații* », Madrid. Anul XXVII, Nr. 36, Decembrie 1982 / Ianuarie-Martie 1983

Desenul: *Demian*

ADEVĂRATA JERTFĂ CHRISTICĂ

de Ion FRUNZETTI

Sacrificiul christic nu-l constitue, cum se socoteşte, Răstignirea, ci Naşterea. Răstignirea e actul ultim al unui mister, început dincolo de marginile lumii noastre de carne şi păcat, în conştiința divină, în care totul e semnificație şi dincolo de care totul e, pentru ea, semn.

Dacă acceptăm ca act cu valoare explatorie, răscumpărătoare, Răstignirea, sensul christic al jertfei devine pentru noi mult mai puțin bogat decât în încercarea de a gândi aceeaşi răscumpărare prin actul întrupării. Sărbătoarea Paştilor, simbolizând triumful vieții asupra morții, e o sărbătoare pentru oameni, pentru cei de sub zodia vremelniciei adică, — sărbătoarea Crăciunului e însă o sărbătoare pentru Dumnezeu. Ea comemorează momentul cel mai dramatic din biografia Dumnezeirii: acela al renunțării la eternitatea de care se bucura dintru început cel fără început, pe care n'avea dece să se teamă că o va pierde, pentru câştigarea căreia nu era constrâns să mai lupte, odată ce o avea, pentru păstrarea căreia **nu** i se cerea nimic.

"...S'a pogorît din Ceruri şi s'a făcut om..."

Par aşa de simple lucrurile, citite impersonal de cântărețul dela strana copilăriei noastre...

,,S'a pogorît din ceruri" implică însă o imensă revoluție în existența Dumnezeirii. Înseamnă o răzvrătire a Absolutului împotriva propriei sala atotputernicii, înseamnă voința Absolutului de a deveni relativ, înseamnă negarea voinței de a mai **fi,** înseamnă contestarea esenței sale proprii..., răsturnare a ordinei instaurate de însăşi legea sa. Ce enorme, tainice atracții metafizice au determinat Dumnezeirea să se nege? Spiritul absolut să renunțe la absoluitatea sa **? „S'a pogorît din Ceruri..."** asta vrea să zică.

"...Şi s'a făcut om" echivalează cu renunțarea şi la spirit, prin acceptarea

condiției carnale.

Faza a doua a procesului acestuia incredibil, dar cu atât mai convingător, pentrucă mai apropiat de putințele noastre „umane" de înțelegere, îl constituie aşa dar renunțarea la pura stare spirituală, după renunțarea la absolut.

Dumnezeu **s'a învins pe sine**, întâi renunțând la condiția sa originară, de ne-condiționat, pe urmă acceptând o altă condiție, pe cea umană, când ar fi putut foarte bine să nu mai adopte nici o condiție — auto-desființându-se.

Să fixezi în virtutea atotputinței şi pre-ştiinței totale de care dispui în calitate de creator, destinul smerit al creaturilor tale; să consideri, împotriva pre-şiiinței tale destinul lor nedemn drept demn de acceptat, să intri — forțându-ți la mutilări natura proprie, în rândul creaturilor tale… sunt fapte ale căror rațiuni (pe cele pur intelectuale) omul le scapă.

Dumnezeu n'avea dece să dorească învierea, pentrucă veşnicia pe care o prilejueşte ea, Dumnezeu o posedă fără să fie nevoie a mai trece prin grozăvia morții, fără să fie nevoie a mai cunoaşte sfâşierile conştiinței limitate, abaterile iară rost ale muritorilor.

Ferit de dramatismul antinomiilor interioare, împlinit, rotund, deplin dela început, Spiritul divin, liber total şi fără limite puse putințelor sale, a căutat băerile dureroase ale cărnii. Ca sa le învingă ? Satisfacția o putea avea fără să li se mai supună, distrugând carnea, în calitate de creator al ei.

Dumnezeu a acceptat **căderea,** născându-se. A acceptat păcatul, servitudinea umană deplină. Aici e sacrificiul, nu în Răstignire. Durerile cărnii pe care le va fi resimțit pe cruce trebuie să fi fost neasenmuincios mai mici decât durerea spiritului de a se încarna de a se **naşte, în funcție de carne,** aservit ei, dependent de existența ei. Suferința Absolutului nu **începe** în momentul Naşterii: ea **sfârşeşte** în momentul Naşterii; om devenind el nu mai suferă ca spirit-absolut ci ca om. Suferința pur spirituală premerge naşterea şi se încununează cu ea. Drama Dumnezeirii se localizează între momentul hotărîrii de a se „umaniza", şi momentul împlinirii acestei hotărîri. **Conştiința** imposibilității de a-şi salva creaturile altfel decât dovedindu-le prin exemplul său, putința de a-ți înfrânge carnea, câştigând prin moarte condiția spirituală, nu era îndeajunsă pentru a hotărî Dumnezeirea la sacrificiul Dumnezeirii sale. Motorul acțiunii acesteia nu putea fi decât **dragostea.** Dragostea pentru făpturile sale şi poate remuşcarea de a le fi lăsat putința păcatului, rătăcirii totale, răului încarnat, târând la osândă prin repetarea la care constrânge experiența inițială a existenței lui. „Naşterea" e analoagă cu hotărîrea oricărui părinte de a suferi soarta fiului său, împreună cu dânsul, dacă vinovat de nefericirea **acestuia** s'ar socoti **pe sine. „A-şi lua asupra-şi"** păcatele omenirii, însemnează tocmai a recunoaşte că ele nu s'ar fi produs dacă

Dumnezeu n'ar fi, oarecum, ca autor al autorilor păcatelor, autorul însăşi al păcatelor.

A nimici o omenire imperfectă o fi fost o soluție moi simplă şi mai comodă. A o mântui, iertându-i păcatele, la fel. A-i accepta păcatele, considerându-le ale sale, este din partea Divinității un gest de imensă bunătate, de nețărmurită dragoste. Dar a se conforma Divinitatea însăşi, condiției păcătoase a creaturii, pentru a putea, dinlăuntral ei, demonstra că aceasta poate fi învinsă, este mai mult decât se poate aştepta, mai mult decât se poate deduce din natura Divinității. Este o inconsequență a Absolutului față de sine, a Rațiunii supreme împotriva propriilor ei axiome, a voinței divine împotriva țelurilor ei inițiale.

Este renunțarea la logica-i proprie, pentru a se putea înlocui perfecția aceasta rațională cu aceea morală, pentrucă omul să-i simtă bunătatea, dragostea, caritatea, şi să-l imite oricât de imperfect ar fi în stare.

Logosul Universal, cuvântul, rațiunea devine **prin Naştere,** Pathos, suferință, pasiune, dragoste universală. Adevărata jertfă christică e Naşterea...

Obtulit semetipsum...

Ion FRUNZETTI

Revista « *Universul literar*», Bucuresti. Anul XLIX, Nr. 52, 21 Decembrie 1940

ÎNTRUPAREA, ACT AL LIBERTĂŢII DUMNEZEEŞTI

Horia STAMATU

Există două negații fundamentale: a unui "dincolo" care dă coherența lui "aici", și a unui sens al istoriei care să ne justifice calitatea de om.

Prima este ateismul, a doua nerecunoașterea Întrupării lui Dumnezeu în Christos. Aceasta din urmă poate simpla consecință a ateismului, dar poate fi și o scindare violentă a misterului Dumnezeirii, întrucât se acceptă principial un Dumnezeu creator și atotputernic, dar în același timp i se neagă libertatea, asa ca Dumnezeu devine prizonierul unei rațiuni mărginite. Negarea Dumnezeirii văzute în Christos înseamnă implicit și a Dumnezeirii nevăzute din Creator, ceea ce duce și la negarea a ceea ce este dumnezeesc în om. Această poziție face să se abată o mare și iremediabilă tristețe peste oricine trăește sub regimul ei, pentrucă este lipsit de căldura istorică a Dumnezeului întrupat. Prin desvăluirea lui Dumnezeu în trup istoria a căpătat o căldură pe care nu o avea înainte. Prin ea istoria s'a însuflețit ca operă umană după ce s'a repetat actul creator primordial: "Si a făcut Dumnezeu pe om dupa chipul Său; după chipul lui Dumnezeu cel Născut" ("Facerea", I 27). Această repetiție din cartea Facerii exprimă complimentaritatea celor două acte ale supremei libertăți dumnezeești, crearea omului, urmată de întruparea Dumnezeului în Creația Lui. La început nu erau nici sus nici jos, dar după aceea Dumnezeu a creat omul și au apărut un sus și un jos. De sus a venit apoi Dumnezeu la om, iar acum ne apropiem tot mai mult de timpul în care de jos omul se va ridica la Dumnezeu. De aceea sărbătorim Crăciunul, an după an.

Istoria s'a însuflețit cu noi puteri lăsate în lume de Dumnezeu Fiul, prin

Întruparea, Moartea și Învierea Lui. Aceasta a fost un ciclu de fapte concrete, nu de idei, fapte trăite nu imaginate, reale nu fabuloase. De aceea timpul s'a împărțit prin ele, între un fast timp al dezvoltării plane a umanității, antichitatea, și timpul următor al unei dezvoltări ascensionale, care se face tot mai sensibilă odată cu declinul materialismului.

Dumnezeu ne-a creat dintr'o "dorință", aceea a deplinei realizări de Sine, și s'a întrupat din iubire pentru creatură ca să ne învețe "libertatea". Când spunem că istoria s'a însuflețit prin Întrupare, nu spunem ca înainte istoria era moartă, dar nu era finalizată. Istoria nu se născuse cu adevărat, era încă într'o stare de semi-gestație, pentrucă nu avea decât perspectiva plană a vieții, și îi lipsea cea ascensională a Învierii. Toată lumea spune azi, și nu fără dreptate că, istoria începe cu primul mormânt. Ceea ce înseamnă că istoria a început când s'a trezit în oameni speranța unui "dincolo".

Speranța inițială a devenit însă evidentă cu Christos. De aceea putem spune că istoria a fost mai întâi a morții cu speranța nemuririi, și după aceea a urmat o istorie a vieții cu certitudinea învierii, la care se ajunge și cu speranța din trecut și cu credința în viitor, într'o împletire permanentă de "logos" și "praxis" inspirate de iubire. De aici se trage și tot optimismul sectelor "progresiste", care uitând că finalitatea vieții nu este viata ca atare, ci viața ca pregătire a Învierii, cu cele mai bune intenții umanitariste ei fac din oameni tot fiare ale "politicei reale", care se și mănâncă între ei ca fiarele.

Credința că suntem făcuți după chipul Dumnezeului care s'a și dezvăluit în chipul nostru vizibil, nu este nici blasfemie, nici "iraționalism". Noi suntem rezultatul unei libertăți ce și-a instituit-o Dumnezeu, care pentru a ne da pilda concretă a acestei libertăți s'a făcut om ca noi, răsvrătindu-Se împotriva prizonieratului în care îl ținea LEGEA, duă ce El din iubire a dat-o pe mâinile oamenilor. Oamenii făcând din LEGE un fel de proprietate a lor, au încercat să facă și din Dumnezeu un fel de proprietate și tiran, rob al unei tiranii care ca orice este negativ nu intră în Ființa dumnezeească. Așa că Dumnezeu S'a întrupat ca să-și reia libertatea de a îmbrățișa toată creația, reîmprospătând LEGEA prin iubire și ecumenicitate. După cum ne-a creat din dorul împlinirii de Sine, El S'a întrupat din iubire pentru noi. Prin întrupare se desăvârșește creatura învățând IUBIREA. În lumina acestei noi manifestări a infinitului, lumea nu mai este redusă la un "obiect de exploatare", ci devine un mijloc tot mai sigur de-a ne apropia din ce în ce mai corcret de Dumnezeire. Aceasta este misiunea și în același timp misterul Întrupării, care ne apropie tot mai mult de înălțare, odată cu epuizarea materialismului modern.

Horia STAMATU

PRIMIREA NAŞTERII DOMNULUI

Dinu CRUGA

Puţini şi rari mai sunt cei care într'adevăr se bucură cu duhovnicească bucurie, de Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos. Mulţimea cea multă a creştinilor, împietrită în cele lumeşti ale lumii, dintre care cel dintâi sunt eu, îşi "aminteşte" de Dumnezeu, dar nu vieţuieşte în El, Îl măreşte pe Hristos, dar nu se străduie să-L nască în ei, Îl laudă, dar nu-L mai întâmpină, Îl ştie coborât în mijlocul lor, dar nu se mai înalţă, întru Înălţarea Lui. De aceea, îi prăznuim Nasterea ca pe un fapt al timpului, dar nu mai ştim nimic de "împlinirea" timpului."

"Cuvântul s'a făcut trup şi s'a sălăşluit întru noi" (Ioan 1:14). Dar aceasta nu înseamnă că a vieţuit doar un timp pentru noi, după cum nici nu s'a făcut trup doar pentru un timp. El a luat de bunăvoie "măsura" trupului însufleţit si a vieţuirii în trup însufleţit, asemenea nouă, ca Fiu al Omului, dar întipărindu-le prin Duhul cel Sfânt cu dumnezeirea Sa, ca Fiu al lui Dumnezeu şi Dumnezeu, s'a sălăşluit pentru toate veacurile şi peste toate veacurile între noi, pentru a ne împărtăşi de dumnezeirea Sa şi pentru a da sălaş vieţuirii noastre în El. Căci Hristos sălăşluieşte totdeauna între noi, pentru ca oricare dintre noi să poată sălăşlui în El. Locul nostru duhovnicesc nu este oriunde, ci în Hristos, timpul nostru duhovnicesc nu este oricând, ci în veşnicia cu care a îmbrăcat firea omenească, pentru a ne face părtaşi, la îndumnezeirea ei. De aceea, Naşterea Domnului nu este doar o zi din calendar, ci taina cea din veci ascunsă şi de îngeri neştiută, care ni se descoperă pentru a o trăi în noi, cu toată fiinţa noastră, ca din lumina şi puterea ei dumnezeiască, să-L naştem pe Hristos, în inimile noastre. Altfel spus, noi nu trebuie doar să "prăznium" Naşterea Dmnului, ca o zi de petrecere lumească, ci s'o primim ca început al naşterii noastre în El. Noi nu ne putem naşte duhovniceşte în Hristos, dacă Hristos nu se naşte, prin harul Său, în noi, umplându-ne de dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sfântului Duh.

În micimea şi păcătoşenia noastră însă, Îl primim, făcându-ne unul altuia

daruri, aducând astfel negustoria și prăvăliile, în rânduiala duhovnicească. Dar bucuria acestor daruri, oricât de sărace sau bogate ar fi ele, n'are niciun înțeles, dacă nu izvorăște din singurul dar de preț: dăruirea de sine față de Dumnezeu și de oameni, așa cum a vădit-o Hristos. Darul din care lipsește Dumnezeu, care S'a dăruit nouă, darul din care lipsește uitarea de sine, dragostea și jertfa, nu este dar. Din pricina acestei opacități întru care rămânem despărțiți de Dumnezeu, sau mai bine zis, întru care nu-L mai cunoaștem, nici trăi pe Cel care, Dumnezeu fiind, a luat firea noastră pentru a rămâne nedespărțit de noi; din pricina umbletului nostru în întuneric, ne-am răcit de acel cutremur, lăuntric și duhovnicesc, în fața covârșitoarei taine a Întrupării Domnului.

Ținta zidirii noastre, după chipul Fiului lui Dumnezeu, este însăși îndumnezeierea noastră. Pentru dobândirea ei, odată cu suflarea harului dumnezeiesc, Dumnezeu a sădit în firea noastră mișcarea spre îndumnezeire. Dar omul dintâi a pus în fața țintei neascultarea, despărțirea și ascunderea de Dumnezeu, folosind puterile și energiile dăruite, pentru dobândirea asemănării cu Dumnezeu, împotriva firii, sfâșiindu-i frumusețea zidită și făcând-o pradă păcatului. Prin aceasta, omul nu numai că a pierdut tensiunea firească, spre ținta îndumnezeirii pentru care a fost zidit, dar n'a mai știut nici calea care duce la îndreptarea firii sale sfâșiate de patimi și păcate. De aceea, în Nașterea Domnului, trebuie să vedem o îndoita dumnezeiască lucrare: mai întâi pe cea a mântuirii, a răscumpărării din robia păcatului, prin care firea este restabilită în starea ei originară și apoi îndumnezeirea omului, prin unirea cea negrăită, cu însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat, de al Cărui trup înviat și de viață făcător, ne împărtășim în Sfintele Sale Taine. Nu vorbim propriu zis de două lucrări, ci de o singură lucrare îndoită, ele nefiind deosebite in Hristos, căci Cel care s'a arătat drept Calea mântuirii este și ținta mântuirii noastre. În el dobândim statornicirea în dumnezeiasca viață a Sfintei Treimi, în care după har, să fim ceea ce după fire este Cuvântul și Fiul lui Dumnezeu; căci El ca Dumnezeu, împreună cu Duhul cel Sfânt, și-a îndumnezeit firea omenească îmbrăcată, pentru ca cei ce se împărtășesc de ea, să fie fii după har ai Tatalui și să li se dea din puterea vărsată în ea, puterea mai presus de fire, a trăirii în Dumnezeu.

Pentru a ne descoperi, prin Sine, Calea îndumnezeitoare a mântuirii, pe care să o poată petrece orice om, Dumnezeu Cuvântul n'a luat într'o clipă, chipul omului deplin, cum ar fi putut s'o facă, ci a binevoit Nașterea ca om, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria. Acum Dumnezeu Cuvântul, spune Păr. D. Stăniloae, "parcurge întregul proces de formare a naturii Sale, de formare a Sa ca om, ca un nou partener de dialog al omului, pentru a parcurge de la început întregul drum al omului, cu excepția inițiativei umane a nașterii... Hristos, ca om, vine la existență asemenea lui Adam, printr'un act de creație dumnezeiască, deci nepătat de păcatul voluptății. Dar pe de altă parte, Hristos rămâne în continuitate și cu succesorii lui Adam, veniți la existență prin nașterea firească" (Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. II, p. 80-81).

Dar toate acestea nu înseamnă că Hristos ne dă mântuirea și îndumnezeirea de-a gata, fără nicio osteneală din partea noastră. Orice osteneală, oricât de mare s'ar socoti, n'ar rodi nici mântuirea, nici înfierea îndumnezeitoare de la sine, căci firea noastră omenească nu are nicio putere roditoare de har. E adevărat că "Împărația Cerurilor se ia prin stăruință și cei ce se silesc pun mâna pe ea" (Matei 11: 12), dar puterea stăruinței și îndrăzneala silinței, vin din împărtășirea și unirea cu Hristos, prin Sfintele Sale Taine. Altfel spus, nimeni nu vine la Tatăl, dacă nu este îmbrăcat în Hristos, dacă nu este Hristos după har, dacă nu se naște în Duh, după asemănarea Nașterii Sale, dacă nu pătimește moartea duhovnicească, după asemănarea morții Sale pe cruce și dacă nu învie, prin Duh, după asemănarea Învierii Sale.

De aceea, se cuvine ca primirea Naşterii Domnului să fie prin post și rugăciune, prin spovedanie și împărtășire, prin jertfirea duhovnicească a ființei noastre, prin blândețea față de aproapele nostru, prin milă față de cel oropsit, prin mărinimia față de cei nevoiași, sau singuri sau uitați, prin uitarea de noi înșine, pentru binele familiei noastre și a străinilor, prin renunțarea la slăbiciunile și viciile noastre și prin întoarcerea noastră la Biserică și Sfintele ei Taine, pentru ca purtându-L pe Hristos, să trăim în lumina cea neînserată a Tatălui Cerersc.

Dinu CRUGA

Revista ***"Solia"*** (The Herald), Jackson, Decembrie, 1993

Desenul: Radu Boureanu. Revista ***"România"***, Anul II, Nr. 12, Decembrie 1937

VERSURI DE CRĂCIUN

Grafica: Radu Boureanu. Revista ***"România"***, Anul II, Nr. 12, Decembrie 1937

Lerui lerui, Doamne ler!...

de **Ion Țolescu**

Peste cline de muscele
de pe-o ramură de cer,
cad petalele din stele…
lerui lerui Doamne ler!

Nici-o frunză nu tresare…
nici un cântec de năier…
Brazii-au amuțit pe zare…
lerui lerui Doamne ler!

Razele din văi se-adună…
Albe mâini de enuper
cresc întinse către lună…
lerui lerui Doamne ler!

Zorile îl vor aduce.
Codru-aşterne lăicer,
Umbra aşteptată la răscruce…
lerui lerui Doamne ler!

Povestesc de El isvoare.
Şoaptele în valuri pier
sub gene de căprioare…
lerui lerui Doamne ler!

A tăcut şi noaptea sură
cu troenii în paner
printre cetini şi răsură…
lerui lerui Doamne ler!

Doarme liniştea pe cale.
Munții toți crapă de ger,
Singur vântul dă târcoale
jos la stână… lerui ler!

Colind

de **Petre Paulescu**

Au venit în bătătură
Pe sub viscol şi ninsoare
Îngerii de peste zare
Şi tot freamătă din gură;

“Colo ‘n staulul sărac
Într’o iesle’n Viclein
S’a născut pruncul divin
Domnul cel de peste veac.

Neamuri glăsuiți în cor
Trâmbițați, sunați din goarne
Că azi s’a întrupat în carne
Regele Veciilor”.

Lerui ler, hai să umblăm
Pe la case de creştin
Să vestim pe cel divin –
Lerui-ler să colindăm.

Colindă

de **Teofil Lianu**

De sub streşini şi din tindă
Să pornim acum colindă,
Că e noaptea, noapte albă,
Liliană floare dalbă.

Vine cerbul prin grădină
Şi la uşă se închină:
N'ați văzut o stea? întreabă,
Liliană floare dalbă.

Vine cel Crai-Nou ş'aduce
Daruri şi de aur cruce

Şi la pomi câte o salbă,
Liliană floare dalbă.

Un luceafăr tânăr spune
Dela prag o rugăciune
Şi s'apleacă, trup de nalbă,
Liliană floare dalbă.

"Bucovina Literară", Anul III, Nr. 82, Duminică 26 Decembrie 1943

Colind

de **Teofil Lianu**

Bucură-Te, Maică-Bună,
Maică în pridvor de lună,
Că Ţi-e drumul dus pe cer
Cale albă lăicer,
Că Ţi-e drumul dus şi 'ntors
Lăicer de in netors.

Bucură-Te, Maică-Sfântă,
Pasăre de crin îţi cântă,
Pasăre galbenă'n cioc
Pe creangă de busuioc,
Pasăre aripi de nalbă
Pentru cale pânză albă.

Bucură-Te bucuria
Holdelor şi melodia
Apelor strălucitoare,
Arborilor de răcoare,
Dobitoacelor şi pâinii
Ierburilor şi ţărânii.

Bucură-Te între stele
Şi luceferi şi zorele,
Şi luceferi şi câmpii
Şi ogoare aurii,
Între arbori grei de rod
Cale de argint şi pod.

Bucură-Te, mândră floare
Că Ţi-e Fiul trup de soare
Trup de soare, trup de rouă
Trup de mânăstire nouă
La culesul zorilor
La poalele florilor.

Noaptea Sfântă *)

de **Vasile Militaru**

Trâmbă albă de lumină, din adâncuri s'a răsfrânt,
Ca să lege'n noaptea sfântă, tainic, Cerul de pământ.
Şi prin trâmba luminoasă, mii de îngeri albi de sus,
Roi, cântau deasupra ieslii unde s'a născut Iisus!...

Prunc în scutece sărace, cu săracii prunci la fel,
L-au găsit pe El păstorii, – cei dintâi crezând în El,
Iar când se 'nchinau ciobanii Celui ce venea 'ntre plângeri,
Auzeau cum cântă'n slavă glasul miilor de îngeri...

Păcătoasei lumi El vine, - Împărat fără Palate,
Să domnească prin iubire, isbăvind-o de păcate, -
Împărat născut pe fânul aşternut deasupra humii,
Pentru ca'n genunchi să-I cadă Împăraţii toţi ai lumii!...

Şi, deasupra ieslei sfinte, când a vrut în zări să stea,
Luminoasă călăuză Magilor, o mare stea,
Au pătruns în micul staul, cu smeritul lor alai,
Şi-au îngenunchiat la Domnul, dela răsărit, trei Crai...

Închinatu-s'au cu daruri: aur, smirnă şi tămâie,
Celui ce din Cer venise, omenirea să mângâie,
Şi-au purces a da de veste lumii, cei trei Magi, pe urmă, -
Că născutu-s'a Păstorul cărui lumea va fi turmă!...

Dar ei n'au ştiut să spună că Iisus va şti ce-i plânsul,
Că va suferi cum nimeni n'a mai suferit ca Dânsul,
Că, pentru iubirea-I sfântă ce din ceruri o aduce,
El va fi vândut de Iuda şi-apoi răstignit pe cruce!…

*) -A nu se confunda cu poezia autorului ce poartă titlul omonim (vezi N. Niță - *“Crăciun în Exil”*, 2014).

Colind

de **Vasile Militaru**

Bună dimineaţa la Moş Ajun, Române-frate,
Din brazda căruia mereu străinii 'şi fac palate!...

Colindători cu doruri mari, cu stele 'n suflete şi 'n gând,
Venim la tine, frate blând,
Prin vifor drumul străbătând...

Spurcaţii lupi gonesc în turmă,
Adulmecând a noastră urmă,
Să nu ne lase să-ţi aducem urarea unui trai mai bun,
Dar lupii vor cădea curând, c'avem toţi bâte de alun....
Bună dimineaţa la Moş Ajun !...

E ceru 'ntunecat ca un mormânt
A cărui candelă s'a stins de vânt
Şi crucea-i sub viforniţă s'a frânt...
Prin întuneric, paşii noştri grei
Abia găsesc cărarea spre-al tău sărac bordei...

Si'n timp ce vântu 'n hornuri stă soarta să ţi-o vaite,
Noi, cei goniţi de haite,
La geamul tău, Române, - c'un vis ce vrea să stea
Intruchipând a Tării strălucitoare stea, -
Cântămu-ţi, azi, cu-în gene de lacrămi cald adun:
Bună dimineaţa la Moş Ajun ?...

Române-frate, - astăzi nu-ţi cerem colindeţe,
Ci să ne vii în ceată, cu durde şi sineţe,
Să doborîm toţi lupii ce urlă pe moşie
Şi vor să ne sfâşie !...

Altminteri, mii de haite s'or năpusti pe tine
Şi s'or înfige 'n gâtu-ţi spurcatele jivine,
Şi oasele-ţi trosni-vor în gura lor de fiară,
Şi toţi colindătorii cu stele au să piară...

Ai înţeles, Române din sat şi din cătun ?
Bună dimineaţa la Moş Ajun !...

Colind

de **Aurel Sânger**

În seara de Crăciun am să-ți colind.
De unde eşti, să mă asculți zâmbind.
Chip luminos, să ieşi din ape şi oglinzi
Din neştiut o mână albă să-mi întinzi
Şi să pornim în joc de umbre şi lumini
Prin văile trecutului tăcut, opac,
Pe dealurile 'nzăpezite, prin grădini,
Pe unde umbre diafane se desfac.

Peste hermina timpului, în ritm cochet,
S'alunecăm în pas de menuet.
Să colindăm la case care-au dispărut;
Pe la flăcăi şi fete care nu mai sânt
Decât un fosnet blând de ape şi de vânt,
Pe la bunicii cu stafide şi năut…

Apoi, la o răscruce, pe la cântători,
Ne-om despărți, – în lumi deosebite, călători.

Colind uitat

de **Vasile Voiculescu**

Cântă lin colind
Pe la porţi oierii
Se trezesc zâmbind
Dis din zori boierii.

Flori de cald iatac
Dalbe Jupâniţe
Galeş îşi desfac
A genelor iţe.

Scuturând din bărbi
Smocuri de ninsoare
Trec smeriţii şărbi
Până sub pridvoare.

Scot de sub mintean
Clopot d'acioaie
Şi menesc d'un an
Pricopsit în ploaie.

Rând pe rând îl chiamă
La 'nchinat stăpânii.
Ei ating cu teamă
Caşul dulce-al mânii.

"Azi e pe pământ"
  (Starostele zice)
"Leroi domnul sfânt"
Şi trăznesc din bice...

...Stau în staul jos
Boi vărgaţi cu sânge
Între ei Cristos
Desmierdându-i plânge.

Revista ***"Decembrie"***, Anul I, Nr. 2, Vineri 24 Dec. 1937

Scrisoare

de **Vasile Voiculescu**

Trecem un Crăciun
Cu păcate vechi.
Popa e'n surghiun,
Vântul e nebun,
Palme curg perechi.

Stăm fără povesti
Şi-i prea tristă doina.
Când ni-e dor de veşti
Mai vorbeam de Voina

Dus la Bucureşti.

Altfel niciun sol
N'a mai străbătut.
Doar din gerul gol
Peste noi în stol
Corbi s'au abătut.

Dacă'n iarmaroc
Sfetnicul bolând
Ne-a vândut de-arând,
Oamenii deloc,
Sufletul nu-şi vând.

Grijă n'aveți, nici
Temeri despre noi;
Oamenii de-aici
Ne-am născut voinici
Ştim ce-i un război.

Nu-l putem cu tunul
Nici cu puşca'n mâni,
Însă toți ca unul
Biruim hapsânul
Rămânând Români.

C'o veni o zi
- şi-o țâşni curând -
Când vom auzi
Chiar de ne-ar surzi
Tunul buciumând.

Soarta pe cât ştim
Nu-şi pierde dobânda;
De ne prăpădim,
Noi ne răsădim
În copii izbânda.

Pân'atunci popas
Vechiul ager somn
Că iar am rămas:
Țară fără glas,

Neamul de pripas,
Doar cu nimeni Domn.

Şi cum dam să'nchei
Lăcrămai pe carte...
Dar... am duce-o bine...
Şi aflați departe
Că'n adâncul ei
Țara-i de temei,
Țara n'are moarte.

Cad fulgi mari de noapte și zăpadă

de **Dumitru Ciurezu**

Doamne,
Cad fulgi mari de noapte şi zăpadă
Pe drumuri şi pe satul meu
Şi înţeleg cât poate-un Dumnezeu,
Când mintea mea nu poate să mai vadă.

Se 'ntind chilimuri albe pe uluci
Şi urmele în urma noastră pier
— Un sat uitat între pământ şi cer
Cu-o lume de poveri şi de năluci.

Ce-Ţi putem da din tot ce-avem,
Din simplitatea noastră de catun,
În noaptea asta ninsă de Ajun,
Când stau la geam şi din văzduh te chem.

N'avem decât colinde şi copii
Şi mâinile trudite ce se 'nchină,
Păstrând 'n ele un licăr de lumină
Din soarele ce cură pe câmpii…

«...Buni la suflet
boeri mari
că vă vin
colindători;
cu dogoare

de ponoare
cu troiţe
de hotare;
cu crucuuri
de cocoare
şi cu ramuri
roditoare.

Vestiţi lumea
boeri mari
că venim cu magii 'n sat
să cătăm un împarat;
cu izvoare
noi de soare,
cu plămadă
de ogoare
cu chervane
pe cărare
şi cu must
în zăcătoare.

Gătiţi masa
boeri mari,
c'aducem din spre Rudari
şi vreo câţiva păcurari.
cu mioare
de ninsoare
cu chimire
lucitoare;
cu chetorile
de floare,
şi 'n cavale
sărbătoare.

Puneţi laviţa de-argint,
cu polog de mărgărint,
cu chenare
de izvoare
şi bungete
gânditoare;
c'a svâcnit
o stea 'n cărare
şi-un moşneag

cu barba mare
şi cu fruntea
iertătoare,
a pornit
din casă 'n casă,
cu urări
şi cu odoare...

Ascultaţi boeri în tindă
cum curg zale de colindă,
şi ninsoare
pe cărare
şi lumini
tremurătoare
pe pridvoare...

Doamne,
Prin troene-aleargă tot ce-Ţi dăm
Din sufletul, din arătura noastră.
Coboară-Ţi fruntea blândă pe fereastră
Şi vin în sat cu noi să colindăm.

O mână 'prag, cu colindeţi şi nuci,
Te-o 'ntâmpina curat ca şi pe noi,
Vei aduna credinţe 'n pumnii goi
Ca 'mpărăția Ta de aur să le duci.

Uşor, uşor, să nu te simtă nimeni

de **Dumitru Ciurezu**

Doamne,

Uşor, uşor, să nu te simtă nimeni.
E seară de tăcere, seară 'n casă...
Din străşini noaptea de Crăciun se lasă,
Şi nu vorbeşte nimeni.

Doar ochii Tăi, cu liniştea 'n odaie
Aprind lumina candelii de seară,
Şi-adună blând pe tâmple-o primăvară
De vise mici, rotunde şi bălaie.

O sanie de argint lângă fereastră,
A troenit ninsori de clopoţei...
Şi Tu trecându-ţi mâna peste ei
Îmbrobodeşte cu geana Ta albastră...

Coboară lin al stelelor şirag,
Că mâna Ta întinsă peste prag
A înflorit cu daruri aromite.

Colindă

de **Iustin Ilieşu**

Din alte lumi de mărgărit,
Pe drumuri albe de argint,
Ca razele de lună,
Au coborît spre înnoptat
Trei îngeri, la noi în sat,
S'aducă voie-bună.

Prin ramuri vântul cântă rar,
Tot mai pustiu, tot mai hoinar
Şi fulgii cad în zare.
Colindătorii se opresc
La geamuri albe şi vestesc
Că-i sfântă sărbătoare.

Turnate 'n aur se aprind
Opaiţele rând pe rând
La fiecare casă.
Bătrâni cu sufletul curat
Cu nepoţeii sunt la sfat -
Şi pace grea se lasă.

Cu barba îngheţată tun
Îngârbovitul Moş-Crăciun,
Cu daruri scumpe'n poală,
Împarte sfintele-i comori
Copiilor ascultători
Şi silitori în şcoală.

În Viflaim azi s'a născut
Profetul cel mai priceput:
Măriți-L toţi şi-L lăudaţi,
Nădejdea, bucuria.
În fața lui vă închinaţi.
Căci el este Mesia.

Cad fulgii mari şi e târziu,
La geamuri tot a mai pustiu
Colindă 'n noapte vântul.
Copacii par moşneni cărunţi
Cu părul resfirat pe frunţi
Şi-i alb în zări pământul.

Din alte lumi de mărgărit
Pe căi ţesute în argint
Ca razele de lună,
La uşa micului bordei
Au coborît trei îngerei
S'aducă voie-bună.

Crăciunul

de **A. G. Delafântânele**

Crăciunul vechi, Crăciunul vieții
Plecat în lume după pace,
Împarte'n vraja dimineții,
Nădejdi în casele sărace.

Din sat în sat, din vale'n vale,
Trecând meleag după meleag,
Cu paşii obosiţi de cale,
Soseşte tainicul moşneag.

Aduce soare şi iubire,
Noroc mai mult, mai sfânt, mai lin;
Flori albe, flori de mântuire,
Cu cer mai larg şi mai senin.

Printre zăpezi nestrăbătute,
Pe dealuri şi prin munţii goi,

Cu pletele de vânt bătute,
Dă vreme, vremii de apoi —

Oraşele cu răni pe frunte,
Cu rătăciri şi cu păcate,
Se'nchină neputând să'nfrunte
Moşneagul plin de bunătate.

În satele cu haină nouă,
Trag clopotele lung şi cântă —
Sânt rupte urile în două
Şi roua ochilor se svântă.

Sunt moarte morţile durerii,
S'aprind noi candele pe cer,
Şi toate nopţile vegherii
În noaptea asta sfântă, pier.

Troene mari, nemărginite,
Se'nalţă la poteci, mereu,
Şi'n anii viselor trudite
Se naşte-un om şi-un Dumnezeu.

Copilul mic cu ochi de stele
Surâde inimilor plânse
Şi besnele-aşteptării grele
În vechile colinde-s stânse.

De astăzi, omenirea 'ntreagă
Cu Moş Crăciun se înfrăţeşte,
Că noaptea asta o desleagă
Din ura care-o nărueşte.

Cu paşi trudiţi, cu rouă'n pleoape,
De-atâta lungă rătăcire,
De două mii de ani, aproape,
Aduce'n lume mântuire.

Răsar în viaţa'nfrântă zorii,
Poveştile surâd la geamuri —
Cu Moş Crăciun, colindătorii
Duc pacea sfântă între neamuri.

Revista “***Flori de Crin***”, Anul IV, Nr. 10, Dec. 1935

Seara mare

de **Grigore Bugarin**

Noaptea svârle un prărunc
de nea; nămeţii au crescut;
colindele vestesc un prunc
nou născut.
— Domnului-Doamne.
În lumânări de-opaiţ şi ciob de seu
la căpătâiul micului lui Dumnezeu
veghează satul…
… s'a trezit
în faşa'ntâiului surâs...
Cântaţi !
— Hai Lerui – Doamne, hai...
Credinţele'ncălzesc firavul trup,
Zătoanele de mântuire se destup,
un val de bunătate s'a lăsat
peste văzduh şi peste sat
şi îngeri mici, cu-aripi de nea
au început a colinda:
— Doamne, dăi Domnului, Doamne…
Nădejde nouă'n suflet nou.

Ohabiţa, 1935

Moş Crăciun

de **Mircea Dem Rădulescu**

Moş Crăciun, în seara asta, când soseşti la noi în țară
Cu comoara ta de daruri şi cu datini strămoşeşti,
Te-aşteptăm cu'nfiorare sub lumina legendară
Să ne-aduci ca şi-altă dată taina vechilor poveşti...

Ne vedem, din nou, copii, strânşi la vatra cea străbună,
Lângă focul care'nvie Zâne, Feți-Frumoşi şi Smei...
Prin nămeții de zăpadă, paşii tăi tiptil răsună...
I-auzim... Sunt în ogradă... , daruri multe-aduc cu ei!

Magule din vremi bătrâne, te aşteaptă'n seara asta
Toţi copiii ce visează dela tine sfântul dar...
Unii, poate, nu's acasă... dar şi ei cu dor te-adastă
Şi sunt mulţi feciorii care fac de straje la hotar...

Tu eşti bun din cale-afară, Moş Crăciun... Ei ştiu prea bine...
Prin vâltori de vremi şi vifor tu te vei gândi la toţi...
Le vei aminti o clipă vraja vremilor senine,
Binecuvântând căminul cu bunici şi cu nepoţi...

Şi pioşi, privind în taină spre ferestrele albastre,
Unde înfloresc flori dalbe şi castele din poveşti,
Te-aşteptăm toţi, Moş Crăciune, s'aprinzi steaua Ţării noastre,
Steaua sfânt'a biruinţei şi-a credinţei româneşti...

AJUN

de **M. Avramescu**

Ajun, ce scarmănă lână de zăpadă
peste colindătorii strânşi grămadă
cu feţe bălae,
îmbrăcaţi în sărăcăcioase strae
cu opinci umplute cu pae !
Ajun, ce laşi să poarte vestea sfântă
copilaşii, — ce cântă
prin ger
s'audă îngerii din cer. —
Ajun, ce dai cunună,
săracilor cu inimă bună,
s'o ducă prinos
lui Hristos,
ai făcut să plângă un bunic
ce şi-o amintit, decând era mic !
Ajun, ce'mparţi prin sate, prin vale
în cale
prin case sărace,
pe lângă jale
şi-amar ,
„Pace”
şi „Har”,
omoară puţine, din multele patimi

şi şterge-ne ochii de lacrimi !
Adu lumii-aminte
de vremile bune
de mai înainte
cu mai multe şoapte sfinte !
Şi fă ca pe întinsuri să răsune,
glas de rugăciune !
Ajun, pe un val de vânt,
s'aude un cânt :
„Lerui Doamne, flori de măr,
„Grăim vouă adevăr ;
„C'astăzi s'a născut
„Cel făr de' nceput
„Închinaţi-vă acum
„Şi aşterneţi-I în drum
„Flori de măr şi flori de crin
„Florile dalbe, Amin!"

Revista **"Luceafărul"**, Timisoara. Anul I, Nr. 12, Decembrie 1935.

CRĂCIUN

de **Constantin Goran**

Mi-au bătut doi îngeri la fereastră'n noapte
Şi'n cântări de zurgălăi, mi-au grăit în şoapte
Îngeraşii mei bălai: "Scoală, nu ştii oare
Că în cer se-aprind făclii - şi e sărbătoare?
Scoală-te să cânţi cu ei, căci e noapte sfântă,
Când născut-a Prunc slăvit, Maica Preacurată;
De departe au făcut cale luminată
De o stea, cum n'a mai fost alta printre stele,
Cu trei magi, trei regi, purtând straie'n aur grele.
Pruncului s'au închinat magul şi păstorul;
Iar în cer pornir'atunci îngerii toţi, corul:
"Slavă Domnului din cer, slavă şi mărire,
Noi plecăm ca să purtăm sfânta-ni vestire".
Şi-au plecat atunci doi îngeri, cu-aripile albe,
Şi s'au dus, purtând în păr, floricele dalbe.

Sonatină pe motiv de colind

de **Yvonne Rossignon**

Şade Maica Domnului
Maică tânără şi albă.
Ca o iarbă, ca o nalbă
Pe sub pomii raiului,

Şi în poală-albastră ţine
Prunc bălan de muşeţel
Vin miroasele şi-albine
De prin scorburi şi din cel

Mai pierdut ştiubei, şerbeturi
Galbene de chihlimbar
Îi aduc; şi cu cofeturi
De stamine în pahar.

Vin arhangheli albi de crini
Şi lalele legănate —
De paşi moi de fluturi lini
Cu atlasuri îmbrăcate.

Prunii floarea-şi încălţară
Ca să suie nesimţit
Cu târlici uşori de seară
Drumuri albe de cuţit.

Fluturii abia adie
Şi-i fac umbră şi-i fac boare
Pruncului de păpădie,
Şi-abia cutezau să zboare.

Vin din rânduiala morţii
Ierburile şi gândacii,
Îngerii din straja porţii
Şi zodiacul şi copacii.

Vin culorile să-l vadă:
Una mare-a fost în viaţă,

Alta'n lume-a fost zăpadă,
Alta cer de dimineaţă.

Alta ochi de căprioară,
Alta iarbă şi şopârlă,
Alta miez de lăcrimioară,
Una brazdă, una gârlă.

Numai roşul stă şi plânge
Sânge-a fost şi-a fost făclie
Ochi de jar care se stânge.
Morţilor lumină'n glie.

Numai roşul nu cutează
Să se-apropie că-l ştie
Maica sfântă; ea veghează
Căpătâi de veşnicie.

Revista ***"Gând Românesc"***, Anul VI, Nr. 1-2, Ian.-Feb. 1938

Colind

de **Ion Ţolescu**

Veni rândul iernii grele
Să ne-aducă rod din cer
Şi zăpezi pe drumuri rele
I-aşternură läicer.

Şi-o adastă la răscruce
Clipa vieţii trecătoare
Să cadă ce i-o aduce
Rod din cer cu Caru Mare.

Cu făclii adastă'n umbră
Şi cu candeli la troiţă
Clipa vieţii care umblă
Cu văl de mironosiţă.

Adastă frunza pe cale,
Munţii toţi crapă de ger…
Numai vântul dă târcoale
Jos la stână… Lerui Ler.

(Din *"Nopţi cu Sânziene"*, Madrid 1978)

Ce s'aducă Moş Crăciun

de **Nicu Dracea**

Barba-i albă sloi de ghiață
Vine bunul de la târg
Iar' nepoții sar de sârg
Şi de el s'agață.
Toți de-avalma mi-l întreabă:
N'ai văzut pe Moş Crăciun?
Cum să nu! am să vă spun,
Dar' să fiți de treabă
Pe departe mi-i apucă
Şi începe a-i iscodi
Fiecare ce-ar dori
Moş Crăciun s'aducă.
Cărți, păpuşi, ostaşi călare,
Cal de lemn! se 'ntrec strigând.
Singură 'ntr'un colț visând
Tace fata mare.
Bunul către ea se 'ndreaptă
Pe sub barbă surâzând
Şi-o întreabă 'ncet şi blând:
Puiul ce-mi aşteaptă?
Ea roşeşte, stă la preget,
Râde moşul răutăcios:
Ştiu c'aştepți pe Făt-Frumos
Şi-un inel la deget.

"Libertatea", Madrid. Anul V, Nr. 45-46, Nov.-Dec. 1955

Colindă de Crăciun

Sub doi meri şi sub doi peri,
Lerui Doamne, lerui ler,
Este-un pat închiiţel.
Da' pe pat cine-i culcat?
Domnul Christos împărat.
Da' pe pat ce-i aşternut?
Scorţar negru mohorît,
Cu strâmţe până'n pământ.
Şi la cap
Floare de mac,
La părete
Păun verde,
La picioare
Trei pistoale;
La marginea patului,
Coroana 'mpăratului.

"Semne", I, Nr. 9-10, Nov.-Dec. 1961, Paris

Lerului, ler, lerului...

de **Nicolae Niţă**

Stea aprinsă străluceşte
Sus pe ‘naltul cerului,
Dela Viflaim porneşte
Lerului, ler, lerului.

Stea aprinsă apărut-a;
Magi vestesc pământului
Că Maria azi născut-a,
Lerului, ler, lerului.

Şi-a născut din Duhul Sfânt,
Pruncul Betleemului

Într'un staul, suspinând,
Lerului, ler, lerului.

În locaş necunoscut
De Irodul locului,
Neştiut şi nevăzut,
Lerului, ler, lerului.

Lângă iesle, pe lăicer,
Pruncul încălzit de boi,
Înfăşat pe-un velicer.
Lerului, ler, lerului.

Iar Maria îl desfată;
Cerul Betleemului
Sfântă cale luminată
Lerului, ler, lerului.

Şi de când cu vestea mare,
Anunţând Naşterea Lui,
Colindeţe, colindioare
Lerului, ler, lerului.
…………………………...
La căsuţa cu lumină
Sub icoana prinsă 'n cui,
Doi bătrâni încet se'nchină,
Lerului, ler, lerului.

Colind

de **Sergiu Cristian**

Zările s'au frânt pe creste
Cu un cântec din poveste
Şi-au adus în dar viori
La pitici colindători.

Lerui ler
Pe drum de cer.

Am venit din patru zări
Călători
La cântători
Să v'aducem în cămări
Cântec zăbrelit de ger,
Lerui ler.

Şi-am adus în ochi solie
Dinspre zori
Luminători,
Că luceafăr va să vie
Peste ţări, pe drum de cer,
Lerui ler.

Lerui ler,
Pe drum de cer
Vin în zori
Colindători
Cu luceferi lumânări.

Revista *"Sfarmă Piatră"*, Anul IV, Nr. 145, 21 Decembrie 1938

Colind

de **CRIDIM** *(Christea N. Dimitrescu)*

Venit-am, ca să colindăm -
Şi bună dimineaţa să vă dăm…
Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Uitaţi-vă, toţi, pe ferestre -
Şi ascultaţi
Colindele măestre!

Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Vedeţi câmpii, coline alb-albastre,
La fel cu sufletele noastre…

Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Lăsaţi
Cetatea grea
A somnului.
Şi ascultaţi
Colindele de Naşterea
Cea sfântă-a Domnului!

Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Că s'a născut, pe-acest pământ,
Copilul cel mai scump şi sfânt!
Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Că s'a născut
Copilul Dumnezeu
Mai luminos
Şi mai plăcut
Şi mai frumos,
Decât frumosul curcubeu!

Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe...

Şi bunii şi părinţii şi nepoţii
Veniţi, să ne 'nchinăm cu toţii!

Sculaţi,
Domniţe şi boieri!
Florile dalbe…

Revista *"România Eroică"*, Anul V, Nr. 5-8, Sept.-Dec. 1941

COLIND

de **Vasile Posteucă**

Nicadorilor

S'a desprins o stea din cer,
Numai lamură de ger,
Să vă'ngâne sub zăvor
Pârguit colind de dor.
Lerui Doamne Ler.

Lespezile reci topesc
Trei rubine ce-amintesc
Colț de rai cu şes şi munți,
Țară'ncinsă sub trei frunți,
Verde măr domnesc.

Pe potică de cătun,
Sprijinit în băț de-alun,
Prin zăhaturi de troian,
Ca în fiecare an,
Umblă Moş Crăciun.

Licurici, -opaițul chior
Pe prichici lângă cuptor,
Plânge mama şi o soră
Un crâmpei de auroră,
Dorul mamei dor.

Tu, mândrețe de fecior
Ca stejarul codrilor!
Beau străinii după plac
Sânge cald de neam sărac,
Dorul mamei dor.

Flori plăpânde de prier,
Îngeri de copii ne pier,
Ni-i necazul fără glas
Şi ni-i traiul de pripas,
Lerui Doamne Ler.

Trei haiduci cu braț de fier,

Toți în țundre de oier,
Ard în gândul lor de foc
Un luceafăr de noroc,
Lerui Doamne Ler.

Gând viteaz se zbate'n ei.
Pieptu-i colțuros de stei ;
Sub prăsea pumnalul strânge.
Sete aprigă de sânge
Şi pornesc toți trei.

Cale verde sub destin,
Spre luceafăr cristalin,
Țară nouă, țară mare,
Numai cer şi sărbătoare,
Dalbe flori de crin.

Crud şi pizmător Irod,
Suflet numai smârc şi glod,
Le retează drumul drept.
Gâlgâit de sânge'n piept,
Urlet de zăvod !

Printre gratii de rugină,
O cărare de lumină
Peste beci de mucegai
Înspre-o țară verde'n strai,
Floare de sulcină.

În priviri, un curcubeu
De pământ şi jertfe greu,
Căpitan trimis spre glorii
Din străfunduri de istorii
Şi de Dumnezeu.

Duc arhangheli către cer
Imnul oştilor de fier,
Marş de sânge şi victorii
Înspre culmi de 'nalte glorii.
Lerui Doamne Ler.

Revista **"Iconar"**, Cernăuți. Anul I, Nr. 4, Decembrie 1935

Colindă pentru viteaz

de **G. Dem Teodorescu**

Ler-oi-ler !
Prin cei nouă munți,
între nouă brazi,
umblă nouă frați
şi cu Oanea zece,
care-i şi întrece,
mi-i şi stăpâneste
şi mi-i vătăjeşte.

Domnul Mihnea-Vodă
poruncă-i dădea,
astfel îi zicea:
Vătafule Oanea,
fă atâta bine
şi vin pân'la mine,
să te ospătez
şi să-ți cuvântez
două-trei cuvinte
ca mai înainte.

Ci vătaful Oanea
întâi se'ntorcea
spre cei nouă frați
din cei nouă brazi
şi-atât le-agrăia:
Voi, nouă fârtați,
de mine-ascultați!
Acolo de-om merge,
vedeți ce se drege,
dar caii nu-i dați
la cei comişei,
arme l'armăşei,
papuci la ciocoi, -
c'a fi rău de voi.

Însă nouă frați
din cei nouă brazi
geaba-l ascultau,

nu-l înțelegeau:
la curți de-au ajuns
caii şi-au întins
la cei comişei,
arme l'armăşei,
papuci la ciocoi.

Doar vătaful Oanea
la masă că sade
precum i se cade,
cu calul de frâu,
armele-i la brâu.
În picioare sta,
bea şi ospăta,
când cel Mihnea-Vodă
grăi şi strigă:

Voi nouă portari,
zăvoare la uşi!
Zece ciohodari,
tăiați nouă brazi,
cu vătaful zece,
sama, că-i întrece!

Dar vătaful Oanea
numai cât ce-aude
la masă tresare
şi sare călare
cu stânga pe frâu,
dreapta-i e la brâu,
paloşul, de-l scoate
şi la porți abate:
câte nouă sfarmă,
toate de aramă,
taie cei portari,
iama'n ciohodari;
scapă-şi nouă frați
din cei nouă brazi
şi cu sine zece,
fiindcă mi-i întrece.

Mihnea-Vodă-Rău
astea de vedea

de înger slăbea,
mi se răsgândea
şi-astfel cuvânta:
Vătafule Oanea,
nu-ți vărsa sângele
de-mi tăia slugile,
că ne-or trebui
şi mie, şi ție, rar,
la zile mari,
ziua lui Crăciun,
ori la Bobotează,
când popii botează,
lumea'ncreştinează.

Sus vătaful Oanea!
fie-mi sănătos!
cu frați, cu surori,
cu părinți,
cu Doamnă frumoasă,
cu coconi voioşi
şi cu noi cu toți!

Din "Poezii populare române", Bucureşti, 1885

Colindă

de **C. Miu-Lerca**

Sus pe cer de gând curat,
steauă nouă s'a 'nălțaț.

Şi pe raza stelei noi,
Dumnezeu coboară'n noi.

Suflet, mag , neostenit,
pe cărări de râu, pornit,

du-I în dar colindele,
datinile-aprinde-le.

Revista ***"Înnoirea"***, Arad. Anul I, Nr. 7, 15 Decembrie 1937

Moş Crăciun

de **Nichifor Crainic**

Moş cu barba de zăpadă,
Fără daruri, moş sărman,
Tinereţea ta grămadă
N’o s’o vadă
Nici ăst an.

Torc păianjenii sub grindă,
Ţara-i fără de băieţi, -
Nu-ţi mai vin cu ceata’n tindă
O colindă
Să-i înveţi.

De cu seara’naripaţii
Îngeri nu mai cântă prin
Singuraticele spaţii
Şi-aşteptaţii
Nu mai vin.

Plânge biata gospodină,
Braţele în gol se’ntind,
Nu e ceară de-o lumină,
Nici făină
De-un colind.

Tu, cel vesel de-altădată
Strângi pustiul ăstui an
La colinda’ndătinată
Fără ceată,
Moş sărman.

Gârbov pribegeşti prin sate,
Te strecori pe la oraş,
Gemi pe ziduri de cetate
Dărâmate
De vrăjmaş.

Cu tropare şi podobii
Faci popas într’un cătun,

Sgribulit la gura sobii
Plângi ca robii,
Moş Crăciun.

Plângi încet! Stă la ulucă
Paznicul sub coif de fier
Şi e'n stare, Moş-Nălucă
Să te ducă
Prizonier!

Oaspeţi cu azur în gene

de **Nichifor Crainic**

Oaspeţi cu azur în gene şi zăpadă sub opinci
Se iviră la fereastră cu colinde şi tilinci.

Fraged cântec şi subţire – înfloriri de ghiocei -
Umbre mari ţineau isonul tăinuite după ei.

Îmi părea că'n zvon de aripi şi miros de tămâier
În colindă mi se'ngână pui de om cu pui de cer.

Şi cântară şi urară şi plecară ca un dor,
Strălucea un puf de înger, risipit pe urma lor.

Şi era o pace albă ca zăpada şi era
O sfieală, ce din stele până'n inimi tremura.

Bacii lepădară grija, astăzi lupii ţin ajun:
Porumbeii nu visează vânt de uliu căpcăun.

Şi zăvozii din ogradă să mai lărmuie se tem,
Boii rumegă cu botu'n ieslea de la Betleem.

Aţinteşte-ţi lung urechea ca s'auzi bătrân pământ:
Sus, în leagăn prins de stele, gângureşte Pruncul sfânt!

Cânt de luceafăr...

de **Horaţiu Ionescu**

Lerui-Ler cu mâini de ghiaţă,
noaptea ninge flori de nea
Peste cerul frunţii mele,
fulguind, colindă-o stea…

Şi în mantie de spumă,
magi cărunţi cu-argint în păr,
au pornit în cor de îngeri,
Lerui-Ler, floare de măr.

Lerui-Ler, cântarea sfântă
a'ncetat în zarea 'naltă.
Trei luceferi lin colindă,
faţa lunii, ca pe-o fată…

"Glasul Nistrului", Anul II, Nr. 68, 25 Decembrie 1943

Colind

de **Vasile Posteucă**

Scoală neam din depărtare,
Şi te uită colea'n zare:
S'a aprins steaua cea mare,
Şi-o duce Domnul prin ger,
Cu toţi îngerii din cer,
Lerui, Ţară, Ler…

Iar în loc de blând colind,
S'aud codrii vechi doinind,
Dela Nistru până'n Pind,
Că nu-i pace, nici mălai,
Câtu-s satele din plai,
Lerui, colţ de rai…

Că grâul de dor subţire,
Pascu-l hoardele sibire;

Pasc sufletul neamului,
Lăcustele iadului,
Lerui, Doamne, Lui…

Țara scumpă miorea,
Sta'n genunchi şi se ruga
La măicuța Precista,
Cu Pruncul alăturea…
Şi râdeau păgâni mişei,
De plânsul şi jalea ei,
Lerui, Doamne, Lei…

Iată steaua sus răsare,
Dela Tisa până'n mare,
Şi nu-i stea ci mândrul soare,
Că-a venit moarte din cer,
Pentru cruntul temnicer,
Lerui, Țară, Ler.

(Exil)

FOLCLOR

COLINDE DIN BĂRĂGAN

Colind (I)

Mă uitai în deal pă mare
florile dalbe,
tare vine-o corăbioară
florile dalbe
Corăbioara ce-mi aduce?
Şase jidovi d'ăi bătrâni,
cu bărbile pân la brâu.
Corăbioara-mi mai aduce
p'Isus Hristos mititel
mititel şi 'făşețel,
înfăşățel în flori de măr;
nu mi-l duce să mi-l crească
şi mi-l duce să-l muncească:
munca 'ntâia ce-l muncise,
pahar d'amar îi dăduse;
munca doua ce-l muncise,
pă cruce mi-l răstignise,
cu piroane-l pironise.
Veniți Sfinți, veniți părinți
veniți din toate părțile,
citiți voi Sfinți pă cărți albe
cetiți Vineri şi Sâmbătă
Duminecă pân'la prânz.
Peatra 'n patru s'a crăpat,
în slavă s'a înălțat.

Serafim Ionescu

(Cules din satul Ileana, județul Ilfov în 1878)

Colind (II)

Vine Ghiță tinerel
p'un cal murg şi bididel,
cu şaua de argințel
cu scările val de fer
cu biciu cu măciulie;
sări cer, sări pământul,
sări poarta soarelui.
Soarele nu fuse-acasă
şi fuse la lungă coasă,
să-mi cosească fân cu flori
să-mi aibă de sărbători.
Calu de mână mi-l luară,
în grajd de peatră mi-l băgară,
cu proptele gălbenele
se primblă boeri prin ele,
cu streşini de busuioc,
busuioc verde pă masă
rămâi gazdă sănătoasă.

Serafim Ionescu

(Cules din satul Ileana, județul Ilfov în 1878)

D'ale cui aceste case

Colind din Bărăgan, județul Ilfov

D'ale cui aceste case?
D'ale cui aceste case?
Florile dalbe
D'ale cui aceste case?
D'aşa'nalte minunate *(bis)*
Prin afară văruite *(bis)*
Prin năuntru zugrăvite.
Zugrăvite visuri scrise *(bis)*
Visuri scrise, mese 'ntinse.
Dar la masă cine şade *(bis)*

Şade gazda cestor case.
Nu şade ci mi se'nchină. *(bis)*
C'un pahar de vin în mână.
Mâna dreaptă pe-o găleată *(bis)*
Din găleată ce răsare?
Busuiocu popilor, *(bis)*
Izma creaţă'a babelor.
Şi rugii unchieşilor *(bis)*
Şi rugii unchieşilor.
Trandafir flăcăilor. *(bis)*
Şi scaeţii fetelor.
Florile dalbe.

Notă - După primul vers al fiecărei strofe, se zice: *Florile dalbe*

În vârfuri la nouă meri

Colind din Bărăgan - variantă

În vârfuri la nouă meri
Arde nouă lumânări
Dă-i Domnului, Doamne.

Pică nouă picături
Trei de vin şi trei de mir.

Trei de apă limpejoară
Să facă de-o băişoară.

Dar în ea cine se scaldă
Scaldă bunul Dumnezeu.

Se scaldă se iordăneşte
Cu apa se limpezeşte.

Cu sfânt mir se mirueşte
Cu vinul se'mpărtăşeşte.

Notă - După fiecare fiecare vers se repetă: *Dă-i Domnului, Doamne*

Sus, în vârf, la nouă meri

(variantă - folclor din Bărăgan)

Sus, în vârf, la nouă meri,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Îmi ard nouă lumânări.
Sus îmi arde, jos îmi pică.
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Pică nouă picături.

Trei de mir şi trei de ceară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Trei de apă limpejoară.
Dar în apă cin' se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se jupân Crăciun.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
După el cine se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se Sfântul Vasile.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
Mai la urmă cin' se scaldă,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Scaldă-se Sfântul Ion.
Se scăldară, se 'mbăiară,
Oi lerului dai, lerului Doamne,
Cu sfânt mir se miluiară.
Să trăiţi întru mulţi ani!
Oi lerului dai, lerului Doamne,
La anul şi la mulţi ani!

Colindiţă, colindiţă

Colindiţă, colindiţă,
Zgâie ochii pe poliţă,

Că e carne şi cârnaţ,
Scoală gazdă şi ni-l daţi !

Colindița

Din Muntenia

Colindița nu-i mai multă
Să trăiască cine-ascultă
Sus la ceruri o'nălțam
Şi la gazde o'nchinăm.

O'nchinăm cu veselie
Şi cu mare bucurie
C'am ajuns seara de-ajun
A bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus v'am înălțat
Ce-am ştiut noi v'am cântat
Să rămâneți sănătoşi
Sănătoşi şi bucuroşi.

C'am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă
Sărbătoarea lui Hristos
Să vă fie de folos.

Am plecat să colindăm

Din zona de sud-vest a Bărăganului

Am plecat să colindăm,
Domn, domn să'nălţăm,
Când boierii nu-s acasă,
Domn, domn să'nălţăm.

C'au plecat la vânătoare,
Să vâneze căprioare,
Căprioare n'au vânat,
Ci-au vânat un iepuraş,
Să facă din pielea lui
Veşmânt frumos Domnului.

Colind de fată mare din jud. Constanţa

Cules de I. G. Dimitriu

La tulpina, la doi meri,
    Leroi, Doamne, mărului,
Sunt doi meri mari, minunaţi,
De tulpină depărtaţi
Şi de vârfuri aplecaţi.
La tulpina merilor
Este-un pat mare 'ncheiat,
Cu scândurele de brad,
Cu picioarele de fag;
Iar pe pat ce-i aşternut
Prohat[1)] verde mohorît,
Iar la capul patului
Pernişoară gălbioară;
Iar pe pat cine-mi şedea?
Şade Ana, doi ochi negri;
Şi nu şade cum se şade
Şi coase şi chindiseşte[2)]
De-un guler şi de-o batistă.
Gulerul a fratelui
Batista a 'mpăratului.
Şi 'mpăratul nu-i acasă
Şi e dus la vânătoare,
Să vâneze-o căprioară;
Căprioară gălbioară.
Ca s'o ia de soţioară,
La anul şi la mulţi ani.

(Auzit dela Maria Mosor, din
Com. Dorobanţu-Constanţa)

1) – Prohat – velinţă de lână aşternută pe pat

2) – Chindiseşti – coase cu migăleală

La ciulina de fântână

COLINDĂ AUZITĂ ÎN CIUMEGHIU — BIHOR

La ciulina*) de fântână
Este-un rar de păcurar
Păcuraru fluera
Toate oile 'nturna
Numai oaia cea mai mică
Sta în loc şi suspina
— Ce suspini tu oaia mea
— Da io cum n'oi suspina
C'am avut doi puişori
Şi i-a 'nvăţat sburători.
Puişorii au sburat
Pe chemniţă la 'mpărat
Şi i-au prins şi i-au legat
Şi 'n chemniţă i-a băgat.

Puişorii s'au rugat
Să-i lese până 'n ocol
Să vadă pe tata lor

Puişorii s'au rugat
Să-i lese până 'n uliţă
Să vadă p'a lor măicuţă.

*)____
- Stână.
După fiecare vers urmează Flori d'alba de măr.

Revista ***"Crişul Negru"***, Anul I, Nr. 3, Beiuş, Decembrie 1936

Colind

Ieşit-o, Doame ieşit
Vânători d'a lui Crăciun
Corinde-mi Doamne.*)
Tăt vânară cât vânară
Câtă fu zua dă vară

Dă vară până sară.
Când fu colea mai sub sară
Mândru cerbuţ ce-şi vânară
La picioare-i d'argniţăl
Şi la coarne-i d'aurel
Şi pă părui surucel
Coardă arca şi l sâgete
— „Petre, Petre arcaş mare
Nu păzi moartea me tare
Că nu-s fiară de vânat
Ce maica m'o blăstămat
Să fiu fiară sfântă 'n codru
Nouă ani şi nouă luni
Şi p'atâtea săptămâni
Când acele 'mplini-oi
Jos la Ţară vini-oi
Chei în brânci io prindi-oi
Biserici deschide-oi
Clopot micuţ tragi-oi
Sara-oi trage vecernie
Miază noapte istroghie
Zori dă zuă lăturghie
Slujbă mândră slugi-oi
Slujbă mândră, cine-ascultă
Da o-asculta maica sfântă
Cu cosiţă dăspletită
Pustă Fiu sfânt slobozâtă.

Culeasă dela Costea Mitru de 74 ani din Cărăsău, Bihor
D. COLŢA

*)____
După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne"

Revista *"Crişul Negru"*, Anul I, Nr. 3, Beiuş, Decembrie 1936

Colindă

Mândră steaua răsare
Nime 'n lume n'o vide
Numa doi trei filozofi
Suindu-să înălţându-se

Jos în slavă lăsându-să
Corinde-mi Doamne*)
Luară-să dusără-să
După steagul stelei-i
Cându-şi fuse la un loc
La un loc pârdă mijloc
Pârdă curtea lui Irod
Steaua sta şi da sălta
Filosofii 'n curţi intra
Şi-şi deteră d'a cerca
Dă 'nt'o sobă în alta

Şi Irod îi întreba
— „ Ce cercaţi voi filosofi"
— Noi cercăm c'am auzit
Că s'a născut Fiul Sfânt
S'o ist cer p'aist pământ"
— Daţi după el şi-i aflaţi
Şi viniţi şi- mi spuneţi mie
Ca şi mă 'n chin şi io lui"
Luară-să dusără-să
După steagul stelei-i
Cându-şi fuse la un loc
La un loc pă dânt'on loc
Pârdă curtea lui Crăciun
Lui Crăciun celui bătrân
Steau sta şi d'asălta

Filozofii 'n curţi întră
Şi-şi deteră d'a cerca
Dânt'o sobă în alta
Şi pe fiu sfânt îl afla
Micuţel, înfăşeţel

Faşe d'albă dă mătasă
Scutecaş dă bumbăcaş
Legănaş dă păltinaş
Ploaie caldă, dă mi-l scaldă
Neaua ninge şi mi-l unge
Suflă vântu după vale

Şi ni-l scâlcie mai tare
Suflă vântu după deal

Dă mi-l scălcie mai rar
Suflă vântu după şes

Şi mi-l scâlcie mai des
Şi-l luară şi'l dusără
Ia la târg la Târlova
Înghi- i târg în tăte zile
mai ales Duminecile
Târg mândru ce-şi târguiră
Două trei măgi dă tămâie
Şi două trei dă făclie

Şi 'nco smirnă dă ce scumpă
Le dete la Fiu în brâncă
Iar maica dân grai grăie
Cinstească vă Dumnezeu

Iaca pă voi filosofi
Cum cinstiţi voi fiul meu.

Auzită dela Costea Mitru de 74 ani din Cărăsău, Bihor.
D. COLȚA

Revista *"Crişul Negru"*, Anul I, Nr. 3, Beiuş, Decembrie 1936

*)____
După fiecare vers se repetă „Corinde-mi Doamne"

Colind de Crăciun

Bihor

Pe cel câmp cu flori frumoase.
Grea turmă de oi se lasă,
Corinda mi-i Domn
Dar la oi cine-i păstor?
Dumnezeu cu soţul său
Cu toporu 'ncolţura
Toate oile 'ntruna
Cu flueru şuera
Numai pe una mioară
Şi-aceea mai târzioară,
"Mânce-vă focu de oi,
"Pe cine-aş d'afla la voi,

"Bună plată i-aş plăti :
"La Crăciun un colac bun
"La Ispas un mieluţ gras.
"De când sunt pe-aici prin munţi
"Barba-mi bate la genunţi,
"Musteţile-mi rump braţele
"Să le bată pe vâlcele
"Ca să pască agârcee
"Să le bată pe ogoare
"Ca să pască tămâioare.
"Rămâi gazdă sănătoasă
"Să plăteşti corinda noastră
"C'un colac mândru, frumos,
"Din pieliţa lui Cristos.
"Rămâi gazdă vesel bun
"Cum îi ziua lui Crăciun."

Colind transilvan

Colo'n josu mai în josu
Florile dalbe,
Este-un Mănăstir frumosu,
Da'n Mănăstir cine şade
Florile dalbe.
Şade, şade Maica sfântă
C'un păr galben despletit
Cu lacrimi până'n pământ.
Vine-o dalbă păsărea.
Păsărea sufleta mea
Ce veste mi-aduci din ţară
Veste bună, nu prea bună
Că Fecioara Maria
Tăt umblă din casă'n casă
Că i-o vint vremea să nască.
Şi-o născut un fiu frumos
L-o numit Domnul Cristos.
Şi-o născut un fiu curat
Ce-i peste lume 'mpărat.

Colindă din Ţara Moţilor

De când Domnu s'a născut
Şi pământul l-a făcut
Şi ceriu l-a ridicat
În patru stâlpi de argint
Și mai mult l-a împobodit:
Tot cu stele mărunțele
Şi'n mijlocul stelelor
Luce luna
Cu lumina,
Soarele,
Cu razele
Ce-am văzut, Doamne, pe-acolo:
Oamenii cei spovediți,
Ca nişte pomi înfloriți.
Oamenii nespovediți,
Ca nişte bufteni pârliți.

Culegere de Florea Florescu

...şi din Maramureş

Steaua de sus răsare
Ca o taină mare,
Steaua lui Hristos
Răsare frumos
Steaua străluceşte
Şi lumii vesteşte
Steaua luminează
Şi adeverează
Că astăzi curata
Prea nevinovata
Feciora Maria
Naşte pe Mesia
În țară vestită
Vifleiem numită.
Magii cum zăriră
Steaua şi porniră
Mergând după rază

Pe Hristos să-l vază
Şi dacă sosiră
Îndată-l găsiră
La dânsul intrară
Şi se închinară
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite
Luând fiecare
Bucurie mare.

(Spusă de Stanca Gh., 29 ani, Cuhea-Maramureş, 1935).
Culegere de Florea Florescu

Ziarul ***"Axa"***, Bucureşti. Anul IX, Nr. 43, 25 Decembrie 1940.

Colindă din Şanţ - Năsăud

De mult a venit de Sus
Păstorul nostru Iisus
Şi prin lume a umblat
Oi pierdute a căutat
Să le ducă la izvoară
Ca de sete să nu moară.
Oile n'au ascultat,
Cu capul s'au ridicat
Cu coarnele l-au împuns
Apă şi sânge a curs.
Păstorul nostru cel bun
S'a dus la ceruri de-atunci
Şi poruncă ne-a lăsat
Oilor ce-au mai rămas
Laolaltă să se adune.
Cu toate să se 'mpreune,
Că peste puținică vreme
Va veni ca să le cerne:
Să le-adune într'o grădină
Ca să-şi afle hodină.
Lupul să nu le mănânce
Tâlharul să nu le strice
Şi Domnul sfânt le va păzi
Şi nimica n'or păți
Şi va fi în viitor

Numai o turmă şi-un păstor.

După care se urează:

Să trăiţi, să ‘mbătrâniţi
Belşugul să-l stăpâniţi
Să ‘nsuraţi, să măritaţi
De toţi să vă bucuraţi.
Fini, fine să cuprindeţi,
Strănepoţii să-i vedeţi.
S’ajungeţi cu bucurie
Anul care va să vie
An bun din bătrâni
Noroc la plug
Roade ‘n belşug.

Culeasă de C. D. Gib

Ziarul ***“Axa”***, Bucureşti. Anul IX, Nr. 43, 25 Decembrie 1940.

Colindă

(din judeţul Aradului)

Fica gazdei mi-se scoală
Pe obraz frumos se spală ;
Şi curat mi-se îmbracă
Şi lui Domnul Sfânt se roagă.
Şi cu cânţile pe mână,
Merge iute la fântână,
La fântână, la făget,
Unde apa curge’ncet.
Cum se 'duce, vine'ndată
Şi grăeşte'ngrijorată :
— „Ce-i, măicuţă dragă,
La fântâna cea de peatră !!!
Trei puiţi, de porumbei,
Nu te poţi uita la ei".
— „Alelei, puicuţă dragă,
Dac'aşa-i, nu-i lucru şagă.
Scoate masa cea din casă
Şi pe masă grâu revarsă ;
Peste grâu colac de grâu,

Pe colac inelul tău.
De-or fi numai porumbei
Vei vedea ce-o fi cu ei!
Grâul, numai l'or mânca,
Mai departe vor sbura.
Şi de-or fi colindători,
Ne-or cânta la cântători
Şi colacul l-or lua,
Mai departe vor pleca.
Iară de-or fi pețitori,
Pețitori colindători, —
La inel vor lăcomi.,
Şi pe tine te-or peți".

Culeasă de Emil Monția

Revista ***"Înnoirea"***, Arad. Anul I, Nr. 7, 15 Decembrie 1937.

Colindă

(tot din județul Aradului)

Sfântă dragă Duminecă.
Tot poporul cuminecă.
Toți cei răi şi cu păcate,
Toți la dânsa pot străbate.
Numai Iuda, deavol mare,
Nici decum intrare n'are,
Căci păcatul lui cel negru,
A întunecat şi ceru.
N'are pe pământ iertare,
Şi nici pic de alinare.
Banii ca să nu i-i fure,
Merse Iuda în pădure,
Să găsească un lemn, c'arginții,
Să-i ascundă, bată-l sfinții.
A găsit un goron mare,
Rău scobit printre crengare
Iuda'n goron s'a suit,
Dar nu bine a nimerit.
Căci în scorbură-un tâlhar,
Credea, Iuda că-i jandar.

De grumaz l-a apucat,
Iuda'n jos cum a picat
Într'o crengă s'acățat.
Ş'aş'a stat tot spânzurat,
Până ferea i-a crăpat,
Hoitu lui cel necurat
Corbii negri l'au mâncat,
Ş'a lui negru, greu păcat
Astfel crunt s'a răzbunat.
Şi te, Domn bun, veseleşte,
Căci colinda nu mai este.

Culeasă de Emil Monția

Revista ***"Înnoirea"***, Arad. Anul I, Nr. 6, 1 Decembrie 1937.

Colinde

(din județul Someş)

I.

Coborît-a, coborît,
Maica Sfântă pe pământ
Să nască pe Fiul Sfânt.
Şi-o umblat din casă'n casă
Nime'n casă nu o lasă.
Iar colea de către seară,
'Ntr'o poiată s'aşezară.
Când pe Fiul Sfânt năştea
Caii fierele rodea
Maica Sfânt' aşa zicea :
„Fire-ați voi cai blestemați,
De mine, de Dumnezeu
Mai tare de Fiul meu.
Voi în veci să n'aveți saț,
Numa'n ziua de Ispas
Şi-atuncea vreme de un ceas".
Luatu-s'o, dusu-s'o,
La staulul oilor.
Când Fiul Sfânt îl năştea,
Mieii tare tropotea,
Maica Sfânt' aşa zicea :

„Fire-ați voi oi blestemate
De mine, de Dumnezeu
Mai tare de Fiul meu".
Lâna pe voi să nu stee,
În tot anul să vi o ieie
Să umble din mână'n mână,
Şi s'o spele la fântână.
Luatu-s'o, dusu s'o,
La grăjduțul boilor
Când Fiul Sfânt îl năştea,
Boii mândru-l aburea.
Maica Sfânt' aşa zicea:
„Fire-ați voi boi alduiți
De mine, de Dumnezeu
Mai, tare de Fiul meu :
Pân' plugarii or dormi,
Voi îți sta şi-ți odihni
Pân' plugarii or mânca,
Voi îți sta şi-ți rumega".

II

Umblă Maica după Fiu,
Raza soarelui plângând,
Tot cătând şi întrebând:
„N'ați văzut pe Fiul Sfânt?"
— Ba noi şi de lam văzut
Poate nu l-am cunoscut.
„Că pututu l-ați cunoaşte,
Că pe fața Fiului
Scrisă-i raza Soarelui".
— O Maică de-a fost aşa
Noi ți-om da o veste rea;
Că-i la poartă lui Pilat,
Răstignit pe un lemn de brad.
Maica plânge şi se'nfrânge
Inima-i alină'n sânge.
Şi de-acum până'n vecie
Christoase Mărire Ție.
Lăudat Domnul să fie.

Culese de Aurelia Bucşa
în Ciceu-Negrileşti, jud. Someş

Revista ***"Înnoirea"***, Arad. Anul I, Nr. 7, 15 Dec. 1937 — 1 Ian. 1938

Ia sculaţi voi boieri mari

(Se cânta în timpul primului război mondial sub iobăgia maghiară).

Ia sculaţi voi boeri mari!
Florile dalbe,
Ia sculaţi Români plugari!
Florile dalbe,
Că vă vin colindători
Noaptea pela cântători
Şi v'aduc pe Dumnezeu
Să vă mântuie de rău,
Dumnezeu adevărat,
Soare 'n raze luminat.
Tristu-i satu 'n sărbători
Fără cântec de feciori,
Fără jocuri, fără hori,
Numai lacrămi şi *hiori* *).
O, Isus al nostru scut
Care'n iesle te-ai născut,
Dă-ne'n lume pace iară
Că-i prea mult amar în ţară
Şi ne scapă de duşmani
Că-s prea mulţi copii orfani.

*) Fiori

Ici în zori...

(Colind din judeţul Dâmboviţa)

Ici în zori, ici în grădină,
Mere cu florile dalbe.
Sunt doi meri într'o tulpină
Mere cu florile dalbe.
La tulpină depărtaţi,
Mere cu florile dalbe.
La vârfuri încornoraţi,
Mere cu florile dalbe.
Iar în vârful merilor,
Mere cu florile dalbe.

Este-un leagăn de mătase,
Mere cu florile dalbe.
Împletit în viţe şase,
Mere cu florile dalbe.
Dar în el cine se vede,
Mere cu florile dalbe.
Pruncul sfânt cu maica şede,
Mere cu florile dalbe.
Ici în zori, ici în grădină,
Mere cu florile dalbe.

După dealul cel mai mare

(Colind din Moldova)

După dealul cel mai mare
Răsărit-a mândrul soare.
Mândrul soare nu era,
Ci era o mânăstire,
Cu pereţii de-alămâie
Şi cu uşa de tămâie.
Dar într'însa cine şade?
Moş Crăciun cu Moş Ajun
Cu barba de ibrisim,
Cu mustăţile de fân.
Moş Ajun îi tot spunea:
"Mergi, Crăciun, la împărat,
Că-i târziu şi-a înnoptat".
Ce ne-aduce Moş Crăciun?
Tot ce e frumos şi bun.

Astă seară-i seară mare!

(Colindă din jud. Muscel, satul Găneşti).

Astă seară-i seară mare
Domnului şi Domn din cer *)
Dar de ce e seară mare?
Este seara lui Crăciun
Lăsată de Domnul bun.
S'a născut un fiu din maică,
Fiu de maică făr'de taică

Dar unde mi l-a născut?
Unde locul i-a plăcut.

Tot în ieslea boilor,
Ori în târla oilor
Dar cu ce mi l-a 'nfăşat?
Faşe dalbă de mătase
Împletită'n cinci şi'n şase
A venit Sfântu Ion
Mi l-a luat, l-a botezat
Dar unde l-a botezat?
Tot în râul lui Iordan.

Dar numele cum i-a pus?
Tot Iisus Christos, Iisus.
Dar cu ce l-a dăruit?
Cu ceru şi cu pământu.
Ceru ca să mi-l privească
Pământul să stăpânească.

*) Se repetă la fiecare vers: *Domnului şi Domn din cer*.

Jur în jur de-această masă

Jur în jur de-această masă
Este-o masă de mătasă

Oi, lerui Doamne

Dar la masă cine şade?

Şade Domnul Dumnezeu
Cu doi sfinţi în jurul său

Oi, lerui Doamne

Al doilea colţ de masă

Şade Pătru, sfânt Sânpetru
Ş'al treilea colţ de masă
Şade Ion, Sântion

Ş'al patrulea colţ de masă
Şade şi jupânul gazdă
Tot închină c'un pahar

C'un pahar galbin de ceară.
Din fundu' paharului
Strigă spicul grâului:

"Io pe unde mă rodesc
Toată lumea-o 'mbogăţesc"
Din creasta paharului

Strigă viţa vinului:
"Io pe unde mă ivesc
Toată lumea-o 'nveselesc"

Din toarta paharului
Strigă floarea soarelui:
"Io pe unde mă rodesc

Toată lumea-o 'ncălzesc"
Din buza paharului
Strigă floarea mirului:

"Io pe unde mă rodesc
Toată lumea 'ncreştinesc"
Rămâi gazdă sănătoasă

Ca colinda de frumoasă,
Tu găzdoaie, vesel, bun
C'ai ajuns sfântul Crăciun.

Colindiţa

Colindiţa nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă!
Sus la ceruri o'nălţăm
Şi la gazde o'nchinăm.
O'nchinăm cu veselie
Şi cu mare bucurie,
C'am ajuns seara de-Ajun
A bătrânului Crăciun.

Sus, mai sus vom înălţa,
Ce-am ştiut noi v'am cântat.
Să rămâneţi sănătoşi,
Sănătoşi şi bucuroşi!
C'am ajuns ziua cea sfântă
Când colindele se cântă.
Sărbătoarea lui Cristos
Să vă fie de folos!

Sus, boieri

Sus, boieri, nu mai dormiţi,
Vremea e să vă treziţi;
Casa să vă măturaţi
Lerui ler,

Şi masa s'o încărcaţi
Lerui ler.

Că umblăm să colindăm
Şi pe Domnul căutăm;
Din seara Ajunului
Lerui ler,

Până 'ntr'a Crăciunului
Lerui ler.

Căci s'a născut Domn prea bun
În locaşul lui Crăciun;
Căci s'a născut Domn frumos
Lerui ler,

Cu numele lui Cristos
Lerui ler.

Ziurel de ziuă

La poartă la Ţarigrad
Ziurel de ziuă
Şade-un fecior de'mpărat

Cu păruţu' retezat
În cârjuţă rezemat.

Unde s'a născut Hristos,
Mesia, chip luminos

Sus în deal la Galileu,
Lăcaşul lui Dumnezeu,

Mititel înfăşeţel,
În scutec de bumbăcel.

Pogorît-a, pogorît

Pogorît-a, pogorît
La mulţi ani cu bine
Dumnezeu pe-acest pământ,
În mijlocul satului
La casa bogatului:
"Bună sara, om bogat.
Gata-i cina de cinat?"
"Gata-i, gata, nu-i de voi,
Că îi de boieri ca noi".
Dumnezeu s'o mâniat
Şi de-acolo o plecat

La marginea satului
La casa săracului:
“Bună sara, om sărac,
Gata-i cina de cinat?”
“Gata-i, gata, -i puţinea
Pofteşte şi dumneata la ea”
Dumnezeu s’o bucurat
La masă s’o aşezat
Din care pâine tăia
Domnul la loc o creştea,
Din care pahar bea,
Domnul la loc îl umplea
Şi-aşa o lăsat Dumnezeu
Să colind tot neamul meu,
Şi-aşa o lăsat Precesta
Să colind toată lumea.

Bună dimineaţa la Moş Ajun!

Bună dimineaţa la Moş-Ajun!
Ne daţi,
Ori nu ne daţi?

Bună dimineaţa!
Daţi-ne colindeaţa.
Bună dimineaţa
La Moş-Ajun,
Daţi-ne
Un colac bun.

Bună dimineaţa la Moş-Ajun!
Boi, vaci,
Cai, oi şi porci.
Sănătate
Bogăţie,
Că-i mai bună decât toate,
La mulţi ani cu sănătate!

Bună dimineaţa la Moş-Ajun!
Că-i mai bună a-lu Crăciun
Miei şi purcei
Fuge baba după ei
Alune
Că-s mai bune!
Nuci
Că-s mai dulci
Colăcuți
De cei molcuți.

Bună dimineaţa lui Moş-Crăciun!
Dați-mi şi mie un colăcel
Să vă fie vaca cu vițel
Purceaua cu purcei
Şi căţeaua cu purcei.

Sângerelul soarelui

Sângerelul soarelui
Pe ninsoare când răsare,
Nu mi-e soare răsărit,
Ci un pom mare 'nflorit.
Vara pică de 'nflorеală,
Şi iarna de'nbobоceală.
Nu mi-e pomul înflorit,
Ci mi-e pluguşor pornit.

Toată ceata creştinească...

Toată ceata creştinească
Astăzi să se veselească
C'o stea mare s'a ivit
Sus, la mândrul răsărit.

Şi strălucea cu tărie
Vestind marea bucurie.

Că veşnicul Dumnezeu
A trimis pe fiul său

Să se nască'n Viflaem
Precum prorocit avem
Şi să-i facă mântuire
De la veşnica pieire.

Lui Adam celui căzut
Cu tot neamul de demult
Şi cu-a Lui celui cel sfânt
Următori a lui nepoţi.

Mântuirea se vesteşte
Precum steaua străluceşte,
Sus la sfântul răsărit
Sfânta lege s'a ivit.

Legea sfântă-a Domnului,
Mântuirea omului.
La apus şi miazănoapte
Era întunerec foarte

Iar la răsărit lumina
Sfânta lege, rădăcina,
Sădită de Dumnezeu
Prin cel iubit fiul său.

Astăzi Mesia cel sfânt
S'a născut jos, pe pământ
Şi asta ne-a dovedit
Trei crai de la răsărit.

Aur, smirnă şi tămâie
S'au adus cu bucurie
Şi cu smirnă s'a'nchinat
Cerescului împărat.

Păstorii ţin mărturie
C'au văzut ce va să fie
Şi-aleargă ca să vază
Ce s'arată atâta rază.

Şi-l aflară înfăşat,
Pruncu'n iesle îi culcat,
Iar Maica sa preacurată
Lângă El stă supărată

Căci în Viflaem oraş
Nu şi-a căpătat sălaş
Şi-a născut pe fiul sfânt
În iesle, jos, pe pământ

Irod marele'mpărat
Foarte rău s'a supărat
De vorba celor trei crai,
S'a făcut un mare vai.

Dar şi Iuda cel viclean
S'a făcut mare duşman
Vrând pe Hristos, fiul sfânt
Să-l piardă de pe pământ.

Pe toţi pruncii i-a tăiat
Ce împrejur a aflat,
Dar Tatăl sfânt minunat
Pe Hristos l-a apărat

Căci un înger a trimis
De-a spus lui Iosif în vis
De-a lui Irod cuget rău
Spre Fiul lui Dumnezeu.

Şi de-acum prin vecie
Mila Domnului să fie
Tuturor de-o bucurie
Şi de-o mare veselie.

Moş Ajunul

A bătut la uşa noastră
Până'n ziuă Moş Ajunul,
Să ne-aducă veste nouă,
Cum că mâine e Crăciunul.

Am tras repede zăvorul,
De la uşa din pridvor
Şi intrând uncheşu 'n casă
Ne-a urat noroc şi spor.

A nins vremea peste moşul
Şi e barba de zăpadă,
Ca omătul ce se-aşterne,
În troiene prin ogradă.
Iar pe umeri deopotrivă
Cu povara cea de ani,
Într'un sac cu daruri poartă
Jucării şi gologani.

Lângă vatră ni s'aşază
Şi cu drag ne povesteşte
Basmul sfânt a celui care
Toata lumea cârmuieşte.
Basmul naşterii slăvite,
A copilului Hristos,
Care lumii răsărit-a
Soare nou şi luminos.

Apoi moşul ne sărută
Şi ne 'mparte gologani,
Iar copiii, roată 'n juru-i,
Îi urează "La mulţi ani!"
Şi se duce Moş Ajunul,
Cel cu barba de zăpadă,
Revărsând noroc şi daruri,
Din ogradă în ogradă.

Lerui Ler

Sus pe cerul înstelat
Mândră stea s'a arătat
Şi cu flori de măr în mână
Se coboară peste stână
Lerui Ler.

Într'un grajd sărac de lemn
Din cetatea Betleem
Într'o iesle'n rece scut
Domnul lumii s'a născut
Lerui Ler.

Celui care-adus lumină
Şi peste acest pământ
Pace de la Domnul Sfânt
Lăudând pe cel din cer
Lerui Ler.

Iar de către răsărit
Trei regi, trei magi au pornit
Lui Mesia de se'nchină,
Steaua Domnului lumină
Lerui Ler.

Noi umblăm și colindăm

Noi umblăm şi colindăm
Măruț, mărgăritar
Pe la uşi de mari boeri
Dar boerii nu-s acasă
Că-s în codri la vânat.
Ei vânară cât vânară
Zi de iarnă până 'n seară
Şi nimic nu împuşcară
Numa' un pui de căprioară.
Întins-au puşca să-l împuşte
Şi săgeata să-l săgete.
Hohaho, nu mă 'mpuşca
Măruţ mărgăritar
Că eu nu-s cine gândeşti.
Eu-s Ionu Săntionu,
Nănaşul lui Dumnezeu
Şi cumătru lui Sân Petru.
Ori ne daţi, ori nu ne dați
O bucată de cârnat,
Ori ne spuneţi că n'aveți,
Nu ne tineti sub păreţi,

Că e anul prea sărac
S'a gătat făina 'n sac.

Colindul vitelor

După dealul cel mai mare
Ler Doamne, Ler
Este-un iezer şi-un pârău
Şi se scaldă Dumnezeu.
Tot se scaldă şi se 'ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?
Nu-i mai bun ca calul bun
Că te duce şi te-aduce.

Iar se scaldă şi se 'ntreabă:
Ce-i mai bun pe-acest pământ?
Nu-i mai bun ca boul bun,
Că răstoarnă brazdă neagră
Şi revarsă pâne albă.
Ce-i mai bun ca oaia bună
Că ea vara te hrăneşte
Şi iarna te încălzeşte.
Nu-i mai bun ca stupul plin,
Şi ceară de lumânare.
Ce-i mai bun ca sănătatea
Că ea le 'ntrece pe toate,

Ler Doamne, Ler.

Pe luncile viilor

Pe luncile viilor
Lilion, şi-al nostru Domn
Multe ploi că au plouat
Şi luncile le-au spălat
Mândre flori au răsărit.
Dar la flori cine culege ?
Mărioara, fată dalbă
Ca să-şi facă o cunună.

Şi s'o poarte sănătoasă,
Sănătoasă şi voioasă.
Să-mi trăiţi, să-mi văcuiti
Şi ca pomii să 'nfloriți
Şi ca pomii să 'nfloriți
Şi ca ei să 'mbătrâniti.
Să fii gazdă veseloasă
La astă colindă-a noastră
Să trăiască stăpânii,
Să-si însoare flăcăii.
Să trăiască gazdele
Să-şi mărite fetele.

Dumnezeu și Sfântul Petru

Coborît-a, coborît
Flori dalbe
Domnul sfânt pe-acest pământ
Dumnezeu, şi sfântul Petru,
Dumnezeu
Şi soţul său
De cu zori şi până'n seară
Pe-o scară dalbă de ceară,
La mijlocul satului
La casa bogatului.
- Gata-i cina om bogat?
- Gata, gata pentru noi,
Nu pentru calici, ca voi.
Dumnezeu cu soţul său
Se luară şi plecară
La capătul satului
La casa săracului.
- Bună seara om sărac,
Gata-i cina de cinat?
- Gata-i gata, putinea,
Poftim Doamne lângă ea.
Dumnezeu şi sfântul Petru
Se luară şi plecară
Şi aşa îl d'întrebară:
- Uite Petre 'n stânga mea,
Spune-mi mie ce-i vedea?

- Văd casa bogatului
Chiar sub talpa iadului
În cuțite
Ascuțite...
- Uite Petre 'n dreapta mea,
Spune-mi mie ce-i vedea?
- Ce văzui mă bucurai:
Văd casa săracului
În mijlocul raiului
Stând cu mesele întinse
Cu făcliile aprinse.
... Se luară şi sburară
Sus la cer se ridicară.

Sculaţi plugari

Sculaţi plugari nu mai dormiţi
Hai lerui ler
Vremea e să vă gătiţi [bis]
Casa să vă măturaţi
Şi masa să vă'ncărcaţi.
Noi umblăm şi colindăm
Şi pe Domnul lăudăm
Din seara ajunului
Până'n cea-a Crăciunului.
Nu vă fie cu bănat
C'am venit la colindat,
Să fie cu mulţumire
C'am ajuns aceste zile.

Domn din ceriu

De când Domnu' s'a născut
Domn din ceriu
Şi pământu' l-a făcut
El bine l-a priponit
De patru stâlpi de-argint.
Şi cerul l-a'mpodobit
Tot cu stele mărunţele
Şi cu luna printre ele,

Cu soarele strălucind
Tot pământul luminând,
Pe oameni înveselind.
Fire-ai gazdă sănătoasă,
Sănătoasă, veseloasă,
Cumu-i colinda frumoasă.

Colindă

Aseară pe'nserate, fecioara Maria,
În Viflaiem cetate, călătorind venea.
Şi fiind obosită, locaş îşi căuta,
În Viflaiemul mare, nimenea n'o primea.
Atunci Sfânta fecioară, din Viflaiem ieşea,
Şi intrând într'o poiată, de vite poposea.
Şi între dobitoace, pe fânul cel scrumos,
Născu Sfânta fecioară, născuse pe Cristos.
Micuţul Isus plânge, Maria îl mângâia,
Nu plânge prea iubite, căci tu cunoşti lumea.
Căci lumea asta mare, prin tine s'a zidit,
Şi în această noapte, nimeni nu te-a primit.
Sculaţi creştini degrabă şi-aduceţi un prinos,
Şi-i faceţi loc la masă, micuţului Cristos.
La fiecare casă se-aud colindători,
Colinda lor frumoasă, răsună până'n zori.

La râtu lui Rusalim

Colo'n jos si mai în jos,
La râtuțu cel frumos,
La râtu lui Rusalim,
Grea turmă de oi se vede!
Da la oi cine-mi pândeşte?
Pânde-mi bunul Dumnezeu
C'un brâu roşu de 'mpărat,
Cu flueru 'nferecat,
Cu'n topor încolțurat,
Şade dânsul răzămat.
Fluier zice, turma 'ntoarce,

Este-o oaie, peste-o oaie,
Nu-mi iernează, ni-mi verează.
Rupa' o Dumnezeu ş'o zis:
-Lăsa-oiu pă voi – oi,
Că-s alb ca şi voi.
- Mai trude, mai nevoie,
Că şi noi te-om dărui;
La Sângeorz cu'n miel frumos,
La Ispas cu'n drob de caş.
Şi de-amu până'n vecie,
Mila Domnului să fie
Tuturor spre bucurie.

Revista "*Vers*", Anul IV, Nr. 4, Octombrie - Decembrie 1954.

Soli din cer

Soli din cer,
Sfinţi îngeraşi,
Se cobor
La păstoraşi,
Daruri scumpe aducând
Şi pe Iisus preamărind;
Azi la Betleem,
Azi la Betleem.

Revista "*Vers*", Anul IV, Nr. 4, Octombrie - Decembrie 1954.

E X T R A

COLINDE DIN ÎNCHISOARE

Colind

Cerul și-a deschis soborul
- Leru-i, Doamne, Ler -
și-au pornit cu plugușorul
îngerii din cer.

Merg cu plugul de oglindă
și de giuvaer,
toți luceferii colindă,
- Leru-i, Doamne, Ler -

Patru heruvimi în haine
albe de oier
răspândesc în lume taine,
- Leru-i, Doamne, Ler -

N'au venit cu grâu la poartă
ci au rupt din ger
stele mari, ca să le'mpartă,
- Leru-i, Doamne, Ler -

Singur tu aștepți în tindă,
suflete stingher,
nesosita lor colindă,
- Leru-i, Doamne, Ler -

Nici un înger nu mai vine
fâlfâind mister,
să colinde pentru tine,
- Leru-i, Doamne, Ler –

Radu GYR (varianta prescurtată a colindului; mai jos, cu titlul şi versiunea originală).

Colind ceresc

Cerul și-a deschis soborul
– Lerui, Doamne, Ler –
au pornit cu plugușorul
îngerii prin cer.

Merg cu pluguri de oglindă
și de giuvaer,
toți luceferii colindă,
– Lerui, Doamne, Ler –

Vântul suflă cu lumină
– Lerui, Doamne, Ler –
în buhai de lună plină
legănat în ger.

Patru heruvimi cu glugă
albă de oier,
sub ferești colinde'ndrugă,
– Lerui, Doamne, Ler –

N'au venit cu grâu la poartă,
ci au rupt din ger
stele mari ca sa le'mpartă,
– Lerui, Doamne, Ler –

Și'n Gustar cu roade grele
– Lerui, Doamne, Ler –
va fi câmpul cer de stele
tolănit sub cer…

Numai tu aștepți în tindă
– Lerui, Doamne, Ler –
suflete fără colindă,
și fără Prier.

Nici un cântec alb nu vine
fâlfâind mister

cu o stea şi pentru tine
– Lerui, Doamne, Ler –

Radu GYR (ziarul *"Buna Vestire"*, Anul I, Nr. 250, 25 Decembrie 1937).

Ziurel de ziuă

Tot mai arde cerul sus
- Ziurel de ziuă -
peste ieslea lui Iisus
- Ziurel de ziuă -

Vitleeme, colț de rai,
- Ziurel de ziuă -
îngeri palizi încă ai?
- Ziurel de ziuă -

Alb și fraged Vitleem,
- Ziurel de ziuă -
în ce vis să te mai chem?
- Ziurel de ziuă -

Steaua sfântă de Crăciun
- Ziurel de ziuă -
din ce praf s'o mai adun?
- Ziurel de ziuă -

Lacrimi mari pe cer s'aprind,
- Ziurel de ziuă -
prin tristeți de foc colind
- Ziurel de ziuă -

Pentru 'nsângeratul mag
- Ziurel de ziuă -
pune, Doamne, spini pe prag
- Ziurel de ziuă -

Și acoperă cu lut
- Ziurel de ziuă -
Vitleemul meu pierdut
- Ziurel de ziuă –

Radu GYR - trecut de cenzură - "Universul literar", Anul LI, Nr. 49, 20 Dec. 1942

Noapte de Crăciun

Ieşim ca nişte cârtiţe din hrubă
În care picuri grei de apă cad.
În faţa porţii ne aşteaptă dubă
Să ne transporte undeva 'n alt iad.
Îngrămădiţi pe coridor de-a valma,
Păşim în gând cu semnul sfintei Cruci.
Ne 'mproaşcă cu ocara şi sudalma,
Cordoanele de cerberi politruci.
Şi, înşfăcându-ne cu lăcomie,
Ne-nghite duba ca un căpcăun.
În tot oraşu-i linişte pustie,
În noaptea asta tristă de Crăciun.
Sub streaşina cu ţurţuri şi cu vată,
Nu mai vibrează glasuri argintii.
Dintr'o copilărie 'ndepărtată
Răsună 'n noi colindele târzii.
Nu-şi mai vesteşte nimeni bucuria
Că s'a născut în noaptea asta Crist.
Doar îngerii îi cântă 'n cer solia
Crăciun amar, însângerat şi trist.
Copiii azi se roagă sub icoane
Să le aducă Moş Crăciun în zori,
Mălai, în locul pungii cu bomboane,
Şi taţii îngropaţi în închisori.

Ionel ZEANĂ

CRĂCIUN 1951 *)

Crăciun o mie nouă sute-cinci-zeci şi-unu,
Crăciun amar cum încă nu mi-a mai fost nici-unu', -
De ce-ai venit în viaţă-mi, ăst an, atât de trist,
Tu, zi a bucuriei cu naşterea lui Christ?

Au pentru ce păcate ce nu mi-le ştiu încă
Vru soarta-mi să mă afli în temniţă adâncă?
Cine-a fost scris ca – astăzi - tu, Sărbătoare Naltă,

Să mă găseşti în lanţuri cu-atâţia laolaltă?
Şi către cine glasul să mă ridic să strig
Că'n ocna mea e foame, şi lacrimă, şi frig?

Cine mi-a scris osânda şi pentru care vină:
Din Steaua-ţi luminoasă acum să n'am lumină?
Să n'am nici o fereastră la care să-mi stea
Colindători cu marea şi luminoasa Stea,
Vestindu-ne ca'n anii trecutului frumos
Că azi, în ieslea sfântă, ni s'a născut Hristos?...

De ce azi, fără stele ne-a fost sortit să vii
Să ne găseşti sub lanţuri cu zecile de mii,
Flămânzi, cu gene ude, prin ocne'ntunecoase,
Cu frig hain de moarte în suflete şi'n oase?...

Ce vânt ne-a smuls de-acasă pe toţi, ce duh nebun,
Să nu ne mai găsească la vetre „Moş Crăciun",
Ci muţi, cu jalea'n inimi, prin hrube negre-foarte
Şi despărţiţi de lume ca nişte duşi în moarte?

O, „Moş Crăciune", iată, eu mi-te văd, stingher,
Cum trist la toţi închişii priveşti dintr'un ungher,
Cu lacrimile'n gene că eşti aşa sărac
Şi n'ai adus la nimeni măcar câte-un colac!

Dar ce văd, Moş Crăciune? Au te-ai luptat cu vântul,
Sau lupi turbaţi de foame ţi-au sfâşiat veştmântul?!

În spate, plin de daruri, tu nu-ţi mai ai desagul
Şi, prefăcut în cârjă, abia-ţi mai porţi toiagul!
Eşti plin de sânge, iată! Au ce neam fără lege
Putu să jefuiască desaga ta, moşnege?...

Ce ticălos din lume, cu inimă aspidă,
A tăbărât asupra-ţi şi-a vrut să te ucidă?!
Au nu cumva-i aevea ce văd, făr-a fi vis:
La fel cu noi închişii eşti şi tu închis?
Dar nu!... Mărire Celui Născut spre-a fi dat Crucii,
Tu'n veci nu poţi fi'n ocnă închis cum vor năucii!...

Ci'ntocmai ca un înger ce'n lume când vrea vine,
Vezi şi pe cei din ocne, vezi şi'n a lor cămine:
Cu-a lacrimilor ceaţă în ochii plini de vis,

Îi vezi pe-ai lor şi-auzi-i vorbind de cel închis...

Îl tot mereu aşteaptă, cu sufletu'n risipă,
Ca el s'apese clanţa să intre'n orice clipă,
Dar în zadar aşteaptă să li se umple pragul,
Că nici azi de la ocnă nu li se'ntoarce dragul,
Iar pentru el paharul cumva de se ridică,
În vinul dus la gură, şi lacrămile pică!

Ai vrea, cu-ai lui la masă, ca alte dăţi să stai,
Dar tu n'ai nici desagă, nici daruri să le dai...

Te-ar întreba micuţii de'nchişii lor părinţi,
Iar tu, fiindu-ţi milă, ar trebui să-i minţi,
Spunând lor că: „tăticul veni-va... poate mâine
De unde-i dus s'aducă micuţilor lui pâine",
Când ştii că mulţi din pruncii cu viaţa'nfometată
N'or mai putea să-şi vadă „tăticul" niciodată!...

Apoi cobori în ocne sub jalea ce te-apasă...
Îl vezi pe fiecare gândind la cei de-acasă,
Că fiecare vede cum dornici îl adastă:
Măicuţa lui, copiii, sărmana lui nevastă,
Şi nu ştii, Moş Crăciune, sărac fără colaci,
Nici tu nu ştii, mai bine cam cum ar fi să faci:
Să fugi în noapte-afară?, la'nchişi să mai rămâi?,
Că nu poţi pe nici unul măcar să mai mângâi...

Au adormit sărmanii, şi-acum în miez de noapte,
Visând, ei nume scumpe rostesc cu drag în şoapte
Şi'ntind ale lor braţe în gol, ca să-şi agaţe
De gâtul lor pe dragii ce li se aruncă'n braţe,
La mângâieri doar visul mai dându-le azi dreptul,
Pe când de dor, aevea, la toţi le geme pieptul!...

Şi ieşi tiptil ca hoţii din hruba fără soare
A celor fără vină ce zac în închisoare,
Ca hohotele tale să ţi le poarte vântul
Pe-aproape jumătate din cât e tot pământul...

Vasile MILITARU

*)______

- Poezie compusă în închisoare, confiscată cu ocazia percheziției din 8 Ianuarie 1959...

Colind

E târziu şi prin zăbrele
Ochii mi-i arunc
Noapte sfântă, azi, sub stele,
S'a născut un prunc.

Bolta e bătută'n cuie
De luceferi, sus,
Ce pe ea încet se suie...
S'a născut Isus.

Peste lume se întinde
Albul mătăsos
Vin speranţe să colinde...
S'a născut Christos!

Din vol. **"Poeme din închisori"** - Editura ***Drum***, Madrid, 1970. Ediţie îngrijită de Vasile Posteucă şi Nicolae Novac.

Linu-i lin

Colindăm flămânzi şi goi
În pridvor de gând.
Anii cern zăpezi pe noi,
Vise aprinzând.

Refren: *Linu-i lin, cântăm la geam*
Noi colinde pentru neam.

Zac la uşă drugii grei,
Rănile ne dor,
Lanţurile-s clopoţei,
Ruga noastră-i cor.

Magii merg, tustrei, acum
Către Vicleim.

Numai steaua noastră-i scrum,
Drumul nu-l mai știm.

Doamne, mâna să-Ți întinzi
Peste robii Tăi,
În adâncuri să ne-aprinzi
Stea de vâlvătăi.

Vom porni din închisori
Fulguiți de nea,
Ca s'ajungem până'n zori
Lângă ieslea Ta.

Drept tămâie-am pregătit:
Lacrimi grele'n căni,
Aur - lanțul ruginit,
Smirnă – sânge'n răni.

Suferința vom uita
Sub cerești lumini,
Serafimii vor cânta
Încărcați de crini.

Inimile în cununi,
Vom aduce'n dar,
Peste jertfa lor se-adun
Nimburi mari de har.

Constantin AUREL-DRAGODAN

DE ANUL NOU

URĂRI ÎN POCNITORI DE BICI

Pluguşorul Românesc

Aho, aho, copii şi frați,
Stați puțin şi nu mânați
Şi cuvântul mi-ascultați:

Am plecat să colindăm
Pe la case să urăm,
Pluguşorul românesc
Obiceiul strămoşesc.

Vă urăm cum se cuvine
Pentru anul care vine
Holde mari
Cu bobul des
Şi pe creste
Şi pe şes!

Câte mere în livezi
Atâtea vite'n cirezi;
Câtă apă în izvoare
Atâta lapte'n şiştare;

Să ne fie'ndestulată
Casa toată!
Țara toată!
Ia mai mânați, măi flăcăi!
Şi strigați cu toții măi!
Hăi, hăi!

Pluguşor

Aho, aho, copii şi fraţi
Stați puţin şi nu mânaţi,
Lângă boi v-alăturaţi
Şi cuvântul mi-ascultaţi:

S'a sculat mai an
Bădica Traian

Şi-a încălecat
Pe-un cal învăţat,
Cu numele de Graur,
Cu şeaua de aur,
Cu frâu de mătasă,
Cât viţa de groasă.
Şi în scări s'a ridicat,
Ca s'aleagă-un loc curat
De arat şi semănat.
Şi'n curând s'a apucat,
Câmpul neted de arat,
În lungiş
Şi'n curmeziş.
S'a apucat într'o Joi,
C'un plug cu doisprezece boi:
Boi bourei
În coada cu dălbei,
În frunte ţintatei.
Mânaţi flăcăi: hăi, hăi!
Ziua toată a lucrat,
Brazda neagră a răsturnat
Şi prin brazde-a semănat
Grâu mărunt şi grâu de vară,
Să dea Domnul să răsară.
Şi când lucrul a sfârşit
Iată, mare, s'a stârnit,
Un vânt mare pe pământ
Şi ploi multe după vânt,
Pământul de-a răcorit
Şi sământa a'ncolțit
La lună, la săptămână
Îsi umplu cu aur mâna.
Şi se duse ca să vadă
De i-a dat Dumnezeu roadă
Şi de-i grâul răsărit
Şi de-i spicul aurit.
Mânați flăcăi: hăi, hăi!

Traian iute s'a întors…
Şi din grajd pe loc a scos
Un alt cal mai năzdrăvan,
Cum îi place lui Traian:

Negru ca corbul
Iute ca focul,
De nu-l prindea locul;
Cu potcoave de argint
Ce sunt spornici la fugit.

El voios a'ncălecat,
La Tighina a plecat
Şi oţel a cumpărat
Ca să facă seceri mari
Pentru secerători tari.
Şi să facă seceri mici
Pentru copilaşi voinici.

Şi-a strâns fine şi vecine
Şi vreo trei babe bătrâne,
Care ştiu rândul la pâne;
Şi pe câmp i-a dus
Şi pe toţi i-a pus,
La lucrul pământului
În răcoarea vântului.

Ei cu stânga apucau
Şi cu dreapta secerau
Şi prin lan înaintau
De părea că înotau.
Mânaţi măi: hăi, hăi!

Alţii în urma lor legau
Si clăi mândre ridicau,
Apoi carele'ncărcau
Şi pe toate le cărau
În capul pământului,
În bătaia vântului.

Şi clăi mândre ridicau,
Apoi carele'ncărcau
Si pe toate le cărau
În capul pământului,
În bătaia vântului.

Arie pe loc faceau
Şi grâul îl treerau;

Harabale încărcau
Şi la moară le porneau.

Şi turnau deasupra'n coş
Grâu măruntel de cel roş,
De sub piatră în covată
Curgea făina curată.

Traian mult se bucura,
Zeciuiala morii da
Şi voios se înturna.

Iară mândra jupânească
Auzea tocmai din casă
Chiotul flăcăilor
Scârțâitul carelor.
Mânați măi: hăi, hăi!

În cămară ea mergea
Şi din cui îşi alegea
Sită mare şi cam deasă
Tot ca pânza de mătasă

Şi cernea, mare, cernea,
Ninsoare se aşternea;
Apoi pâne plămădea
Şi-o lăsa până dospea;

Colacei că învârtea
Pe lopată mi-i culca
Şi'n cuptor mi-i arunca;
Apoi iară cu lopata,
Rumeni îi scotea şi… gata!

Atunci ea 'mpărțea vreo cinci,
La flăcăii cei voinici
Şi'mpărțea trei colăcei
La copiii mititei.
Mânați măi: hăi, hăi!

Cum a dat Dumnezeu an,
Holde mândre lui Traian,

Asfel sa dea şi la voi
Ca s'avem parte şi noi.

Să vă fie casa, casă;
Să vă fie masa, masă;
Tot cu mesele întinse
Şi făcliile aprinse.
Şi la anul să trăiţi,
Să vă găsim înfloriţi,

Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii,
Ca toamna cea bogată
De toate ’ndestulată.
Aho, aho!

Pluguşorul copiilor

Aho! Aho! Băieţi, fetiţe!
În noaptea asta minunată
Pe lume Anul Nou se-arată
Şi vechiul are
O barbă albă-atât de mare.

Mâine anul se'nnoieşte,
Pluguşorul se porneşte
Şi începe-a colinda,
Pe la case a ura.
Ia mai mânaţi măi flăcăi
Şi sunaţi din zurgălăi
Să se-audă'n munţi şi văi!
Hăi! Hăi!

Câte flori sunt în livadă,
Zile bune să se vadă.
Câţi cărbuni sunt în cuptor,
Tot atâţia ani cu spor.

Şi să fie cu belşug
Pentru brazda de sub plug.

Pluguşorul

Mâine anul se'nnoieşte,
Dă-i Domnului, Doamne,
Pluguşorul se porneşte,
Dă-i Domnului, Doamne.
Şi'ncepem a colinda,
Pe la case a ura:
Câte flori sunt în livadă
Zile bune să vă vadă!
Câţi cărbuni sunt în cuptor
Tot atâţia ani cu spor!
Şi să fie cu belşug
Pentru brazda de sub plug!
La mulţi ani cu sănătate
Şi s'aveţi noroc la toate!

Plugușor

Aho! Aho! Copii şi frați,
Stați puțin şi nu mânați!
Dați toți mâna, mic cu mare
Ca să spunem o urare.

Bucuros şi'nzăpezit
Anul Nou a şi venit!
Acum, iată-l pe cărări,
Cu urări şi cu cântări.
Ia mai mânați, măi!
Hăi! Hăi!

Am zărit printr'o fereastră
Un copil de seama noastră,
Care tot spunea:
Sorcova, vesela, micule, piticule,
Să trăieşti şi să creşti
Şi ca merii să'nfloreşti.

Să fii vesel şi cuminte,
Sfatul mamei să-l ţii minte.
Când la şcoală o să fii,
Dintre toţi, mai bun să fii.
Să fii tare cum e fierul,
Să fii iute ca oţelul.
Mânaţi măi flăcăi,
Şi sunaţi din zurgalai!
Hăi! Hăi!

Aho! Aho!
Părinţi, bunici,
Ascultaţi ce zic aici:
Am venit la colindat
Şi-avem multe de urat.
Stam aici, cu mic, cu mare,
Să vă facem o urare.
Prin omătul de pe cale
Anul Nou vine agale
I-am trimis vorbă să vină
Să v-aducă'n pumni lumină!
Fericire, sănătate,
De iubire s'aveţi parte!
Lângă brad, pe lângă foc,
Să vă umple de noroc!
Mânaţi, măi!
Hăi! Hăi!

Pluguşor cu patru boi

Aho, aho, ho-ho,
Mâine anul se 'noieşte
Pluguşorul se porneşte
Şi începe a brăzda,
Pe la case a ura.

Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belşug,
Pentru brazda de sub plug.

Doamne binecuvântează,
Casa care o urează
Pluguşor cu patru boi,
Pluguşor mânat de noi.

Sus pe cer că străluceşte,
O stea mare ce vesteşte
Că se curmă de acum
Al nevoilor greu drum;

Asta-i steaua românească
A unirii
Şi-a 'nfrăţirii,
Stea de viaţă, stea de spor,
Stea de bine 'n viitor.

Fă-o, Doamne, să lucească
Steaua noastră românească
Şi să stea tot între noi,
Să nu mai avem nevoi.

Anul Nou ne-aduce nouă,
Timp mai bun şi viață nouă;
Anul Nou o să ne fie,
Început de veselie.

Mari pe mici n'or prigoni,
Mici pe mari nu vor râvni,
În frăție şi dreptate
Au să fie legi lucrate.

Noi cu ei mâna vom da
Si'ntr'o horă vom juca.
Dumnezeu care ne-ascultă,
Ne întinde hrană multă,
Şi pământul ce-om avea
Grâu de aur ne va da.

Mânați, măi!
Hai, hăi!

Pluguşorul

Seara Sfântului Vasile
Fie-vă boeri, de bine.
De multişor a'nserat
Şi noi n'am mai colindat
Ais boul dinainte
Cu coarnele poleite;
Ais boul din mijloc
Cu cornițele de foc;
Ais boul dela roată
Cu cornițele de piatră.

Ilfov – Cornetu, 1932
dela Aurel Barbu, 13 ani
cules de Ilarion Cocişiu
(se cântă în şesul Munteniei atât în seara ajunului cât şi în ziua de Anul Nou).

"Axa", Anul IX, Nr. 47, 1 Ianuarie 1941

Pluguşor

Mâine anul se 'noieşte
Pluguşorul se porneşte,
Pluguşor cu şase boi,
Pluguşor mânat de noi.

Boii, boii din'nainte
Cu cornițe poleite.
Boii, boii din mijloc
Cu cornițele de foc.

Boii, boii dela roată,
Cu cornițele de piatră;
Urați, flăcăi, mânați, măi,
Urați, flăcăi, mânați, măi.

Pluguşor

Mâine anul se'noieşte,
Dă-i Domnului, Doamne,

Pluguşorul se porneşte,
Dă-i Domnului, Doamne.
Şi'ncepem a colinda,
Pe la case a ura:
Câte flori sunt în livadă
Zile bune să vă vadă!
Câţi carbuni sunt în cuptor
Tot atâţia ani cu spor!
Şi să fie cu belşug
Pentru brazda de sub plug!
La mulţi ani cu sănătate
Şi s'aveţi noroc la toate!

Plugușorul (I)

Mâine anul se 'noieşte,
Pluguşorul se porneşte,
Pluguşorul cu doi boi
Mânaţi măi, hăi,
Hăi hăi hăi.

Câte frunze în frunzar,
Atâţi bani în buzunar.
Câtă trestie pe casă,
Atâţia galbeni pe masă.
Hăi hăi hăi.

Plugușorul (II)

Mâine anul ne 'noieşte,
Dă-i Domnului, Doamne,

Pluguşorul se porneşte,
Dă-i Domnului, Doamne.

Pluguşorul făr'de boi,
Pluguşorul tras de noi.

Uraţi, flăcăi, mânaţi măi,
Uraţi, flăcăi, mânaţi măi.

Seara sfântului Vasile
Fie-vă boieri, cu bine.

Sfânt Vasile cel frumos
Să vă fie de folos.

Uraţi flăcăi, mânaţi măi,
Uraţi flăcăi, mânaţi măi.

Notă - După fiecare vers se repetă: *Dă-i Domnului, Doamne.*

Jocul caprei

de **Elisabeta Păunescu**

Ţa, ţa, ţa, căpriţă, ţa,
Căpriţă din marginea
Ţa, ţa, ţa, pe munte'n sus,
Că de-acolo te-am adus
Ciucuri şi cu mărgele,
C 'aşa-i place mândrei mele.

Foaie verde de arţari
La mulţi ani la gospodari
Şi iar, foaie verde bine
La mulţi ani la gospodine…

Foaie verde lemn uscat,
Să vă spun unde-am bărat
Le-am bărat în munte 'nalt
Cu coliba sub un brad

Cu coliba sub un brad
C 'acolo mi-a fost mai drag…

Elisabeta Păunescu (din "Atta, statuia dacă")

Plugușor

de **Elisabeta Păunescu**

Grăbiţi-vă băieţilor
Să urăm boierilor
Celor mari şi celor mici
Să le fie anul cu spor
Şi pe câmp şi pe ogor
În casa domnilor
Şi'n bordeiul tuturor.
Ia mai mânaţi mă flăcăi,
Hăi, hăi şi iar hăi…

Aho, aho, copii şi fraţi
Stați puțin şi nu mânaţi
Şi cuvântu-mi ascultaţi

Boii, boii din'nainte
Cu cornițe poleite.
Boii, boii din mijloc
Cu cornițele de foc

Boii, boii de la roată
Cu cornițele de piatră
Strigaţi măi flăcăi, hă, hăi…
Hăi, hăi şi iar hăi, hăi, hăi.

Elisabeta Păunescu (din "Atta, statuia dacă")

Plugușorul

de **Vasile Militaru**

Sculați, frați Români, sculați,
Lângă noi v'alăturați,
Să mânăm de aur plug,
Numai nouă spre belşug!
Lăsați somnul, lăsați patul,
Ca să 'ncepem toți aratul,

Că, somnind atâta somn,
S'a făcut jidanul "Domn",
Iar Românul, de sărac,
N'are 'n vatra-i nici colac
Şi de foame plâng ai săi.
Sculați măăăi!...

Scoală-te din somn odată,
Românie 'nfometată,
Că ne cotropeşte Iuda
Toată glia, toată truda?...
Azi e 'ntregul Maramureş
Sub al jidovilor iureş;
Toată mândra Bucovină,
De urgia lor e plină;
Pe-al Moldovii dulce plai,
Numai jidovii au grai!
Basarabia, cu jale,
Geme 'n ghiara lui Ghidale !
Prin oraşe, pe la sate,
Numai fețe pistruiate,
Numai haite de haldăi !...
Sculați măăăi !...

Toți Românii să se-adune
De prin sate şi cătune,
Să arăm cu plug de pară
Mărăcinii toți din țară,
Că pecinginea se 'ntinde;
Țara toată ne-o cuprinde
Şi-atunci, vai, nici țara toată
Din pământ n'o să mai poată
Rădăcina să le-o scoată !...

Şi-ale lor vrăjmaşe țepe
Tălpile o să ne'nțepe,
Şi 'ndreptându-ne, vom plânge,
Iar din tălpi ne-o curge sânge,
Robi în veci, pe deal şi văi!...
Sculați măăăi, hăi, hăi !

Vasile MILITARU

’Plugul mare’

Desenul: Radu Boureanu. Revista ***“România”***, Anul I, Nr. 15, Decembrie 1936

Ilustrația: Aurel Jiquidi. Revista ***"România"***, Anul II, Nr. 2, Februarie 1937

S O R C O V A

- ÎN VARIANTE DIFERITE -

Ilustrațiile: Radu Boureanu. Revista ***"România"***, Anul I, Nr. 15, Decembrie 1936

Sorcova (I)

Sorcova, vesela,
Să trăiţi, să-înfloriţi
Ca un măr, ca un păr
Ca un fir de trandafir.

Ca merii, ca perii,
În mijlocul verii,
Ca viţa de vie
La Sfânta Marie.

Tare ca piatra,
Iute ca săgeata
Tare ca fierul
Iute ca oţelul.

Vacile lăptoase,
Oile lănoase,
Porcii unsuroşi,
Copii sănătoşi.

Să vă fie casa masă,
Să vă fie masa casă.
Câte cuie sunt pe casă
Atâţia galbeni pe masă.

Bucuroşi şi peste an
Noi vă spunem “La Mulţi Ani!”
La anul şi la multi ani!
Dumneavoastra să trăiţi
Şi pe noi să ne plătiţi!

Sorcova (II)

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să 'mbătrâniți

Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul primăverii;
Ca vița de vie
La Sfânta Marie.
Anul Nou ce vine,
Cu zile senine
Şi cu sănătate
Şi cu spor la toate
La anul şi la mulți ani!

Sorcova (III)

Sorcova,
Vesela,
Să trăiți,
Să 'mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir de trandafir.
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fieru',
Iute ca oțelu',
La anu' şi la mulți ani!

Sorcova (IV)

Sorcova
Vesela,
Să trăiți
Să 'mbătrâniți,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir
De trandafir.
Câte pietricele
Atâtea mieluşele;
Câți bolovani

Atâția cârlani;
Câte cuie sunt pe casă,
Atâția galbeni pe masă.

Sorcova (V)

Să ningă,
Să plouă,
Să picure rouă,
Şi grâu să'ncolțească,
Bogat să rodească!
S'aducă nădejde
Trecând de primejde.
Copiii să crească,
Mulți ani să 'nflorească
Ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii
Şi'n timpul primăverii.

Sorcova

de **Vasile Militaru**

Sorcova vesela, măi frate Române,
Ce sameni de veacuri ogorul cu grâne,
Pe unde tot ară cu plugul voinicii,
Să aibă de toate, la târg, veneticii!

Ca piatra de tare, Române, să-ţi fie
Călcâiul, pe toată omida din glie,
Când ea, pâinea albă, ţi-o fură din spice
Şi Neamul ţi-l bate cu-a foametei bice!...

Ca stânca, Române, să-ţi fie şi pieptul,
În luptă cu-aceia ce vor să-ţi ia dreptul,
Sau brazda străbună cu Vornici în ea,
Când toţi veneticii ar vrea să ţi-o ia!...

Atunci, către tine - cel ieri al durerii, -
Voi zice: "Fii vesel ca merii, ca perii
Cu crăngi înflorite în prour d'Aprile,
Române-ieri robul amarelor zile!

Ca viţa de vie
Nevasta să-ţi fie,
Ca strugurii pruncii,
Ca pepenii juncii!...

Să cânţi fără grijă de-alungului gliii,
Că n'au să-ţi mai rabde de foame copiii;
Că aur acasă vei duce cu carul
Şi n'au să-ţi mai prade tâlharii grânarul!

Anul Nou

de **Vasile Militaru**

Din cireşul veşniciei
S'a mai scuturat o floare
După ce-a visat sub lună
După ce-a surîs sub soare.

Şi'n clipita'n care floarea
A căzut pierind în vânt,
Câte visuri neîmplinite,
Câte doruri nu s'au frânt!

Dar în locul celei duse,
Altă floare vine acum,
Sufletul să ni-l îmbete
Cu nemaigustat parfum.

Şi cum primăvara codrul
Muguri mii desface'n rouă,
Floarea nouă ne aduce
Muguri de nădejde nouă.

Îmbrăcaţi al vostru suflet
În veşmânt de sărbătoare

Şi primiţi cu imn de slavă
Noua veşniciei floare.

Iar dacă'ntre voi iubirea
Va cânta fără să plângă,
Nici un vis n'o fi himeră,
Nici un dor n'o să se frângă.

Vasile MILITARU

CUPRINS

VERSURI DE CRĂCIUN

COLINDE DIN FOLCLOR

COLINDE DIN ÎNCHISOARE

DE ANUL NOU

SORCOVA

DE ACELAŞI AUTOR:

◆ ***"Bibliografia operelor autorilor legionari".*** Editura "***Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1993.
◆ ***"Publicații Legionare".*** Editura ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1993 / 2017.
◆ ***"În cumpăna vremii"*** (scurte nuvele). Colecția ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1994.
◆ ***"VICTOR CORBUȚ - în pas cu noi".*** Colecția ***"Omul Nou"***, Hallandale, Florida, 1995.
◆ ***"Crâmpeie de viață – în pădurea cu fiare sălbatice"*** (vol. I – II). Editura ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1995 - 1996.
◆ ***"Martirii ne veghează din ceruri"*** (vol. I). Editura ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1997. Vol. II *(în pregătire).*
◆ ***"Snop de vise"*** *(versuri).* Colecția ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1997.
◆ ***"Crăciun în Exil – mică antologie a celor mai frumoase versuri de Crăciun publicate în Exil".*** Colecția ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 2014.
◆ ***"De ici, de colo... – antologie de versuri legionare"*** (Vol. I). Editura ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 2018.

Ediții îngrijite:

◆ ***"Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele"*** de Dumitru Banea. Colecția ***"Omul Nou"***, Miami Beach, Florida 1994.
◆ ***"Rezistența în Munții Braşovului"*** de Petre Baicu. Colecția ***"Omul Nou"***, Hallandale, Florida, 1994.
◆ ***"Cărticică de cântece"*** *(legionare).* Editura ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1995.
◆ ***"Jurnal numai pentru mine"*** de Niță Ghimbăşanu (I), caietele 1-2; în lucru, caietele 3-4. Colecția ***"Libertatea"***, Jacksonville, Florida, 1997.

În curând:

◆ ***"Încrustări pe răboj..."*** (volum antologic), 2018.

